

**THE BOOK WAS
DRENCHED**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198035

UNIVERSAL
LIBRARY

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಮಾಲೆ—೩೨

‘ಮಾಟಗಾತಿ,

ಆನಂದ

1945

ಪ್ರಕಾಶಕರು
ಕಾವ್ಯಾಲಯ
ಮೈಸೂರು

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ ೧೯೩೪
ಕಾನ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ ೧೯೪೫

All Rights Reserved by the Author

ಬೆಲೆ: ರೂ. ೧-೪-೦

ಮುದ್ರಣಕಾರರು:

ಜಿ. ಎಚ್. ರಾಮರಾವ್, ಬಿ.ಎಸ್.ಸಿ.

ಮೈಸೂರು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರು.

ಯಾರಿಂದ ನಾ ಬೆಳಕು ಕಂಡೆನೋ
ಬೆಳೆಯುತಿಹೆನೋ
ಬಾಳುತಿಹೆನೋ

ಆ ನನ್ನ

ತಾಯಿತಂದೆಗಳಡಿದಾವರೆಗಳಲಿ

ಅಪ=ತವೀ

ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕವು

ಮುನ್ನುಡಿ

ಈಗ ಎರಡು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಹೊಸ ಪರಿಚಯದ ಮಿತ್ರ ರೂಬ್ಬರು ನನ್ನ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ, ಈ ಕಥೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ಆ ಕಥೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ, “ನೋಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಈ ಕಥೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವ ಒಂದು ಕಥೆ ‘ನಾನು ಕೊಂದ ಹುಡುಗಿ’ ನೀವು ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೀರಾ” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ನಾನು ಕಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆಂದೂ ಲೇಖಕರನ್ನು ಒಲ್ಲನೆಂದೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಅವರು ‘ನಾನು ಕೊಂದ ಹುಡುಗಿ’ ಕಥೆಯನ್ನು ಬಾಯಿ ತುಂಬ ಕೊಂಡಾಡಿದರು, ಕೊನೆಗೆ, ನಿಮ್ಮ ಕಥೆಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ನೀವು ನೊಂದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು, ಎಂದರು. ನಾನು ಆ ಮಾತಿನಿಂದ ನೊಂದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ; ನೊಂದು ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಂತೋಷವಟ್ಟಿದ್ದೆನು. ಅದನ್ನು ಆ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ನಾನು ನೊಂದುಕೊಂಡೇನೆಂದು ಚಿಂತಿಸದಂತೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದೆನು.

ನನ್ನ ನಾತ್ರರು ಅಷ್ಟು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದ ಆ ಕಥೆಯನ್ನು ಈವರೆಗೆ ಅನೇಕರು ಓದಿದರು, ಮೆಚ್ಚಿದಾರೆ. ಅದೂ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಅದೇ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಬರೆದ ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಕಥೆಗಳೂ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲವೆ. ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಆಸಂದರ ಹೆಸರು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಥಾಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಿರುವ ಹೆಸರು ಈ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕಥೆ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಜ್ಜಂಪುರದ ಸೀತಾಹಾರು ಅವರನ್ನು ಬಲ್ಲ ಜನಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅವರ ಕಥೆಗಳಂತೆಯೇ ಪ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೊದಲೇ ಇವರ ಕಥೆಗಳ ಪುಸ್ತಕವೊಂದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ ಏನು ಎರಡನೆಯದು. ಸೀತಾಹಾರು ಅವರ ಮೊದಲನೆಯ ಪುಸ್ತಕದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲ ಒಹಳ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲ ನನಗೂ ಬಹು ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಈಗ ಅವರು ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು

ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ನಾನು ಬಹು ಸಂತೋಷವಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಕಥೆಯನ್ನು ಸುಧು ಮೂಲದಲ್ಲೆ ಹೇಳುವ ಮಾತು. (ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ನಾವು ಹೀಗೆಯೇ ವರ್ಣಿಸಬಹುದು. ಬರೆದು ಓದುವುದನ್ನು ಸುಧು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಈಚೆಗೆ ಬಂದ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿ. ಸ್ವರೂಪತಃ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹಾಡುವ ವಿಷಯ, ಹೇಳುವ ವಿಷಯ ; ಬಲ್ಲವರು ಹಾಡಿದರೆ ಹೇಳಿದರೆ ಇತರರು ಕೇಳುವ ವಿಷಯ.) ಕಥೆಯನ್ನು ಸುಧು ಕಥಿತವಸ್ತು ; ಅದರ ಮುಖ್ಯಲಕ್ಷಣ ಕಥನ ; ಅದರ ಹಿರಿಯಗುಣ ಕಥನದಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ. ಈ ಕೌಶಲವು ಎರಡು ರೀತಿಯದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ರೀತಿ ನಿಸರ್ಗವಾದ ಕಥನದಲ್ಲೆ ಕಾಣುವುದು. ನಾಲ್ಕು ಜನ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಒಂದುಕಡೆ ಎಂದರೆ ಬಾಪಿಯ ಬಳಿ, ಹೊಲದಲ್ಲ, ಚಾವಡಿಯಲ್ಲ, ಕಟ್ಟೆಯಮೇಲೆ ಸೇರಿದಾಗ ಒಬ್ಬರು ಯಾವುದೋ ಸಂಗತಿ ನಡೆಯಿತೆಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಥನ ಸಹಜವಾಗಿ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರಿಗೋ ಮುನೀಶ್ವರ ಕಂಡ ; ಯಾರದೋ ದನ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿತ್ತು, ಸುಕೃತು ; ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಗಂಡ ಅವಿವೇಕವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡ ; ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರ ಮಗ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ದಂಡು ಸೇರಿದ. ಇದನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಹೇಳುವವನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ ಕೇಳುವವನಿಗೆ ರುಚಿಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ ; ಮಾತು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಥೆಯನ್ನು ಸುಧು ಬರಹದಲ್ಲೆ ಬರೆಯಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಥನದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಕಥನವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ ಹೇಳುವಾಗಲೂ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹಾಗೆ ಹೀಗೆಯೇ ಬರಹದಲ್ಲಿ ತರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳುವವನ ಧ್ವನಿಯಿದೆ, ಚರ್ಯೆಯಿದೆ, ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿದೆ ; ಮಧ್ಯೆ ಕೇಳುವವರ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿದೆ, ಆಶ್ಚರ್ಯವಿದೆ ; ಹೊಂ ಗುಟ್ಟುವಿಕೆ ಇದೆ. ಬರಹದ ಕಥೆ ಜೀವದ ಈ ಹೊಂಪುಗಳಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರೂ ಈ ಮಾರ್ಪಾಡು ಎನ್ನುವುದು ಸಹಜವಾದ ಕಥನದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಪದ್ಧತಿ. ಇದನ್ನು ಕತೆ ಹೇಳುವ ಪದ್ಧತಿಯೆನ್ನಬಹುದು.

ಇನ್ನೊಂದು ಪದ್ಧತಿ ಕತೆ ಕಟ್ಟುವ ಪದ್ಧತಿ. ಜನವ ಬದುಕು ಬೆಕೆದ ಹಾಗೆ ಕತೆಯ ವಸ್ತುವಾದ ಈ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನುವುದು ಭಾವನಾ ಪ್ರಸಂಚದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಥೆಗಾರನು ಜನರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ ಅಸೆಗಳನ್ನೂ ಊಹೆಗಳನ್ನೂ ಎಣಿಕೆಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂಬಂತೆ ನಿಜವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಅವುಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದೇನೇನು ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ತರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬರಹದ ವಿಷಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕತೆಗಾರನು ತನ್ನ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಥೆಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾನೆ. ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆಯೋ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿಯೋ ಹೇಳುವಾಗ ಎದುರಿಗಿರುವ ಜನವನ್ನು ಕಾಯಿಸದೆ, ಇರುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೆ. ಕತೆಗಾರನು ಕತೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಎದುರಿಗ ಜನವಿಲ್ಲದೆ ಹೊತ್ತಿನ ನಿಯಮವಿಲ್ಲದೆ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡತಾಗ ಕಥೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಬಹುದು ಇದ ಗಾಡಿಕೆಯಾದರೆ ಹೇಳುವ ವಿವರ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಕಥೆಯ ಭಾಷೆಯೂ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಚೊತೆಗೆ ಕಥೆಯ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ ಕಥೆಯ ಈ ರೂಪು- ಸಾಹಿತ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಬರಹವಾದುದರಿಂದ ಬಂದ ಫಲ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯ ಹೇಗೆ ಬರಹದ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಇಂಥ ಕಥೆಯೂ ಬರಹದ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕಥನದಲ್ಲೆ ಕೌಶಲವಿರಬೇಕು. ಹೊರಗೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ನೆನೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ವಿಷಯವೂ ಎಷ್ಟು ವಿವರವಾಗ ಜ್ಞಾನವಿರಬೇಕೋ ಅದೇ ರೀತಿಯ ವಿವರವಾದ ತಿಳಿವು ಇಲ್ಲಿ ಚೇತನದ ಅಂತರ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲೆ ಇರಬೇಕು. ಇಲ್ಲ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಪದಜತೆ ಸರಸತೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಾಗರಿಕತೆಯ ಫಲವಾದ ಒಂದು ತೆರದ ಬಿತ್ತರ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಬಿನ್ನಾಣ ಕಾಣುತ್ತವೆ. (ಇಲ್ಲ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ.) ಎಂದರೆ ಕತೆಗಾರನು ತಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾದುತ್ತಾನೆ, ತಿದ್ದುತ್ತಾನೆ, ಒದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ರೀತಿ. ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಯಾದುದರಿಂದ ಇಂಥ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಲೆ

ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಗಾರನು, ಏಕೆಗಾರನು, ಅರಣ್ಯವು ದರಲ್ಲಿ, ನಡೆಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಬೆಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಾತಂತೂ ಯೇ ಬಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ತೋರಿಸಿಯಿಂದ ಸೇರಿಸಿದ ಮಾತನ್ನುವುದು ತೋರಿಸುವುದು ವೀಗದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬರೆಯುವವನು ಶ್ರಮಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂದಾಗಲಿ ಓದುವವನಿಗೆ ಶ್ರಮವಾಗುತ್ತದೆಂದಾಗಲಿ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಬರೆಯುವವನು ಈ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸಿರುತ್ತಾನೆ; ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನರಿತ ತನ್ನ ಕುಶಲಕರ್ಮದಿಂದ ಓದುವವನಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಪದ್ಧತಿ.

ಆನಂದರ ಕಥನ ಪದ್ಧತಿ ಈ ಎರಡನೆಯ ಪದ್ಧತಿ. ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಐದು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಹು ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅದರ ಸ್ವರೂಪವು ಇಲ್ಲವು ಕಥೆಗಳಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಲೆಗೆ ಮನಸೂಲುವ ತರಣನೊಬ್ಬನು ಮಂದರಿಯೊಬ್ಬಳ ಪಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಚಿತ್ರಕಾರನು ದಕ್ಷನಾದರೆ ಚಿತ್ರವು ಚಿತ್ರವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಸಜೀವವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಟದ ಮೇಲೆ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಹಾಕಲು ಅವನು ಎಂದೋ ಅದರ ಕೆಲವೆರಳುಗಳು ಇಂದು ನಮಗೆ ಮಂತ್ರವಾಗುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ ಒಂದು ಕೃಪೆಯಾದಿಸುವ ಮಾಂತ್ರಿಕನ ಬೆರಳುಗಳಂತೆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಕನುಸುತ್ತವೆ ನೋಡುವವನು ತಾನು ಜೀವವಿರುವ ವಸ್ತು, ಸಜೀವವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಏನು ವುದನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾನೆ ಈ ಅನುಭವವು ಅವನಾದ ಮುಂದೆ ಅಲ್ಲ ಇವನು ಪಟದೊಂದಿಗೆ ಮಂತ್ರದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಬೆಸುವುದು ಒಂದು ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತೆ ರಂಗೋತ್ತರಗ ಏನಾದ ಆ ಮಧ್ಯೇಗವನ್ನು ನೆನೆದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಡುತ್ತಾನೆ. ಕಲೆಗೆ ಮನಸೂಲಾಗಿ ಈ ವಾತವನ್ನು ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಒಂದು ರೀತಿ. ಏಕೆಗಾರನು ಇದನ್ನು ಒಂದು ಕಥೆಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ 'ಮಾಟಗಾಯ' ಎಂದಿದೆ. ಈ ವಸ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಹದಿನೇಳು ಪುಟದಷ್ಟು ಬೆಳೆದಿದೆ, ಯಾವ ಪುಟದಲ್ಲಿಯೂ ಜೊಡಾಗಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಗಿ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ; ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಒಗಟೆ ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. 'ಹೆಂಡತಿಯ ಕಾಗದದಲ್ಲ' ವಿಷಯ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಲಘು; ಒಗಟೆ ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟದ್ದೂ ಅಲ್ಲ; ಆದರೆ ಹೇಳುವ ರೀತಿ ಇಷ್ಟೇ ವಿಸ್ತಾರ. ಅಲ್ಲಿಯೂ

ಕಥನವು ಇಷ್ಟೇ ಕುಶಲವಾದ ಕರ್ಮ. ಇಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಉಳಿದ ಕಥೆ ಗಳಲ್ಲೆಯೂ ಪ್ರೌಢ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಥನ ನೈಪುಣ್ಯವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಸಣ್ಣ ಕಥೆ ಆರಂಭವಾದದ್ದು ಈಚಿನ ಮಾತು. ಅದನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗುವ ತರುಣರು ಮೊದಮೊದಲಲ್ಲಿ ಎಳೆ ತನದ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದೇ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವೆಂಬಂತೆ ನಡೆದು ಕೊಳ್ಳುವರು. ಇದೇನೂ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದರಂತೆ ವಿಷಯ ಇನ್ನೂ ಸಾವಿರ ಇವೆ. ನಾನು ಎಂದೋ ಈ ಮಾತನ್ನು ಆನಂದರವರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ ನಂತೆ. ಅವರು ಅದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾನು ಅವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ನೋಡುವವನೇ, ಹೇಳುವವನೇ. ಆದರೆ ನಾನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಪ್ಪು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಈಗ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಸಂಬಂಧದ ಗುಣ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೇಳುವ ವಿಷಯ ಒಂದೇ; ಆದರೆ ವಿಮರ್ಶೆಯ ನಿಲುವು ಬೇರಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದಾರೋ ಅಷ್ಟು ದಾರಿಯಿದೆ. ಶಕ್ತನಾದ ಲೇಖಕನು ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗುಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಹಿರಿಯತನ. ಹಂಸಸ್ಥಿರದ ನ್ಯಾಯವು ಹಳೆಯದೇನೋ ನಿಜ ಆದರೆ ಅದು ಹಳೆಯ ಬಟ್ಟೆಯಂತೆ ಹಳೆಯದಲ್ಲ; ಸತ್ಯವಂತ ರಸವೆಂದು, ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಹಳೆಯದು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾದ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಆನಂದರವರಂಥ ಶಕ್ತರಾದ ಲೇಖಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಎಷ್ಟೆನ್ನುವುದು ತಾನೇ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಭ್ಯಾಸ ಬೆಳೆದ ಹಾಗೆ, ಅನುಭವ ಹೆಚ್ಚಿದ ಹಾಗೆ ಕೃತಿ ರಸವತ್ತಾಗುತ್ತದೆ, ಪುಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ, ಶಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರ ಹಿಂದಣ ಕಥೆಗಳಿಂದ ಈ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಇವರು ಎಷ್ಟೋ ದೂರ ನಡೆದಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ತಿಳಿಯುವ ವಿಷಯ. ಅಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಕಥನಶಕ್ತಿ ಮೂಡಿತು; ಅದು ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಜೀವನದ ಆಳವೂ ಹರವೂ ಇವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡಕಂಡ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಕಥೆಯು ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತದೆ; ಕಥೆ ಬಾಳುವೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರಪಂಚದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೆ ಗಣ್ಯವಾದ

ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕತೆ ಗಾರರೂ ಕವಿಗಳೂ ಇತರ ಲೇಖಕರೂ ಹಠದಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಕೆಲಸ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ; ನಮ್ಮ ಜೀವಿತವನ್ನು ಮೀಸಲು ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದು. ಆನಂದರವರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಮಗೆ ಸುಖವಾಗುವಂತಿ, ಓದುವವರಿಗೆ ರುಚಿಸುವಂತಿ, ವಸ್ತು ಕೆಡದಂತಿ, ಕಲೆ ಬೆಳೆಯುವಂತಿ. ಕಥೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಕಥೆ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಆನಂದರವರೂ ಇಂಥ ಇತರ ತರುಣ ಲೇಖಕರೂ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಿರಿಯರೆಂದು ನಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬರುವ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ತರುಣರಿಗೆ ನಾವು, “ ನಿಮ್ಮ ಧೈರ್ಯ ದೊಡ್ಡದು ; ನಿಮಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ ; ದೂರದ ಗುರಿಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣೆಟ್ಟು ದೊಡ್ಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಿರಿ ; ನಿಮ್ಮ ಆಸೆ ಕೈಸೇರಲಿ ” ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದು. ನಾನು ಆನಂದರಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಆಸೆ ಈಡೇರುವುದೆಂದು ನನಗೆ ಧೈರ್ಯವುಂಟು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕನ ಮಾತ್ರದ ಆಸೆಯಲ್ಲ. ಅದು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಆಸೆ, ನಮ್ಮ ನುಡಿಯ ಆಸೆ. ಅದು ನಮ್ಮ ಜನತೆಯ ಆಸೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸೋಲಿಲ್ಲ.

ಜಿಂಗಳೂರು, ಶ್ರೀಮುಖ ಸಂವತ್ಸರ

ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ ಸಾಡ್ಯಮಿ.

ಶ್ರೀಸಿವಾಃ.

ಬಿ ನ್ನ ೨

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರೊಬ್ಬರು ನನ್ನ ಮೇಲಣ ಏಶ್ವಾಸ ದಿಂದ, ನನ್ನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲ ಐದನ್ನು ಆಯ್ದು “ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳು ” ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದರು. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಜನರು ಆ ಪುಸ್ತಕದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಆದರವನ್ನು ತೋರಿದರೆಂಬ ಸಂಗತಿ ನನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು.

ಈಗ ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದವರು ನನ್ನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಐದನ್ನು ಸೇರಿಸಿ “ಮಾಟಗಾತಿ!” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯು ನಾನು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಊರು— ಆಟಪಾಟಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದ ನನ್ನ ತೌರುಮನೆ. ಅದುದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸುಹೃದಯರ ಆದರ— ಬೆಂಬಲಗಳನ್ನು ಪಡೆದು, ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘವು ನನ್ನ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದು ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯ ಈ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಚಿರಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಜನರು ನನ್ನ ಮೊದಲನೆಯ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ತೋರಿದ ಆದರವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೂ ತೋರದೆ ಇರಲಾರರೆಂಬ ಭರವಸೆ ನನಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಕಥೆಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಸಹೃದಯರ ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ತಾವು ತೋರಿದ ಆದರ ತಾವು ಕೊಟ್ಟ ಹಣ! ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನಗಂಡರೆ, ಅದು, ನಾನು ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಖರ್ಚುಮಾಡಿದ ಕಾಗದ—ಮಸಿ ಕಾಲ ಇವುಗಳಿಗೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾದ ಪ್ರತಿಫಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರ ಹೆಸರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಲು ನನಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಗುತ್ತದೆ. “ನನಗಾಗಿ—ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಗಳಿಗಾಗಿ— ಅವರು ತೋರುತ್ತಿರುವ ಹಿತಚಿಂತನೆಯನ್ನೇ ಘನ, ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಮನನಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆ ಮಹಾಶಯರು, ತಮಗೆ ಸಹಜವಾದ ಸ್ನೇಹದಿಂದಲೂ, ಅದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದಲೂ, ಅಲ್ಲನಾದ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಜನರಿಗೆ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಕಡೆಯ ಮಾತು. ಈ ಪುಸ್ತಕವೇನೋ ಅಲ್ಪವಾದುದು. ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದವರು ಇದಕ್ಕೆ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ನೂರಾರು—ಸಹಸ್ರಾರು—ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಂತಾಗಲಿ ;—ನಮ್ಮೂರಿ

ನವರ ಬೆಂಬಲವೊಂದನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುವಾಗ, ಕರ್ಣಾಟಕದ ಬೆಂಬಲವನ್ನೂ ಗೌರವವನ್ನೂ ಗಳಿಸಿ ಚರಕಾಲ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬಾಳಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಕೀರ್ತಿಪಡೆಯಲಿ- ಎಂದ. ಎರವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶಿವ ಪೂಜೆ,
ನವೆಂಬರ್, ೧೯೩೩.

ಇತಿ -

ಆನಂದ.

ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ನನ್ನ ಪರಮ ಮಿತ್ರರಾದ, ವೈಸೂರು 'ಕಾವ್ಯಾಲಯ'ದ ಶ್ರೀಯುತ ಕೂಡಲಿ ಚಿದಂಬರಂವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕಾಸಕಾಸ ಕಳ್ಳ,
ನವೆಂಬರ್, ೧೯೪೫.

ಇತಿ—

ಆನಂದ.

ಕೃತಜ್ಞತೆ

ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸಂತೋಷ ನನ್ನ ಪಾಲಿನದಾಗಿತ್ತು. ಹನ್ನೆರಡು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ರತ್ನಪ್ರಾಯವಾದ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಬಾರಿಯೂ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸುಕೃತ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀಯುತ ಆನಂದರ ಸ್ನೇಹ ಎಶ್ವಾಸಗೊಂಡ ದೊರೆತಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ವಿವೇಕ ಮುಣ. ಐದು ವಿನಯ ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ, ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಾರರ ಮೂರನೆಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಎದ್ದುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ವೈಸೂರು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಎಂಡ್ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸಿನ ಮಾಲೀಕರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜಿ. ಎಚ್. ರಾಮರಾಯರನ್ನೂ, ಹೊದಿಕೆಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೀ ಆರ್. ಕೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಣ್ ಅವರನ್ನೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೂಡಲಿ ಚಿದಂಬರಂ.

ಮಾಟಗಾತಿ!

ನುರಿಸಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಹೊಸಗಂಪು ಹೊರಸೂಸಿ
ನೆನೆದರೆ ತನುಮನ ಗಮಗಮಿಸಲೂ,
ಪ್ರಣಯಿಸಿ ನಯದಲ್ಲಿ ಕಿರುನಗೆ ಮಿಂಚಿಸಿ
ಸರಸಕಿತ್ತರು ಪ್ರಣಯದ ಕುರುಹೋ,
ನಾಣಬಿನ್ನಣ ಬಳ್ಳಿವರಿವಂತೆ ಕೈಚಾಚಿ
ನಲ್ಲೆ ನಲ್ಲಂಗಿತ್ತ ತಾಂಬೂಲವೋ—
ರಸನೆ ರಂಜಿಸಲೆಂದು ರಸಿಕನಗಿತ್ತೊಂದು
ಕತೆಗಳೇ ಕಳವಳವು ಕಂಗೊಳಿಸಲೋ.

—ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ.

ವಿವರ

ಮಾಟಗಾತಿ !	೦
ನಾನು ಕೊಂದ ಹುಡುಗಿ	೧೬
ಬದುಕು !	೪೩
ಅಶ್ವಾರೋಹಿ	೬೪
ಹೆಂಡತಿಯ ಕಾಗದ	೭೬

[ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿರುವ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ “ಮಾಟಗಾತಿ!” ಮತ್ತು “ಬದುಕು!” ಎಂಬುವು ಧಾರವಾಡದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ‘ಜಯಕರ್ಣಾಟಕ’ದಲ್ಲಿಯೂ ಉಳಿದ ಮೂರು ಕಥೆಗಳು ಹಿಂದೆ ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ‘ಕಥಾಂಜಲಿ’ ಎಂಬ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲು ಅಚ್ಚಾದುವು. ತಮ್ಮ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಎಡೆಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅವುಗಳ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. —ಅನಂದ.]

ಮಾಟಗಾತಿ !

ಇಂದಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಾದುವು-ಹೌದು, ಇಪ್ಪತ್ತು-ಇವತ್ತು ಯಾವ ವಾರ?-ಗುರುವಾರ-ಹೌದು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳು. ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಿಂದ ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ; ಒಂದು ದಿನವೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಯಾರು?-ಹೆಸರೇನು?-ಹೇಗಿದ್ದಾಳೆ?.....ಸ್ವಲ್ಪ ನಿದಾನಿಸಿ; ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳು ಒಂದೆರಡಿನವೆ. ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೋ ಇಲ್ಲಿ-ಈ ಮನೆ-ಅಲ್ಲ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ವಾಸ ವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇಷ್ಟು ಸಾಕು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ. ನನ್ನ ಉಟ-ತಿಂಡಿ-ಕೆಲಸ ಇವುಗಳ ವಿಚಾರ ಈಗ ಬೇಡ. ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೂ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ, ನನಗಂತೂ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಅವಳ ವಿಚಾರ. ಅವಳು ಯಾರು? ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೆಸರೇನು?-ತಿಳಿಯದು. ಹೇಗೆ ಇದ್ದಾಳೆ? ಅವಳು ಹಾಗೆ ಇದ್ದಾಳೆ-ಹೀಗೆ ಇದ್ದಾಳೆ-ಇನ್ನು ಹೇಗೋ ಇದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಲಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ತ್ರೀ ವರ್ಣನೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀನಿವಾಸ'ರು ಮಾಡಿರುವ ಕವಿಗಳ ಭರ್ತ್ಸನೆಯನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೆಂಟೂ ಕೈ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ 'ಅವರ ಭರ್ತ್ಸನೆ ಕವಿಗಳಿಗೆ ತಾನೆ! ನಾನು ಕವಿಯಲ್ಲವಲ್ಲ!' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಧೈರ್ಯಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ನಾನು ನಿಮಗೆ ವರ್ಣಿಸುವುದಾದರೂ ಆಕೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಿಂದ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಿರುಳಿಸಿ ಆ ಮುಖ ಮಾತ್ರ. ಇದುವರೆಗೂ ನಾನು ಅವಳೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿಲ್ಲ; ಆಕೆಯ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಳೋ, ಎಲ್ಲಿ ಬಳಿದಳೋ ಅರಿಯೆ. ಆದರೂ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಸಲಸಲವೂ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಒಂದಾಗಿವೆ; ಸಲಸಲಕ್ಕೆ ಅವಳು ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆತ್ಮೀಯಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಿ? ನೀವು ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲವರಾದರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿ-ಅವಳು ಸುಂದರಿ. 'ಎಂತಹ ಸುಂದರಿ?' ಎಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಹೇಳಲಾರೆ. ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೇದವುಂಟು.

ఇనియళ రూపనే?—తాయ సౌందర్యవే?—వేళ్ళీయ బేడగే? నాను హిగిగి సరి ఎందు హేళలారే. రవింద్ర కవియు లూర్వతి యన్న వర్ణసుత్త 'ఎలొ లూర్వతియే, మాతీయల్ల, మగళల్ల, మడదియల్ల నిగను! అమరలొకద ఆత్మవన్న సూరేగొళ్ళవ స్త్రీయు నిగను!' ఎందు హేళదానే. నాను అవళన్న లూర్వతిగే హొలెలసలారే; ఏకేందరే ఆ స్వర్గవాసియున్న నాను ఇన్నొ నొగిడిల్ల—నొగిడువ సంభవనూ ఇల్ల! ఒందు వేళి (గొత్తు ఇల్లా అంత!—ఆదరూ) నొగిడిదరూ ఆగ నిమగి హేళలారే. కారణవేనేందరే, ఆగ ననగూ నిమగూ వ్రవహార నితుహొగిరు త్తదే. హాగాదరే అవళన్న ఇన్నొ హేగే వర్ణసలి? అవళ ముఖ చంద్రబింబకే సమనాగిల్ల. కణ్ణీన సొబగు కమలదింద కద్ద ద్దల్ల. అవళ నాసికకక్య సంపగేయ హొవిగూ పరిచయవే ఇల్ల. అవళ తుటిగళ అంద తొండియ హణ్ణీనింద బంద బళువళియుల అల్ల. మత్తే ఇన్నొ హేగే? నొగిడి, నావిర వర్ణనేగళూ ఒందు సలద నొగిటికే సరితుగలారవు నిగవు మావిన హణ్ణన్న తింది ల్లవే? అదర రుచియేను?—ఎందరే, సిహి—ఎన్నవిరి. ఆదరే ఎంతహ సిహి? సక్కరేయ సిహియే? కబ్బిన సిహియే? కిత్తిళియ రుచియే? సేబిన సవియే?.. యావుదు? ఎల్లనూ మధుర; ఆదరే బేరే బేరే మాధుర్య. మావిన హణ్ణన్న కాణదవనిగి నేబిన హణ్ణన్న కొట్టు మావిన హణ్ణీన పరిచయవన్న మాడికొడలాగువుదే? అదు నన్న క్కేలంత ఆగద కేలస. నిగవు అవళన్న వర్ణసువుద ల్ల వ్రవవ కష్టవన్న గ్రహిసబల్లవరాదరే, ఆకేయ సౌందర్య వన్నొ గ్రహిసబల్లీరి.

అవళన్న ఇష్టు దినగళింద నొగిడి నొగిడి, ఈగ నేనసికొండ మాత్రకే నన్న చిత్తదల్లి స్ఫూర్తిసువుదు ఆకేయ ముఖ మాత్ర; ఇన్నొ లుళిదుదేల్లా కత్తలు. ఆ కత్తలినల్లి ఆ ముఖ సొమ్మ ప్రభియ వుట్టదొందు జ్వాలేయంతే తొరుత్తదే. కూడలే నాను (నన్న ద్దయ—మనస్సు—ఏను బేకాదరూ తిళిదుకొళ్ళి!) ఒందు పతంగదంతే ఆగుత్తేనే. ఆ రూపవతియ ముఖద సొబగిన అను భవవు పూర్ణవాగి నిమగి ఆగబేకాదరే నిగనూ నన్న హాగేయే

ಪತಂಗವಾಗಬೇಕು. ಅದು ಸಾಧ್ಯವೋ?.....ಇಲ್ಲವೋ?.....ಬಿಡಿ. ನನ್ನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನೀವು “ ಇದೇನು ಹುಚ್ಚು! ಇವನಿಗೆ!” ಎಂದು ಯೋಚಿಸಬಹುದು. ಯೋಚಿಸಿ. ಪರವಾ ಇಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನೋಯುವುದಿಲ್ಲ. ಧೈರ್ಯವಾಗಿರಿ. ಏಕೆಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಯೋಚನೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಇರೋ ಸಂಗತಿ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ; ನನಗೆ ಅವಳ ಮುಖ ಎಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ (ಸ್ವ-ಲ್ಪ-ವೇ-ನು! ಚೆನ್ನಾಗಿಯೂ!) ಹುಚ್ಚೇ ಸರಿ. ಈ ಹುಚ್ಚು ಇದುವರೆಗೂ ನಾನು ಬಾ ಅಂದಾಗ ಬಂದು, ಹೋಗು ಅಂದಾಗ ಹೋಗುತ್ತಾ ಒಂದು ತೆರದಲ್ಲಿ ವಿಧೇಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಎಂದು ಅವಿಧೇಯತನಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ಕಳೆಯುತ್ತೋ ಹೇಳಲಾರೆ. ದೇವರು ಆ ದಿನವನ್ನು ದೂರ ಇಟ್ಟಿರಲಿ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆ ದಿನ ಬಂದರೂ ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೇನಾದರೂ ಭದ್ರಮಾಡಲಿ.

ನನ್ನ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣ ಆಕೆಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೆಲಸಿದ್ದ ಆ ಮೆಲುನಗೆ! ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಲಿ? ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಗೋಳು! ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಹುಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚುವುದೇ ಹೊರತು ಪ್ರಯತ್ನವು ಸಫಲವಾಗುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಿಂದ ಆ ಮುಖ, ಆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಆ-ಆ-ಆ ಎಂಥಾ ಮೆಲುನಗೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಿ?—ಆ ಮೆಲುನಗೆಯನ್ನು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾತೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ! ಮಧುವನ್ನು ಸವಿದ ಮೂಕನಂತಾಗಿದ್ದೇನೆ! ಆಹಾ! ಆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ! ಅಯ್ಯಾ, ಮಧುಮಾಸದಲ್ಲಿ ನೀವು ವನಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಿಲ್ಲವೆ? (“ ಇಲ್ಲ ” ಎಂದರೆ ನನ್ನ ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳು ಕಿನ್ನರಿ ಒಗ್ಗಿಸಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ. “ ಹು ” ಎಂದರೆ) ಅಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ಪರಿಮಳವು..... ನೀವು ಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಬರತೊಡಗಲು ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ನಿಧಾನಿಸಿ— ನಿಂತು—ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನೋಡಿಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆ ನೋಡುವಾಗ ಒಂದು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಜಾಡು ಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಹೋಗಿ, ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಅಪರಿಚಿತವಾದ ಪರಿಮಳಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಾದ ಹೂವಿನ ಗಿಡವನ್ನೋ ಮರವನ್ನೋ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನೋ ನೋಡಿ ಆನಂದಪಟ್ಟಿಲ್ಲವೆ? ನೋಡಿ, ಆ ಪರಿಮಳವು ಹೇಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮೂಗನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಳೆದೊಯ್ದಿತೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅವಳ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯು ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿದೆ. ಈ ಉಪಮಾನದಿಂದ ನನಗೂ ಆಕೆಯ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಗೂ ಇದ್ದ

ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಂತಾಯಿತೇ ಹೊರತು ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸೋಲನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತೇನೆ-ನಾನು ವರ್ಣಿಸಲಾರೆ. ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಕೆಲವರು ನನ್ನ ವರ್ಣನಾಶಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ತಮ್ಮ ತಲೆ ತೂಗಿ ನನ್ನ ತಲೆ ತಿರುಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ತಿರುಗುವ ತಲೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇವಳು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಳೋ ಏನೋ ಎಂದು ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇದುವರೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಮನದಲ್ಲೇ 'ಕುಸುಮವೇ, ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ವರ್ಣಿಸಲಾರೆ!' ಎಂದು ತಲೆಬಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಆ ಕಣ್ಣುಗಳು! "ಓಹೋ! ತುಟಿಯಾಯಿತು-ಇನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೋದನೋ!" ಎಂದು ಧೋರಣೆಮಾಡಿ, ನನ್ನನ್ನು ನೂಕಬೇಡಿ. ದೇವರು ನಿಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಬೇಕಾದರೆ ನೀವು ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳೊಮ್ಮೆ ನೋಡಬೇಕು. "ಏನು ಮಲ್ಲಿಗೆಯರಳಲ್ಲಿ ನೆರೆಯಾದ ಮರಿದುಂಬಿ ಯಂತಿತ್ತೋ?" ಎಂದು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವಿರಾ? ಅಥವಾ "ಏಣಾಕ್ಷಿಯೋ?-ಉತ್ಪಲಾಕ್ಷಿಯೋ? ಪದ್ಮನಯನೆಯೋ? ಪ್ರಫುಲ್ಲನಯನೆಯೋ?" ಎಂದು ಕೇಳುವಿರಾ? ನಾನೇನು ಅವುಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸದೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದೆನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಾ? ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ-ಚರ್ಚೆಮಾಡಿದ್ದೇನೆ-ಚಿಂತಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಒಂದು ಹೆಸರೂ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲಾರದು. ಆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಮನಾದ ಹದದಲ್ಲ ಬೆರಸಿ ಒಂದು ಸಮಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲರಾ? ನೋಡಿ, ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ; 'ಮರಳಿ ಯತ್ನವಮಾಡಿ.'

ಒಮ್ಮೆ ದೃಷ್ಟಿಯು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಧಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನಾನು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಸೂಜಿಗಲ್ಲಿನ ನೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಅದುರಿ ನಂತಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ಥೂಲಕಾಯವು ಕರಗಿ-ಆರಿಹೋಗಿ, ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಾತ್ರ ಯಾವುದೋ ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಂತಾಗಿದೆ. ಬರಬರುತ್ತ ಆ ಕಣ್ಣುಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿ "ನಾನು" ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವೂ ಮಸಕಾಗಿ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.

ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಲ "ನಾನು ಚಿತ್ರಗಾರನಾಗಿ ದ್ದಿದ್ದರೆ!" ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಿದೆ; ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ "ಅಲ್ಲವೇ?-ನಾನು ಚಿತ್ರಗಾರನಲ್ಲವೆ?" ಎಂದೂ ತೋರಿದೆ. ನನ್ನ ಕಡೆಯ ದಿನದವರೆಗೂ

ನನ್ನ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಊರಿ ನೆಲೆಸುವುದು ಅವಳ ಆ ಮುಖ-ಅದರಲ್ಲಿ ಆ ಮೆಲು ನಗೆ-ಆ ಕಣ್ಣುಗಳು. ನೆನೆಸಿದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆ ಮುಖದ ಒಂದೊಂದು ಅಂಶ ವನ್ನೂ-ಒಂದೊಂದು ರೇಖೆಯನ್ನೂ ನನ್ನ ಚಿತ್ತಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ. ನಾನು ಚಿತ್ರಗಾರನಲ್ಲವೆ? ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಅವಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾರೆನಿರಬಹುದು. ಆದರೇನು? ನನ್ನ ಮನವು ತಾಳಲಾರದ ಬಣ್ಣ-ಅದು ಎಳೆಯಲಾರದ ರೇಖೆ ಯಾವುದಿದೆ? .. ನಿಮಗೆ ಬೇಸರವೇನೋ? ಆಕಳಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೀರಿ!

ನಿನ್ನೆಗೆ ಇಷ್ಟತ್ತು ದಿನಗಳಾಗಿ ಹೋದವು; ಇಂದು ಇಷ್ಟತ್ತಿಂದ ನೆಯ ದಿನ. ಈ ದಿನವೂ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಇದುವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುವುದು ಮಾತ್ರ ಆಗಿದೆ. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವಳೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕು-ಅವಳ ದನಿಯನ್ನು ಆಲಿಸಬೇಕು-ಎಂಬ ಬಲವತ್ತರವಾದ ಆಸೆಯೊಂದು, ಅಡಿಗಡಿಗೆ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಾಗರದ ಅಲೆಯಂತೆ ಎದ್ದು ನನ್ನ ಮನವನ್ನು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಆಸೆಯು ಪೂರ್ಣವಾಗುವ ಬಗೆ? ಏನು ಉಪಾಯ? ಮಾತನಾಡಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ; ಆದರೆ ಅವಳು? ಇಲ್ಲ! ಅವಳು ಮಾತನಾಡುವಳೆ? ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ! ನಾನು ಹುಚ್ಚು-ಉನ್ಮತ್ತ! ನನ್ನೊಡನೆ ಅವಳು ಹೇಗೆ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲಳು? ಇಷ್ಟತ್ತು ದಿನಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹದ್ದುಮಿರಲಿರುವ ಉನ್ಮಾದವನ್ನು ಅವಳು ಕಾಣದಿರುವಳೆ? ಅಸಂಭವ! ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮಾತನಾಡುವುದೆಂತು? ಆದರೂ ಅವಳೊಡನೆ ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಯೇ ಇದ್ದೇನೆ-ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀಗುವವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ದನಿಯಿಲ್ಲದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವಳು ಕೇಳುವಳೆ? ಆಸೆಯ ಭಾರದಿಂದ ಬಳುಕುವ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಅವಳ ಹೃದಯವನ್ನು ಸೋಂಕಿರುವುದೆ? ನಾನು ಅವಳ ಮೊಗದ ಕಾಂತಿಗೆ ಮರುಳಾದ ಪತಂಗ ಎಂದು ಅರಿತಿರುವಳೆ? ಅವಳ ಮುಖವು ಶೀತಳವಾದ ಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ-ಎಂದರೆ ನೀವು ನಗುವಿರಿ; “ಇದೇನು ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆ!” ಅನ್ನುವಿರಿ. ನನ್ನ ಮೆದುಳಿನ ಯಾವುದೋ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಸಡಿಲವಾಗಿದೆ-ಎಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವಿರಿ. ಶೀ-ತ ಳ-ವಾ-ದ-ಜ್ವಾ-ಲೆ! ಹೌದು! ಏಕಾಗಬಾರದು! ತಾಳಿ, ಅದರ ಅನುಭವವನ್ನು ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳಬೇಕು, ಅಷ್ಟೆ. ಎಲ್ಲಿ

ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಿ ; ಆಯಿತೋ ?.....ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಡಿ ; ಹುಚ್ಚು-ಎಂದು ಹೆದರಬೇಡಿ. ಅದೋ ನೋಡಿ-ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಬೇಡಿ!-ಹಾಗೇ ನೋಡಿ!-ನೋಡಿ! ಕಗ್ಗತ್ತಲ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟದೊಂದು ಜ್ವಾಲೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಎಷ್ಟು ಪ್ರಕಾಶ! ಹೇಗೆ ನಗುತ್ತಿದೆ! ಹೇಗೆ ಬಳುಕುತ್ತಿದೆ!....ಅದೇನು ನಲಿದಾಟ!! ನೋಡಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ ಈಗ ಬನ್ನಿ ಅದರ ಹತ್ತಿರ, ಬನ್ನಿ ಹೆದರಬೇಡಿ! ಎಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ಕೈಕೊಡಿ ಏನು ಭಯ!! ಇಲ್ಲ, ಸುಡುವುದಿಲ್ಲ! ತಂಪು! ತುಷಾರದಂತೆ ತಂಪಾಗಿದೆ! ನಂಬುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಇದೋ ನೋಡಿ ನಾನು ಬೆರಳನ್ನಿಡುತ್ತೇನೆ! ನೋಡಿ!-ನೋಡಿ! ಜ್ವಾಲೆ ಹೇಗೆ ಆಡುತ್ತಿದೆ!-ಹೇಗೆ ಬಳುಕುತ್ತಿದೆ!-ನನ್ನ ಬೆರಳಿನ ಮೇಲೆ! ಎಲ್ಲ, ಈಗ ಲಾದರೂ ಇಡಿ ನಿಮ್ಮ ಬೆರಳನ್ನು ಹ! ಹ್ವಾ! ನೋಡಿದಿರಾ! ತಂಪಾಗಿದ್ದವೆ? ಜ್ವಾಲೆ ಶೀತಳವಾಗಿದ್ದವೆ? ಹೇಳಿ, ಈಗಲಾದರೂ-ನನ್ನ ಮಾತು ನಿಜವೋ ಸುಳ್ಳೋ? ನಂಬಿಕೆಯಾಯಿತೆ? ಹುಂ! ಸರಿ, ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಾಸಸು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ; ನನ್ನ ಜವಾಬುದಾರಿ ಮುಗಿಯಿತು. ಕಣ್ಣು ಬಿಡಿ ಇದೇನು? ಎದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿರಿ? ನೀವು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು “ ಈ ಹುಚ್ಚಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇವನ ಜಾಡ್ಯ ನಮಗೂ ಆಂಟುವುದೋ ಏನೋ!” ಎಂದು. ಆ ಭಯ ಬೇಡ. ನನ್ನ ಹುಚ್ಚು ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಜಾಡ್ಯವಲ್ಲ ; ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ....ಹುಂ, ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ?ನೆನಪಾಯಿತು ; ಅವಳೊಡನೆ ಮಾತು. ಹೌದು, ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವಳೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಅವಳು ಆಡಿದ್ದರೆ ಏನಾಗುತ್ತಿ... ಒಳ್ಳೆಯದು....ಏನೆಂದು ಮಾತನಾಡಿಸಲಿ?.... ಹೆಸರು-ಊರು-ಆಮೇಲೆ? ಆಮೇಲೆ ಏನೋ! ಮಾತು ಪ್ರಾರಂಭವಾದರೆ ಆಮೇಲೆ ಹೇಗಾದರೂ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತೆ.

* * * *

ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ದಿನ. ಇಂದು ಮಾತನಾಡಿಸಿಯೇ ಬಿಡುವುದೆಂದು ಬಹಳ ಗಟ್ಟಿಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನನ್ನ ನಾಲಗೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿತು ; ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ “ ಅಯ್ಯಾ, ಮಿತ್ರನೇ, ಇಂದೂ ನೀನೇ ಮಾಡಿಬಿಡು ನನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು-ಏಕೋ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ ” ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿತು. ನನ್ನ ನಾಲಗೆ ನನಗೇ ಹೀಗೆ ಮೋಸಮಾಡುವುದೆಂದು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೋಸವಾಯಿ

ತಲ್ಲಾ!-ಎಂದು ಏನೋ ಮಂಕುಮುಚ್ಚಿದವನಂತೆ ಹಾಗೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಪೋಸ್ಟ್‌ಮ್ಯಾನ್ ಬಂದು ಒಂದು ಕಾಗದ-ಕವರು-ಕೊಟ್ಟುಹೋದ. ನೋಡಿದೆ, ಸರೂ ಕಾಗದ! ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಮಾದರಿ-ಅಲ್ಲ ತರ-ಉಹು-ಅದೇನೋ ಒಂದು ನಮೂನೆ ಆಯಿತು. ಅದೇನು-ಅನ್ನು ವುದನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರಿರಾ? ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ; ನೀವು ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ಬೇರೆ ಊರಲ್ಲಿರಬೇಕಾದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಕೈಹಿಡಿದಾಕೆ ಅಥವಾ ನೀವು ಯಾರ ಕೈಹಿಡಿದಿರೋ ಆಕೆ ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ದಿನ ಬರೆಯುವ ಎಂಟು ಪುಟಗಳ ಕಾಗದಕ್ಕೆ ನೀವು ಇಷ್ಟತ್ತು ದಿನಗಳಿಗೋ ತಿಂಗಳಿಗೋ ಒಂದು ಅರ್ಧ ಪುಟ ಗೀಚಿಕೊಡಿ. ಆಮೇಲೆ ಅವರು ಒಂದು ಕಾಗದ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ನೋಡಿ-ಓದಿ; ಆಗ ನಿಮಗೆ ನಾನು “ ಎದೇಲಿ ಒಂದು ನಮೂನೆ-ಇತಾದಿ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನಲ್ಲ, ಅವರ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತೆ !

* * * *

ಸರೂಗೆ ಏನು ಉತ್ತರ ಬರೆಯಲಿ? ಎಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದೆ. ಈ ಇಷ್ಟತ್ತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳಿಂದ ಐದು, ಅಲ್ಲ-ಅರು ಕಾಗದಗಳು ಬಂದಿದ್ದವು. ಇದು ಏಳನೆಯದು; ಬಲು ಜೋರಾಗಿದೆ! ಮೆಣಸಿನ ಪುಡಿ ಹೆಚ್ಚು!! ನಾನಾದರೋ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಣ್ಣ-ಸಾಧಾರಣವಾದ ಸವ್ವೆ ಕಾಗದ ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಇವತ್ತು ಬಂದ ಈ ಕಾಗದಕ್ಕೆ ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದೋ ತೋರದಾಗಿದೆ.. ಯಾವ ಕಾರಣ ಜೋಡಿಸಲಿ? ಏನು ನೆವ ಹೊಂದಿಸಲಿ? ಬಲು ಕಿಡಿ ಕಿಡಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ! ಅವಳ ಕೋಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹತೋಟಿಗೆ ತರಲಿ? ಕುಂಟು ನೆವ ಹೇಗೆ? ಒಸನಾ ನಿಜವಾದ ಕಾರಣವನ್ನು ಬರೆದು ಬಿಡಲಿ? ನಿ-ಜ-ವಾ-ದ ಕಾ-ರ-ಣ! ಏ-ನಾ-ಗು-ತ್ತಿ! -ನಾ-ಗು-ತ್ತಿ! ಸುಂಟರಗಳಿಗೆ ಔತನ ಕೊಟ್ಟು ಹಾಗಾಗುತ್ತೆ! ಕೈಹಿಡಿದವಳ ಕಾಲುಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತೆ!! ಖಂಡಿತ! ನಿಜವಾದ ಕಾರಣ ನನ್ನ ಹುಚ್ಚು! ಈ ಹುಚ್ಚನ್ನು ಅವಳು-ನನ್ನ ಸರು-ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಳೇ? ಹೆಂಗುಸರು ಕೆಲವು ಕಷ್ಟವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಲೀಲಾಚಾಲಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತಾರೆ; ಕೆಲವು ಅತಿ ಸರಳವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ನನ್ನ ಹುಚ್ಚು ಈ ಎರಡನೆಯ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದುದು. ಸರು ಖಂಡಿತ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರಳು; ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ನನ್ನ ಈ ಹುಚ್ಚು ಕೆಲಸವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ

ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ? ಒಪ್ಪುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ, ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. “ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪಿ
ಗೆಯೆ? ನಿನ್ನ ಈ ಹುಚ್ಚು ಕೆಲಸ?” ಎಂದು ಕೇಳುವಿರೇನೋ! ಹೇಗೆ
ಹೇಳಲಿ-ಅದು ಸರಿಯೋ ತಪ್ಪೋ-ಎಂದು? ಒಂದು ಸಲ ತಪ್ಪು ಎಂದು
ತೋರಿದರೆ ನೂರು ಸಲ ಸರಿ ಎಂದು ತೋರುವುದು. ಅವಳನ್ನು
ಪಡೆಯಬೇಕು-ನನ್ನ ವಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು-ಎಂಬ ಆಸೆಗಳಾ
ವುವೂ ಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತೋರಿಲ್ಲ. ಇರುವ
ಆಸೆಯೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳದು-ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಸುಮ್ಮನೆ
ನೋಡಬೇಕು-ಎಂದು, ಅಷ್ಟೆ. ಇದು ತಪ್ಪೆ? ತಪ್ಪು ಎಂದು ಮನಸ್ಸನ್ನು
ತಿದ್ದಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಸರಿ-ಎಂದು ತಿದ್ದಿದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ
ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನ “ ಸರಿ ”
ಎಂದು ತಿದ್ದುವುದಕ್ಕೆ ಇದಕ್ಕೆ ತೌರುಮನೆ ಮೆದುಳೋ, ಹೃದಯವೋ,
ಸಿತ್ತಕೋಶವೋ, ಗುಲ್ಮವೋ ನಾನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾರೆ ತನ್ನ ದಲ್ಲದ ತನಗೆ
ಸಿಲುಕದ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವನ್ನು ತೋರುವುದೂ, ಅದನ್ನು
ಆಶಿಸುವುದೂ ನೀತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುವರು ಎಷ್ಟು
ಜನ-ಒಪ್ಪದವರು ಎಷ್ಟು ಜನ? ಎರಡು ವಂಗಡಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕರಿರ
ಬಹುದು-ಇದ್ದಾರೆ ಈ ನೀತಿ ಅನ್ನುವುದು ದೇಹವನ್ನು ಆಳಬಲ್ಲುದು,
ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಡಬಲ್ಲುದು, ಆದರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು? ಕಷ್ಟ!
ಅತಿಕಷ್ಟ! ಅದರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನೀತಿಯು ನುಚ್ಚುನುರಿಯಾಗುವ ಸಂಭವವೇ
ಹೆಚ್ಚು. ಬೆಣ್ಣೆಯಂತೆ ಮೃದುವಾಗಿ ಒಲ್ಲುದು, ಈ ಮನಸ್ಸು-ಕಲ್ಲಿನಂತೆ
ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒಲ್ಲುದು, ಗಾಳಿಯಂತೆ ಹಗುರಾಗಬಲ್ಲುದು-ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ಜಡ
ವಾಗಬಲ್ಲುದು, ಹಸಿವಾಗಿಬಲ್ಲುದು-ಮಹಾನಾಗರವಾಗಬಲ್ಲುದು, ಅಮೃ
ತವಾಗಿಬಲ್ಲುದು-ಕಾಲಕೂಟವಾಗಬಲ್ಲುದು! ಇದು ಮನಸ್ಸಿನ ಮಾಯೆ!
ಈ ಮಾಯಾವಿಯೊಡನೆ ನೀತಿಗೆ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಗೆಲುವು
ಯಾರಿಗೆ-ಸೋಲು ಯಾರಿಗೆ?

ಆಕೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನೋವೃತ್ತಿ ನನಗೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ.
ನನ್ನದು ಇಂದು ಇದ್ದು ನಾಳೆ ಹೋಗುವ ಬರೀ ಹುಚ್ಚೆ? ಅಥವಾ ನನ್ನ
ಎದೆಯ ಆಳದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಅನುರಾಗವೆ? ನನಗೇ ತಿಳಿ
ಯದು. ಇದು ಉನ್ನಾದ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಅಡಿಗಡಿಗೆ ತೋರುವುದು.
ಅ-ನು-ರ-ಕ್ತ-ನೆ? ಆಕೆಯಲ್ಲಿ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಇದ್ದರೂ ಆ
ಅನುರಾಗದ ಅರಿವು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ನನಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಇದ್ದರೂ

ಇರಬಹುದು-ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಹುಚ್ಚಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಂದಟ್ಟಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹುಚ್ಚರು ತಾವು ಹುಚ್ಚರು-ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ ; ಅಥವಾ ಅವರಿಗೆ ಹಾಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಹುಚ್ಚು ಇದೆಯಲ್ಲಾ ಇದು ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು!-ಇದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ, ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನನಗೆ ತನ್ನ ಇರವಿನ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ!.....ಈ ಹುಚ್ಚಿನಿಂದ ಯಾವಾಗ ಬಿಡುಗಡೆ ನನಗೆ? ಯಾವಾಗ ಮುಕ್ತಿ? ದಾರಿ ಯಾವುದು.... ಗೊತ್ತು!-ಗೊತ್ತು! ದಾರಿಯೊಂದೇ! ಹುಚ್ಚುಹಿಡಿಸಿದವಳು ಅವಳು ; ಅವಳೇ ಬಿಡಿಸಬೇಕು! ನನ್ನ ಹುಚ್ಚನ್ನ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ ಆ ಮಾಯಾವಿಯ ಮೌನ! ಒಂದು ದಿನ-ಒಂದು ಗಳಿಗೆ-ಒಂದು ಕ್ಷಣ, ಅವಳು ನನ್ನೊಡನೆ ಒಂದು ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಆ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ- ಆ ಒಂದು ಮಾತಿನಿಂದ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳ ಹುಚ್ಚೂ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತದೆ!.....ದೇವರೇ, ಅವಳು ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವಂತೆ-ಒಂದೇ ಮಾತು! ಮಾಡು. ಈ ಹುಚ್ಚು ಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದೆ! ನಾನು ಮಾತನಾಡಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕು-ಅವಳೊಡನೆ! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರಭೂಮಿ-ಮಾ-ತೃ-ಭೂ-ಮಿ-ಯೇ-ನು?-ನನ್ನ ಸರು ನನ್ನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಖಂಡಿತ! ಖಂಡಿತ!.....ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ಬರೆಯಲಿ ಸರೂಗೆ? ಬರೆದರೂ ಏನು ಭರವಸೆ?—ಅವಳು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಅಂತ?.....ಹುಂ ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಬರೆದೇ ಬಿಡುವುದು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಏನು ಬರೆಯಲಿ? ಹೇಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಿ?ಮೊದಲು ಯಾವುದು-ಕೊನೆಯಾದುದು?-ಈ ಹುಚ್ಚು ಕಥೆಗೆ? ಬಗೆ ಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅತಿ ಗಹನವಾದ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲ ಬಗೆ ಹರಿಯದಿದ್ದರೆ ನಾನೊಂದು ಹಳೇ ಉಪಾಯಮಾಡುವ ವಾಡಿಕೆಯುಂಟು. ಏನೆಂದರೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅರ್ಧ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ; ಆ ಅರೆತೆರೆದ ರೆಪ್ಪೆಗಳ ಮೂಲಕ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ವಂತ ನಾಸಿಕಾಗ್ರವನ್ನು ನೋಡುವುದು. ಆಗ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನವು ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಷಯ ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿರಲಿ, ಎಷ್ಟೇ ತೊಡಕಾಗಿರಲಿ, ಕೂಡಲೆ “ ಸುಲಿದ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನಂದದಿ ” ಸರಳವಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇಕಾದ ಉತ್ತರ ಮೂಗಿನ ತುದಿಯಲ್ಲೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ. ದೂರ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಈ ಉಪಾಯವನ್ನು ನನ್ನ

ಮೇಲೆ ನಾನೇ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಬರಬರುತ್ತ ನನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಒಳಮುಖವಾದುವು. “ ಮನ್ಮಥವಿಜಯ ” ದಲ್ಲಿ ವರದಾಚಾರ್ಯರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ತಪೋಮಗ್ನನಾದ ಪರಶಿವನ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ? ನಾನು ಆ ಪರಶಿವನಂತೆ ಆಗಿರಬಹುದು. ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳು “ ಏನು ಬರೆಯಲಿ? - ಹೇಗೆ ಬರೆಯಲಿ? ಹೇಗೆ ಬರೆಯಲಿ? - ಏನು ಬರೆಯಲಿ? ” ಎಂದು.

* * * *

ಈ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಕಳೆದನೋ ಹೇಳಲಾರೆ. ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಇನ್ನೂ ತೊಡಕಿನ ತುದಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಆ ತೊಡಕಿನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲೇ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ಹೊರಗೆ ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಏನೋ ಭಂಗ ಬಂದೊದಗಿದಂತೆ ಅನುಭವವಾಯಿತು. “ ಯಾರು? ” ಎಂದು ನನ್ನ ಅರ್ಥ ನಿಮಿಶಿತ ನಯನಗಳಿಗೆ. ಅವು,

“ ಅವಳು! ” ಎಂದವು.
 “ ಯಾರು? ”
 “ ಅವಳು! - ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿ ”
 “ ಹ! ”
 “ ಹೌದು ; ಅವಳೇ! ”

ನಾನು ವಾರಿಬಿದ್ದೆ! ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತರ್ಪಣ ಕೊಟ್ಟು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದೆ. ಹೌದು! ಅವಳೇ! ಅ-ವ-ಳೆ!! ವ್ಯೂಹಕಾಲ ನನಗೆ ನಂಬುಗೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಕನಸೆ? ನಾನು ನನಸು ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆನೆ? . . . ಏನು ಭ್ರಾಂತಿ? ಇಲ್ಲ . . . ಇಲ್ಲ! ಇದು ಕನಸಾದರೆ . . . ನಾನು ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದೂ . . . ಉಹು! ಇರಲಾರದು ಇಲ್ಲ! ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ! . . . ಇಲ್ಲಿಗೆ! . . . ಇಷ್ಟು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಳು? ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲದ ಧೈರ್ಯ! . . . ಇಂದು! . . . ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಇದು ವರೆಗೂ ಮಾತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ-ನನ್ನ ಎದುರಿಗೆ-ಕೈಚಾಚಿದರೆ ಸಿಕ್ಕುವದಾಗೆ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ! . . . “ ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು! ” ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳ ಆಸೆಯನ್ನು ಇವತ್ತು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ನಾನೆ ಹುರಿದುಂಬಿದೆ! . . . ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದ್ದಳು! . . . ಅವಳ ಸಾಮಾನ್ಯದಿಂದ ನನ್ನ

ಹುರುವು ಹುಡಿಯಾಯಿತು ! ಏಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟೆ; ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮಾಯಾವಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ನನ್ನನ್ನು ಕುರ್ಚಿಗೇ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ಮಾತನಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟೆ; ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ನಾಲಗೆ ಗರುಡಮಣಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಸರ್ಪದ ಹೆಡೆಯಂತೆ ಮುದುರಿ ಹೋಗಿತ್ತು ! ಮೊದಲು ಒಂದು ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಆ ಮೇಲೆ ಸುಲಭವಾಗುವುದು-ಎಂದು ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟೆ; ಆದರೆ ಉಹು-ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ನಾಲಗೆ ಆಡಲಾರದೆ ಹೋಯಿತು. ಬಾಯಲ್ಲಿ ಅದು ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸುವ ಹಾಗಾಯಿತು.--“ ಹಾವು ನಾಯಬಾರದು-ಕೋಲು ಮುರಿಯಬಾರದು ”- ನಾಲಗೆ ಆಡಲೊಲ್ಲದು, ನಾನು ಬಿಡಲೊಲ್ಲೆ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಅಂದಾಗ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಚಿತಾವಣೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆ? ನಾನೂ ಹಾಗೇ ನನ್ನ ನಾಲಗೆಗೆ ಚಿತಾವಣೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದೆ. ಅದು ಬಲು ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ, ಕ್ರಿಕೆಗಿನ ನೌಕರರಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುವ ತಾಜೇದಾರಿಯ ಪುಕ್ಕಲುತನದಿಂದ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ತೊದಲಿತು !-“ ಬ-ಬ-ಬ-ಬ-ದೇ-ಯಾ ? ” ಎಂದು .

ಅಬ್ಬಾ ! ಏನು ದಿಗ್ವಿಜಯ !

“ ಕಾಣೋಲ್ಲವೆ ? ”

ಅವಳೂ ಮಾತನಾಡಿದಳು ! ಎಂತಹ ಕೊಳಲದನಿ ! ಕನಸು-ಎಂದು ಒಂದು ಅಣುವಿನಷ್ಟು ಸಂದೇಹವಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಈ ಕೊಳಲ ಗಾನದಿಂದ ಅದು ಸರಿದು ಹೋಯಿತು. ಇಲ್ಲ !-ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಇದು ಕನಸಲ್ಲ ! ಹೇಗೆ ಆದೀತು ? ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ-ಕೈ ನೀಡುವುದೇ ತಡ . . . ಇಲ್ಲ ! ಇಲ್ಲ ! . . ಕಣ್ಣು ಒಂದೇ ಮೋಸಹೋಗಬಹುದು ; ಕಿವಿಯೊಂದೇ ಮೋಸಹೋಗಬಹುದು . . . ಆದರೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ?.. ಇಲ್ಲ ! ಕಣ್ಣು ಮೋಸ ಹೋಯಿತೆಂದುಕೊಂಡರೆ ಕಿವಿ “ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ” ಎಂದುಸುರುವುದು. “ ಕಾ-ಣೋ-ಲ್ಲ-ವೆ ? ”

“ ಹು, ಹೌದು ; ನೀ-ನು ಬ-ಬಂದಿದ್ದೀಯ ” ಎಂದು. ಈ ಮಾತನಾಡಿ ಆ ಕಡೆ- ಈ ಕಡೆ-ಯಾವಕಡೆಯಾದರೂ ನೋಡೋಣ ಎಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟೆ; ಆಗಲಿಲ್ಲ . . ಎಷ್ಟು ಅಸಹಾಯತೆ ! . . . ಅದೂ ಒಬ್ಬ ಅಪರಿಚಿತ ಯುವತಿಯ ಎದುರಿಗೆ : . . ಅ-ಸ-ರಿ-ಚಿ-ತ-ಳಿ ? ಅದು ಹೇಗಾದೀತು ? ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷಗಳ ಪರಿಚಯವಾದಂತಿದೆ ! ಅ-ಸ-ರಿ-ಚಿ-ತ-ಳು ; ಅಲ್ಲ ! ಅಲ್ಲ !! ಅವಳೂ “ ಅಲ್ಲ ! ”

ಎಂದಳು. ಮಾರ್ದನಿ! ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಅಂತರಾಂತರಾಳದ ದನಿಯ ಮಾರ್ದನಿ!!

“ ಏನು-‘ ಅಲ್ಲ ’ ? ” ಎಂದೆ.

“ ಅಪರಿಚಿತಳಲ್ಲ ! ”

ಅದೆಂತಹ ಮಾಯಾವಿ ? ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು?—ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಈ-ಈ ಅತಿಗುಟ್ಟಾದ ಯೋಚನೆ ? ನನ್ನ ಕಳವಳವನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳಿಗೆ ನಗು ಬರುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು ; ಆದರೆ ಅದು ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ದಾಟಿಲ್ಲ. ಅದೆಂತಹ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ! . . . ಆ ಕಣ್ಣುಗಳೋ ! . . . ಮಾಟಗಾತಿಯೇ ಸರಿ !

“ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ”

“ ನೀನು ನನ್ನಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಡಲಾರೆ ! ”

ಪುನಃ ! . . ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಉತ್ತರ !

“ ಏನನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಡಲಾ ”

“ ನಿನ್ನ ಆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಏನನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಡಲಾರವು ! ”

ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕೈಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ ; ಆಗಲಿಲ್ಲ. ರೆಪೈಯನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಲಾರದೆ ಹೋದೆ ! ಎಂತಹ ದುರ್ಬಲತೆ-ಈ ಮಾಟಗಾತಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ! . . ನನ್ನ ಕಂಠವನ್ನು ದಾಟಿದ ಗುಟ್ಟು ನನ್ನದಲ್ಲವಲ್ಲಾ !! ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಲುಕದ ಗಲಿಬಿಲಿಯೊಂದು ಎದ್ದಿತು. ಏಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟೆ ; ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾಟಗಾತಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಅವಳು ನನ್ನ ಆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣಾರ್ಧಕಾಲ ಆ ಕಡಿ ಈ ಕಡೆ ಮಿಂಚಿಸಿದ್ದರೆ ನಾನು ಎದ್ದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದುದು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು—ಎಂದು ಅವಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದಳೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ; ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವಳ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅದೇನು ಅವಳ ದಯೆಯೋ ! ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಂಧಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೇಳಿದೆ—

“ ನೀನು . . ಇಲ್ಲಿಗೆ . . ಬರಲು . . . ”

“ ನೀನೇ ಕರೆಯಲಿಲ್ಲವೆ ? ”

“ ನಾನು ?—ನಾ-ನು ? ”

ಮಾಟಗಾತಿ !

“ ನೀನು-ನಿನ್ನ ಹೃದಯ-ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ; ತಿಳಿಯಿತೆ ? ”

“ ನಾ-ನು, ನನ್ನ ಹೃ-ದ ”

“ ಈ-ಇ-ಪ್ಪ-ತ್ತು-ದಿ-ನ-ಗ-ಂ-ದ ! ”

“ ಹೌದು !-ಸುಳ್ಳೆ ? ” ಸುಳ್ಳು ಹೇಗಾದೀತು ? . . ಆದರೆ . . ಇವಳಿಗೆ ಹೇಗೆ-ಹೇಗೆ-ಅದು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ? ಈ ಮಾಟಗಾತಿಗೆ ?

“ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ, ಆದರೆ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾದ . . . ”

“ ಅದೆಲ್ಲ ನಮ್ಮದೊಂದು ಮಾಟ ! ”

ಅಬ್ಬಾ ! ಮಾ-ಟ-ಗಾ-ತಿ-ಯೇ ಸರಿ !! ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮೂಕನಂತಾದೆ.

ಆ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಹೇಳಿದೆ—

“ ಅಂತೂ ಬಂದೆಯಲ್ಲಾ ! ”

“ ಸಂತೋಷವಾಯಿತೆ ? ”

“ ನೀನು ಹೆಂಗುಸಲ್ಲವೆ ? ”

“ ನಿನ್ನ ಸರಸ್ವತಿಯೂ ಹೆಂಗುಸಲ್ಲವೆ ? ”

ನನ್ನ ಸರಸ್ವತಿ ! ಎಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆ !

“ ನನ್ನ ಸರು ನಿನಗೆ ಹೇ . . . ”

“ ಅವಳದೇ ಅಲ್ಲವೆ ಆ ಕಾಗದ ? ”

ಕಾಗದವನ್ನು ಮುದುರಿ ಎಸೆದುಬಿಡೋಣವೆನ್ನಿಸಿತು—ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಅಸಹಾಯತೆ ! ಅಯ್ಯೋ !-ಅಸಹಾಯತೆಯೆ ! ನನ್ನ ನಾಲಗೆ

ಒಂದು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನ.

“ ಏನು ಉತ್ತರ ಬರೆಯುವೆ ? ”

“ ಏನು ಬರೆಯಲಿ ? ”

“ ‘ ನಿನಗಿಂತ ಸುಂದರಿ ಒಬ್ಬಳು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾಳೆ ’-ಎಂದು ಬರಿ. ”

“ ಅದು ಹೇಗೆ ? ”

“ ಅದು ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನು ಹೀಗಾಗುತ್ತಿದ್ದೆಯಾ ? ”

“ ಹೇಗೆ ? ”

“ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದ ಪತಂಗದ ಹಾಗೆ ! ”

ಹುಚ್ಚು ! ಪ-ತ-ಂ-ಗ ! ಕೇವಲ ನನ್ನದು—ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳು

ವುದಕ್ಕೆ ಗುಟ್ಟಾದ ಒಂದು ಯೋಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು ನನಗೆ

ಈ-ಈ-

“ ಶೀತಕವಾದ ಜ್ವಾಲೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ.”

“ ಹೌದು! ಹೌದು!! ನನ್ನ ಶೀತಕವಾದ ಜ್ವಾಲೆ ! ”

“ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ? ”

‘ ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ ! ’

‘ ನಿನ್ನ ಸರೂ-ಆಣೆಗೂ ? ’

ನನ್ನ ಸರೂ ಆಣೆಗೂ! ಎಂತಹ ಬರೆ ಎಳೆಯುವ ಪ್ರಶ್ನೆ!
ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವುಂಟೆ? -ಎನು ಹೇಳಲಿ? ನನ್ನ ಸರೂ ಎಲ್ಲಿ? -

ಈ-ಈ-ಓ! ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ?

“ ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆ ? ”

“ ಎನು ? ”

“ ಅನ್ಯಾಯ-ಸರಸ್ವತಿಗೆ! ಕೈಹಿಡಿದವಳಿಗೆ ಮೋಸ ! ”

“ ಮೋಸವೇನು ? ”

“ ಮೋಸವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ನನ್ನಿಂದ ಒಂದು ಯೋಚನೆಯ
ಚೂರನ್ನೂ ಬಚ್ಚಿಡಲಾರ! ಹೇಳು-ನಿನಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅವೇಕ್ಷೆ! -
ಅಲ್ಲವೆ ? ’

“ ನಗತನಾಡಬೇಕೆಂದು-ಅಷ್ಟೆ.”

‘ ಅಷ್ಟೇ ’ ಅಷ್ಟೇಯೋ ? ”

“ ಹೌದು , ಅಷ್ಟೆ.”

“ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಇದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ”

ತೀಯದೆ ಏನು ! ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ಅದೇನು-ಹೇಳು ! ”

“ ನಿನಗೆ ನಾನು ಬೇಕು-ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಅಡಗಿಸ
ಲಾಗದ ಆಸೆ ನಿನಗೆ ! ”

“ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದವರು ಯಾರು ತಾನೆ ಅಂತಹ ಆಸೆಯನ್ನು
ಅಡಗಿಸಬಲ್ಲರು ! ”

“ ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದವರು ”

“ ಆ ಕಣ್ಣುಗಳೆದುರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ ತಾನೇ ನಿಂತೀತು ! ”

“ ನೀನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಹುಚ್ಚುಕೆಲಸ! ನೀನು ಹುಚ್ಚು! -

- ಶುದ್ಧ ಹುಚ್ಚು!!”
- “ ಹುಚ್ಚನ ಹತ್ತಿರ ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದೆ ? ”
- “ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ! ”
- “ ಬು-ದ್ಧಿ-ಕ-ಲಿ-ಸು-ವು-ದ-ಕ್ಕೆ-ಎಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ! ”
- “ ಧೈರ್ಯವೇನು ? ”
- “ ಇಲ್ಲಿ . . . ನಾನು ಒಬ್ಬನೇ ! . . . ಮೇಲೆ ನಿನಗಾಗಿ ಉನ್ನತ !!
. . . ಧೈರ್ಯವಲ್ಲವೆ ?-ಇದು ? ”
- “ ನೀನು ನನಗೆ ಏನೂ ಮಾಡಲಾರೆ ! ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲೂ ಆರೆ ! ”
- “ ಏನು ? ಇಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ ! . . . ನಾನು ಮುಟ್ಟಲಾರೆನೆ ? . . . ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲ . . . ”
- “ ಹೋ ! ಹೋ ! ಅದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ ! ”
- “ ಇದು ಸುಲಭವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದು ಸುಲಭ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ! ”
- “ ನೀನೊಬ್ಬ ಹುಚ್ಚು ! ”
- “ ನೀನೇ ಹಿಡಿಸಿದವಳು ! ”
- “ ನಾನೇ ಬಿಡಿಸುತ್ತೇನೆ ! ”
- “ ಜೀವ ಬಿಡಬಲ್ಲೆ—ಈ ಹುಚ್ಚು ಬಿಡಲಾರೆ ! ”
- “ ನಾನು ಹೊರಟೆ.”
- “ ಎಲ್ಲಿಗೆ ? ”
- “ ನಿನ್ನ ಸರೂ ಹತ್ತಿರ ! —ಏತಕ್ಕೆ ? ”
- “ ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ—ನಿನ್ನ ಕುಚ್ಚು ಬಿಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ !
. . . ಇಗೋ ಹೊರಟೆ ! ”
- “ ಬೇಡ ಬೇಡ ! . . . ಹೋಗಬೇಡ . . . ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಲಾರೆ ನೀನು ! ”
- “ ಅದು ಹೇಗೆ ? ”
- “ ನಾನು ತಡೆಯುತ್ತೇನೆ ! ನನ್ನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆಯಾ ನೀನು ? ”
- “ ನೀನು ತಡೆಯಲಾರೆ ! ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆ ? ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ ತಾನೆ ? ಹುಚ್ಚು ! . . . ನೋಡು ಹೊರಟೆ ! ”
- ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ, ಮೆಲ್ಲನೆ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ

ದಳು. ಇನ್ನೇನು ಹೊರಟು ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ ! ಎಂದಿಗೂ ನನ್ನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ! ಇದೊಂದು ಕ್ಷಣ ಈಗ ತಪ್ಪಿದರೆ ನನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲೇ ಪುನಃ ಬರಲಾರದು, ಇಂತಹ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣ . . . ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಏಳಲೇ ಬೇಕು ! . . . ಎದ್ದೆ. ಅವಳು ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದಳು. ನಾನು ಮುಂದುವರಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಅವಳು ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತ ಹೋದಳು. ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳ ಅಡಗಿದ್ದ ಆಸೆಯೆಲ್ಲಾ ಈ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಆರ್ಭಟಿಸಿ ಹೊರಟಿತು ! . . . ಕೈಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ — ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಸೇರಿಸಿದೆ. ಹೆಜ್ಜೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇನ್ನೇನು ಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ ! ಓಡಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ ! ಮಾಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ ! ಕೈಗಳನ್ನು ಚಾಚಿಕೊಂಡು ಥಟ್ಟನೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾರಿದೆ! ನನ್ನ ನೆಗೆತಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅವಳೂ ಚಂಗನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿದಳು ! ಹಾರಿ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಸೇರಿದಳು. ನನ್ನ ತಲೆ ಗೋಡೆಗೆ ಬಡಿಯಿತು ! . . .

* * * *

ತಲೆಯನ್ನು ಉಜ್ಜಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅವಳ ಪಠವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ !
ನಾನು ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದು—ಆ ಪಠವನ್ನು !—
ಅಂದರೆ ಅವಳ ಪಠವನ್ನು !!

ಕೊನೆಯ ಮಾತು ; ನಗಬೇಡಿ—

ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ—ಹುಚ್ಚು !!

ನಾನು ಕೊಂದ ಹುಡುಗಿ

೧

ಆರೇಳು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಬೇಸಗೆಯ ರಜದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ (ಮೈಸೂರು) ಸೀಮೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟೆ. ನನಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಹೆಸರುಗೊಂಡ ಶಿಲಾಶಿಲ್ಪಗಳ ವೈಖರಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚಿತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಒಂದು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ಸೋಮನಾಥಪುರ, ಬೇಲೂರು, ಹಳೇಬೀಡು ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದಾಗ “ ಇರಲಿ ! ಸಾಯದೆ ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣಾರೆ

ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೀನೆ!” ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಸಂಚಾರಹೊರಟಾಗ ನನ್ನ ಆಸೆಯ ಕನಸು ನಿಜವಾಗುವಂತಾಯಿತಲ್ಲಾ!— ಎಂದು ಹಿಗ್ಗಿದೆನು. -ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ವಿಷಯ—ನನ್ನ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಉಪನ್ಯಾಸವಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸಂಚಾರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು.

ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಸರು ನಾಗವಳ್ಳಿ. ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವವೇಳೆಗೆ ನನ್ನ ಸಂಚಾರ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು ಮುಗಿದಿತ್ತು ಅನ್ನಬಹುದು. ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಗಾಗಲೆ ಸುಮಾರು ನೂರು-ನೂರೈವತ್ತು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ನಾನೇ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ತೆಗೆದ ಫೋಟೋಗಳು.

ನಾಗವಳ್ಳಿ ಯಲ್ಲಿ ಕರಿಯಪ್ಪನವರೆಂಬವರು ಬಹಳ ಗಣ್ಯರಾದವರು. ಆ ಹಳ್ಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಯಜಮಾನರಂತಿದ್ದರು. ನಾನು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ನಾನು ಆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಒಂಭತ್ತು ಗಂಟೆಯ ಸಮಯ. ನನ್ನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಸಂತೆಯ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನಾನು ಅದರ ಹಿಂದೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಆ ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವುದು ನನಗೆ ಸರಿಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಆ ರಾತ್ರಿ ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಉಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಳ ಯಾವುದಾದರೂ ಇದೆಯೇ—ಎಂದು ಗಾಡಿಯವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದೆ. ಅವನು ಕರಿಯಪ್ಪನವರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ “ ಸ್ವಾಮಿ, ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಅವರ ತಾವ ಹೋಗಿ ಹೇಳ್ತೀನಿ ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಅನ್ಯಾಲಮಾಡ್ತಾರೆ ಬುದ್ದೀ ” ಅಂದ. ನಾನು “ ಆಗಬಹುದು ” ಎಂದೆ. ಇನ್ನು ಹತ್ತಮಾರು ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ನಾನು ಗಾಡಿಯ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದೆ ಗಾಡಿಯವನು ಇಳಿದು ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗಂಡಸಿ ನೊಡನೆ ಬಂದು “ ಬುದ್ದೀ, ಇವರೇ ಕರಿಯಪ್ಪೋರು ಅನ್ನೋರು ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಕರಿಯಪ್ಪನವರು ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಹಳ ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು “ ಸ್ವಾಮಿ, ದಯಮಾಡಿ. ಇದು ತಮ್ಮ ಮನೇ ಎಂದೇ ತಿಳಿಬೇಕು ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ನಾನೂ ಅವರಿಗೆ

ಕೈಮುಗಿದು “ ತಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟಹಾಗಾಯಿತು ” ಎಂದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು “ ಸ್ವಾಮಿ, ಎಲ್ಲಾದರೂ ಉಂಟೆ! ತೊಂದರೆ ಹೇಗೆ ಸ್ವಾಮಿ! ತಾವು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿ, ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಒಪ್ಪಿದರಲ್ಲಾ ಅದೇ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ! ತೊಂದರೆ ಗಿಂದ್ರೆ ಅನ್ನ ಬೇಡಿ ಸ್ವಾಮಿ; ಹೀಗೆ ದಯೆ ಮಾಡಬೇಕು ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಕೈತೋರಿಸಿ, ಗಾಡಿಯವ ನನ್ನು ಕರೆದು “ ಲೋ ತಿಮ್ಮಾ, ಧಣಿಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯೆಲ್ಲಾ ಜಗ್ಗಿಮೇಲೆ ತಂದಿಡೋ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ನಾವು ಹೋಗಿ ಅವರ ಮನೆ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿದ್ದ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆವು. ಕರಿಯಪ್ಪನವರದು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರ. ತುಂಬಿದ ಮನೆ. ನಾನು ಹೋಗಿ ಕುಳಿತೊಡನೆಯೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು ಹೊರಕ್ಕೆ ಓಡಿಬಂದು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ನನ್ನ ಹ್ಯಾಟು, ಬೂಟು ಎಲ್ಲಾ ಅವರಿಗೆ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕು!

ಜಗುಲಿಯ ಒಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕೊಠಡಿ. ಮನೆಯ ಆಳು ಅದರ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ಗುಡಿಸಿ ಚಾಪೆ ಹಾಕಿ ಒಂದು ದೀಪವನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟೆ. ಗಾಡಿಯವನು ನನ್ನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆ ಕೊಠಡಿಯೊಳಗೆ ಇಟ್ಟು ಬಂದ. ಅವನಿಗೆ ಸಲ್ಲೇಕಾಗಿದ್ದ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ಕರಿಯಪ್ಪನವರು “ ಸ್ವಾಮಿ, ಇನ್ನು ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚಬಹುದಲ್ಲ ” ಎಂದರು. ನಾನು ಎದ್ದು ಕೊಠಡಿಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ, ನನ್ನ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಚ್ಚಿ, ಪಂಚೆ ಉಟ್ಟು ಷರಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಯಾರೋ ಒಳಗಿನಿಂದ ಬಿಸಿನಿಗು ತಂದಿಟ್ಟರು. ಕೈಕಾಲು ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡೆ. ಇನ್ನು ಅರ್ಧಗಂಟಿಯಲ್ಲಿ ಊಟವಾಯಿತು. ಪುನಃ ಹೊರಗೆ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತಾಂಬೂಲ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನನ್ನ ಸಂಚಾರದ-ವಿಷಯವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ನಾನು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವಾಯಿತು. ಅದು ಅವರ ನಡೆನುಡಿಯಲ್ಲೇ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಆಡುತ್ತ ಅವರ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ಬಹಳ ನೆಮ್ಮದಿ ವಂತರು. ನಾನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕಂದಾಯ ಕೊಡುತ್ತಾರೆಂತೆ. ಮನೆಯ ತುಂಬಾ ಜನ; ಆಳುಕಾಳುಗಳು - ದನಕರುಗಳು ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಕೊರೆತೆ ಯಿಲ್ಲ. ಮನೆಯನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಹಳ್ಳಿಗೆಲ್ಲಾ

ಅದೇ ದೊಡ್ಡದು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತದ್ದು ಅವರ ನಿಷ್ಕಪಟವಾದ ನಮ್ಮತೆ. ಅದು ಆ ಜನರಿಗೆ ಬಹಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೆಂದು ತೋರಿತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಉಪಚಾರವಾಗುತ್ತೆ ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

ಊಟವಾದಮೇಲೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾರಿ ನಡೆದುಬಂದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಕೂತಡಿಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ದೀಪವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟೆ.

೨

ಬೆಳಿಗ್ಯೆ ಎಚ್ಚರನಾದಾಗ ಸುಮಾರು ಆರೂವರೆ-ಏಳುಗಂಟೆ ಇರಬಹುದು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೆ ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯ ಹೊರಗೆ ನೀರು ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು! ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ಕರಿಯವನವರು ತಾವೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಟ್ಟೆಲು ಹಾಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಸು 'ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ! ನನಗೆ ಹಾಲು ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ! ಹೇಗೋ ಅವರು ಅಷ್ಟು ಆದರದಿಂದ ತಂದದ್ದನ್ನು ಬೇಡವೆನ್ನ ಬಾರಬೆಂದು—ಕುಡಿದೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನು ಸಂಚಾರಮಾಡಿ ತಂದಿದ್ದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೋರಿಸಿ, ಅವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಕೇಳಿ ಅವರಿಗಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೂ ನಾನು ವಿವರಿಸಲಾರೆ. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ “ ಸ್ವಾವಿಾ, ತಾವು ಒಪ್ಪೋದಾದ್ರೆ— ಇಲ್ಲೇ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಒಂದು ದೇಸಸ್ಥಾನ ಇದೆ—ರಂಗಪ್ಪನ ಗುಡಿ—ಬಹಳ ಹಳೇದು ಸ್ವಾಮಿ; ಬಲು ಖಚಿತವಾಗಿದೆ! ಬಹಳ ದೂರಾನೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದರು. ನನಗೆ ಕಿವಿ ನೆಟ್ಟುಗಾಯಿತು.

“ ಎಲ್ಲಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ,

ಇಲ್ಲೇ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಹುದಾರಿ ದೂರದಾಗಿದೆ; ಅದೋ ನೋಡಿ ಕಾಣೋಕಿಲ್ವೆ ಅ ಮರಡಿ ಬೆಟ್ಟ—ಅದರ ಬುಡದಾಗಿದೆ.”

ನನಗೆ ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದಿದ್ದ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ-ವಿವರಣೆ ಬರೆಯುವುದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು!

“ ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಯೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ; ಈವತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಬರೆಯುವ ಕೆಲಸವಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

“ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತ—ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ ” ಎಂದರು.

* * * *

ಆ ದಿನ ಟಿಪ್ಪಣಿ-ವಿವರಣೆ ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲೇ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಪುರಸತ್ತು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅವಳಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಮುಕ್ತಾಲುಪಾಲು ನನ್ನ ಸಂಚಾರದ ವಿಷಯವೇ ನಾನು ನೋಡಿದ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ನೋಟಗಳು, ಅವುಗಳ ವರ್ಣನೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ನನ್ನ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ನೆನಪು ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನನ್ನು ಎದೆಬಿಡದೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ “ ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಸೊಬಗನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ! ಅವಳು ನನ್ನ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ಸೊಬಗು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು! ” ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆ ದಿನ ನಾನು ನಾಗವಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಕರಿಯಪ್ಪನವರ ಆದರಣೀಯವಾದ ಆತಿಥ್ಯ—ಉಪಚಾರ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ ವಿಚಾರ ಎಲ್ಲಾ ಬರೆದು—ನಾಳೆ ಮರಡಿ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿರುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ - ಆಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕಾಗದವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದೆ. ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಟಪಾಲು ಆಫೀಸು ಇಲ್ಲ; ಒಂದು ಟಪಾಲುಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ; ವಾರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸಲವೇ ಮೂರು ಸಲವೇ ಬೇಲೂರಿಂದ ಅಂಚೆಯವನು ಬಂದು ಕಾಗದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಆ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಿತು. ಆದರೆ ಟಪಾಲುಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲಿತ್ತೋ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಳು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅವನ ಕೈಲಿ ಕಾಗದವನ್ನು ಟಪಾಲುಪೆಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಕಳಿಸಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆ. ನಾನು ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಕೊಠಡಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಜಗುಲಿಯ ಕಂಭವನ್ನು ಒರಗಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬ ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಯಜಮಾನರ ಮಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರಿತು. ನಾನು ಹೊರಗೆ ಬಂದವನು ಆಳನ್ನು ಕಾಣದೆ, ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚದೆ ನಿಂತಿರಲು, ನಾನು ನೋಡಿದಾಕೆಯು ಎದ್ದು ಬಂದು ‘ ಏನು ಬುದ್ಧಿ, ಏನಾಗ್ಬೇಕು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಲಿ ’ ಎಂದು ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾದಳು. ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿಯ ನಯವನ್ನೂ ಸರಳತೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ—

“ ಏನೂ ಇಲ್ಲವಮ್ಮಾ, ಈ ಕಾಗದಾನ ಟವಾಲಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ವೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲದೆಯೋ ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೇಳೋಯಾ ? ”

ಆಕೆ ನಗುತ್ತ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು —

“ ಅದಾ, ಕ್ಕುದ್ದೀ ಓಟೊಂದು ತೊಂದ್ರೆ ತನ್ನೆ! ಆ ಕಾಗ್ಬಾನ ಇಲ್ಯೊಡಿ ನನ್ನೊಡ್ಯಾ ನಾನೋಗಿ ಹಾಕ್ತೆನ್ನಿ ” ಅಂದಳು.

ಅವಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವಳೊಡನೆ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು! —

“ ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆ ಅಲ್ವೆ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

“ ಅಯ್ಯೋ! ಬುದ್ದೀ! ಅದ್ಯಾಂಗೆ ತೊಂದ್ರೆ? ತಾವು ದೊಡ್ಡೋರು! ”

‘ ಹಾಗಾದರೆ ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ ? ’

“ ಇಲ್ಲ ನನ್ನೊಡ್ಯಾ! ಇಲ್ಯೊಡಿ ಆ ಕಾದ್ಬಾನ ” —

— ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ನೀಡಿದಳು. ನಾನು ಕಾಗದವನ್ನು ಅವಳ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು “ ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

“ ನನ್ನೆಸು ಚೆನ್ನಿ ” ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಸೊಗವಾದ ಹೆಸರು ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಚೆನ್ನಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಳು. ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿನ ಆ ನಮ್ರಭಾವ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ತಿಳಿ ಹೃದಯದ ನಿರ್ಮಲ ಛಾಯೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಾಡಿನ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಲಾಲಿತ್ಯ—ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಟದವು.

*

*

*

ಆ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿದ್ರೆಮಾಡಿದೆ. ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕುಗಂಟೆ ಇರಬಹುದು. ಮುಖ ತೊಳೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೊಂದು ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆ. ಪುನಃ ಅದೇ ಹುಡುಗಿ, ನಾನು ಮೊದಲು ನೋಡಿದ ಸ್ವಲ್ಪದಲ್ಲೇ ಕಂಭವನ್ನು ಒರಗಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಹೊರಗೆ ಒಂದುದನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಚಾಚಿದ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮುದುರಿಕೊಂಡು, ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಅನ್ಯಮನಸ್ಕತೆಯಿಂದ ಸೆರೆಗಿನ ತುದಿರುಲ್ಲಿ ದಾರದ ಎಳೆಯನ್ನು ಕೀಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ನನಗೆ ನೀರು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಕೇಳಲು ಮತ್ತಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲೆ ಒಂದು ಸಲ ಆಕೆಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೆನಷ್ಟೆ; ಈಗ ಅದರ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಅವಳನ್ನೇ ಕುರಿತು “ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು

ಬೇಕಿತ್ತು ಮುಖಾ ತೋಳೆಯೋಕೆ” ಅಂದೆ. “ ಆಗ್ಬೈದು ನನ್ನೊಡ್ಡಾ ” ಎಂದು ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗುತ್ತ ಏನೋ ಒಂದು ಸಡಗರದಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ತಂದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರಿತು. ನಾನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಆಕೆಯ ಆ ಮುಗ್ಧವಾದ ಮುಖವು ತಿಳಿನಗೆಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಯುವತಿಯರ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳನ್ನು ರುಳಿಸಿ ಧೂಳೆಬ್ಬಿಸುವ ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತೆ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗರ್ಜಿಸುವ ಅಲೆಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲಮಾಡುವ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ! ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಅಂತಹುದಲ್ಲ. ಅದು ವೃದ್ಧವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಇಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು, ಚಿಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ತೂರಿ, ಹೂ ಗೊಂಚಲನ್ನು ಹಾಯ್ದು, ಪರಿಮಳವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುವ ತಂಗಾಳಿಯಂತೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ತರಂಗಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಸರಳವಾದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ! ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕರೆ ಬರೀ ಧೂಳು! ಕಣ್ಣಿಗೆ, ಬಾಯಿಗೆ ಮಣ್ಣು! ಅದರಲ್ಲಿ ನೌರಭವಿಲ್ಲ. ಈ ಹಕ್ಕಿಯ ಹುಡುಗಿಯ ನಗುವಿನಲ್ಲೋ? ಓ! ಅದು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹುವ್ವಿನ ಹಾಗೆ! ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹೂವಿನದು ಎಂತಹ ಶುಭ್ರತೆ! ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಪರಿಮಳ! . . . ಇಷ್ಟು ಯೋಚನೆ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ನೀರು ತಂದಳು. ಕೈಕಾಲು ಮುಖ ತೋಳೆದುಕೊಂಡು ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ ಚೆನ್ನಮ್ಮನೇ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಂಡಿ, ಒಂದು ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಹಾಲು ತಂದಿಟ್ಟುಹೋದಳು. ತಿಂಡಿ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಗೆಯೇ ಸುತ್ತಾಡಿಕೊಂಡು ಬರೋಣವೆಂದು ನನ್ನ ಕೊಳಲನ್ನೂ ಸಣ್ಣದೊಂದು “ ಕ್ಯಾಮರಾ ” ವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ. ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಚೆನ್ನಮ್ಮ! ಅದೇ ಸ್ವಳದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾಲ್ಕಾರು ಮಾರು ಬಂದೆ. ಎತ್ತಕಡೆ ಹೋಗೋಣ ಎಂದು ಯೋಚನೆಯಾಯಿತು. ಮನೆಯ ಹಿಂದೆ ಅವರ ತೋಟ ಇದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದುದು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ದಾರಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಚೆನ್ನಮ್ಮನನ್ನೇ ಕೇಳಿಬಿಡುವುದು ಎಂದುಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ “ ಏನಮ್ಮಾ, ನಿಮ್ಮ ತೋಟ ಇದೆಯೆಂತಲ್ಲ, ಅದನ್ನ ನೋಡೋಣಾಂತ ಇದ್ದೇನೆ. ದಾರಿಯಾವುದು ಹೇಳ್ತೀಯಾ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆಕೆ “ ಆಗಲಿ ನನ್ನೊಡ್ಡಾ ” ಎಂದು ಎದ್ದುಬಂದು

ನನ್ನನ್ನು ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ, ಒಂದು ಕಾಲು ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ “ ಇದೇ ನನ್ನೊಡ್ಡಾ, ಹಾದಿ ನಮ್ಮೊಟ್ಟಕ್ಕೆ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ-೧. “ ಸರಿ, ಇನ್ನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟೆ. ಆ ಕಾಲುಹಾದಿ ಹಿತ್ತಲ ತರಕಾರಿ ತೋಟವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಮಾರು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆಗ ಗಾಳಿ ಬಂದು ನಾನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಧೋತ್ರದ ತುದಿ ತರಕಾರಿ ತೋಟದ ಬೇಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿತು. ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದೆ ಚೆನ್ನಮ್ಮ, — ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆನೋ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು, ನಾನು ದಾರಿತಪ್ಪೇನೆಂದು ಶಂಕೆ ಯೇನೋ ಅವಳಿಗೆ ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

ಇನ್ನು ಸುಮಾರು ನೂರುಗಜ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ತೋಟ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದು ಬಹಳ ಸೊಗಸಾದ ತೋಟ. ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದುದು ಅಡಿಕೆ-ತೆಂಗು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು ಗಿಡಗಳೂ ಇದ್ದವು ಸ್ವಭಾವತಃ ರಮ್ಯವಾದ ಆ ತೋಟದ ಸೊಬಗು ಅಂದು ನಾಯ್ಕಕಾಲದ ಸೂರ್ಯನ ಭಂಗುರದ ಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ನೂರ್ಮಡಿಯಾಗಿತ್ತು ತೋಟವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಹತ್ತಾರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಬಾವಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದು ಯಾತದ ಬಾವಿ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿರೀನವರಗೂ ಇಳಿದು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಟ್ಟವು. ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಕಲ್ಲಿನ ಗೋಡೆ. ನಾನು ಹೋಗಿ ಆ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತೋಟದ ಸೊಬಗನ್ನು ಕುಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದೆ

೩

ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆ ತೋಟದ ಸೊಬಗಿನ ವಾನದಿಂದ ಮುದವೇರಿ ಯಾವುದೋ ವರ್ಣನಲಾಗದ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಿತು. ತೋಟದ ತಂಪುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹಾಯ್ದು ಹಾಯ್ದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ತರತರದ ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಟ್ಟವು ಅವುಗಳ ವರಿ ಮಳವೆಲ್ಲಾ ತಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನಾ ಜಾತಿಯ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಂಠ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ, ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ, ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಪಕ್ಷಿಗಳೊಡನೆ ಪಕ್ಷಿಯಾಯಿತು. ಹೂಗಳೊಡನೆ ಹೂವಾಯಿತು. ಕವಿಗಳು ಕಾಣದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಏಕೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಎಲ್ಲಿ ಸುಖವೋ ಅಲ್ಲೇ ಸ್ವರ್ಗ! . . .

ಹೃದಯವು ಆನಂದದಿಂದ ತುಂಬಿ ಹರಿಯಿತು. ಅದರ ಭರದಲ್ಲಿ ಕೊಳಲನ್ನು ನುಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಕೊಳಲಿನ ಒಂದು ಸ್ವರವು ನೂರು ಸ್ವರವಾಗಿ ತೋಟವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿತು. ನನ್ನ ಕೊಳಲಿನ ಗಾನಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಉಬ್ಬಿಹೋದೆ. ಒಂದೆರಡು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಕೊಳಲಲ್ಲಿ ನುಡಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದೆ. ತೋಟದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂಬ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಹಾಡತೊಡಗಿದೆ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ “ಗುಳು ಗುಳು” ಎಂಬ ಶಬ್ದವಾಯಿತು. ನಾನು ತಟ್ಟನೆ ಹಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ ನೋಡಿದರೆ ಆ ಹುಡುಗಿ ಚೆನ್ನಿ! ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಮೂಲಕ ಕೆಳಗೆ ನೀರಿಗಿಳಿದು, ಕೊಡದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳು ತಲೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ನಾನು ಪಟ್ಟಣದ ನಾಗರಿಕನೆಂದು ಇವರು ಗೌರವವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕೂ, ಈಗ ನಾನು ಗೋಲರ ಹುಡುಗನಂತೆ ಕೊಳಲೂಡುತ್ತ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಅರಚುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೂ ಸರಿಹೋಯ್ತು! —ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ನಾನು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದುದರಿಂದ ಆಕೆ ಬಂದದ್ದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸಂಗೀತದ ಭರದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಬಳಿಗಳ ಸದ್ದಾಗಲಿ, ಕಾಲಂದುಗೆಯ ಸದ್ದಾಗಲಿ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಂತು ಆಗಿನ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಬಹು ನಾಚಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಾನೇ “ಎನಾಯ್ತು ಬಿಡೋ!” ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಗು ಬರುವ ಹಾಗಾಯಿತು. ಕೊಳಲನ್ನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು “ಕ್ಯಾಮರ” ವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ನೋಡುವವನಂತೆ ನಟಿಸಿದೆ. ಆಕೆ ಕೊಡದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹತ್ತಿಬಂದಂತೆ ಬೋಧೆಯಾಯಿತು. ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯ ಕಾಲು ಸವಳ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಆಕೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾಳೋ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಕಾಲು ಸವಳದ ಬದಲು ಕೈಬಳಿಗಳ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಪುನಃ ಆಕೆಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು! ಆದರೂ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ! ಆಕೆ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಬೆಳಗಿದ್ದ ಎರಡು ಹಿತ್ತಾಳೆ ಕೊಡಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹತ್ತಿಬಂದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಳದ ಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಪುನಃ

ನೋಡಿದ್ದು. ನನ್ನ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸಂಗೀತದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ನಗು ಇನ್ನೂ ಆಕೆಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಮುನ್ನವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಕುಳಿತಿದ್ದವನು ಎದ್ದ. ಆಕೆ ಏನೋ ಮಾತನಾಡಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಗಲಭೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಏನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ಆಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ “ಏನಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆಕೆ “ಪದಾ ಹೇಳೋದ್ಯಾಕೆಟ್ಟಿ ನನ್ನೊಡ್ಡಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಕೆಯ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾದ ಕಳವಳವೂ ಅವಮಾನವೂ ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು! ಏನು ಹೇಳಬೇಕೋ ಕೂಡಲೆ ಗೊತ್ತಾಗದೆ “ಆ-ಊ” ಎಂದು ಉಪಚಾರಕ್ಕೆ ಹಲ್ಲುಕಿರಿದು ಆಮೇಲೆ “ಮುಗಿದುಹೋಯ್ತುಮ್ಮಾ” ಎಂದೆ. ಆಕೆ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಪಹಾಸ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿತಾದರೂ ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸಿಟ್ಟು ಏಕೆ ಬರಬೇಕು! ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ಬೆಪ್ಪು ಕೆಲಸ! ನನ್ನ ಆಗಿನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಅಪಹಾಸ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿ ಬೇಕೇ ಹೊರತು, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾದ ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಗ್ಧಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರಲಾರದು ಎಂದು ತೋರಿತು. ಹೇಗೋ ಅದನ್ನು ಆಗಿರಬೇಕು, ಇನ್ನು ಈ ಜಾಗ ಬಿಡೋಣ ಅಂದುಕೊಂಡು, ಕೊಳಲನ್ನೂ ಕ್ಯಾಮರವನ್ನೂ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಕ್ಕೆಟ್ಟೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ “ನನ್ನೊಡ್ಡಾ” ಎಂದು ಕರೆದಳು. “ಪುನಃ ಇದೇನು ನನ್ನೊಡ್ಡಾ” ಎಂದು ತಿರುಗಿದೆ. ಆಕೆ ತುಂಬಿದ ಒಂದು ಕೊಡವನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಎತ್ತಿಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದ್ದಳು. ಇನ್ನೊಂದು ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಇತ್ತು. ನಾನು ತಿರುಗಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ “ಬುದ್ಧೀ, ಈ ಬಿಂದಿಗೆನ ಒಸಿ ಎತ್ತಿಕೊಡ್ಡಿರಾ?” ಎಂದು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚದಿಂದಲೂ ಕೇಳಿದಳು. ನಾನು “ಓ, ಅಗತ್ಯವಾಗಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕೈಲಿದ್ದ ಕ್ಯಾಮರವನ್ನೂ ಕೊಳಲನ್ನೂ ಕೆಳಗಿಟ್ಟು, ಆ ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅವಳ ಸೊಂಟದ ಮೇಲಿಟ್ಟೆ. ನಾನು ಇಷ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದು ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಅಗಾಧವಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕು. ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ಕಂಡುಬಂತು. ಮನೆಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಾಲಾರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೋದಳು. ತುಂಬಿದ ಕೊಡಗಳ ಭಾರಕ್ಕೆ ಬಳುಕುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ತುಂಬು ಯೌವನವು ಅಂದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದ

ಸೂರ್ಯವ ಭಂಗಾರದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಆ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಫೋಟೋ ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಾಯಿತು. ಕ್ಯಾಮರಾವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ಕೊಂಡು, ಹುಡುಗಿ ಏನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾಳು ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಸಹ ಇಲ್ಲದೆ “ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಕರೆದೆ. ಆಕೆ ಭಾರದ ಜೋಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಿರುಗಿ “ಕರೆದರಾ ನನ್ನೊಡ್ಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ನಾನು “ಹೂ” ಎಂದು ಅವಳ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ “ತಾಯಿ, ನೀನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಹಾಗೇ ನಿಂತಿರುವೆಯಾ!” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಮುಖದಲ್ಲ ಅದರ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತ, ಹೂ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಬಳುಕಿ ನಿಂತಳು. ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಚ್ಯುತಿಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಆ ಎಳೆನಗು, ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ಚೆನ್ನದ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸುಖವಾಗಿ ಬೆರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಫೋಟೋ ತೆಗೆದು “ಇನ್ನು ನೀನು ಹೊರಡಮ್ಮಾ” ಎಂದೆ. ಆಕೆ ಕುತೂಹಲದಿಂದ “ಅದೇನಾಡಿದ್ರಿ ಬುದ್ಧೀ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಯುವೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ? ನಾಳೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದೆ. ಆಕೆ ತಿರುಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮನೆಯ ಕಡೆ ನಡೆದು ಹೋದಳು

ಛ

ಆ ರಾತ್ರಿ ಊಟವಾವ ಮೇಲೆ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ ಬೇಗ ನಿದ್ರೆ ಒರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಯಂಕಾಲ ತೋಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಷಯ ಇನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲ ಇತ್ತು. ನನ್ನ ಸ್ವಪ್ನಕ್ಕೆ ನಾನೇ ನಕ್ಕು- ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದರೆ ಏನಂತಾಳೋ! ಎಷ್ಟು ನಗುತ್ತಾಳೋ! ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ನಗು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು.

* * * *

ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡಿಡಾಗ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗ ಎಂಟು ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು, ತಿಂಡಿ ತೀರ್ಥ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಮರಡಿ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧವಾದೆ. ಯಜಮಾನರು ಒಬ್ಬ ಆಳನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು ಅವನ ಕೈಲಿ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೊರಟೆ. ಮರಡಿ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂತಿರುಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು.

ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತ ಕಾಲುಹಾದಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವಾಗಿ ಹಸುರಿನಲ್ಲಿ ದನ ಕರುಗಳು ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ರೈತರು ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಗೊಲ್ಲರ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನು ಲಾವಣಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದ. ಅವನಿಗೆ ಯಾರದ್ದೇನು ಹದರಿಕೆ! ಜೋರಾಗಿ ಬಲು ಜೋರಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಬಹಳ ತಮಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಿಂತು ಕೇಳೋಣವೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆಳು ಇದ್ದ. ನಗುವನೇನೋ ಎಂದು ಸಂಕೋಚ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಸಾಯಂಕಾಲ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು. ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಜ್ಞಾಪಕವಾಯಿತು. ಆ ಹಳ್ಳಿಗಾತಿಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಎಳೆನಗು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಕುಣಿದಂತಾಯಿತು. ಧಳಧಳಸುವ ತುಂಬಿದ ಬಿಂದಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು, ಅವುಗಳ ಭಾರಕ್ಕೆ ಬಳುಕೆ ನಿಂದ ಅವಳ ಆ ಒಯ್ಯಾರದ ನಿಲುವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒತ್ತಿದಂತಾಯಿತು. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನ ಮಗಳಿಗೆ ಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದನೇ ಹೊರತು ನಿಜವಾದ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಆಳನ್ನು ಕುರಿತು -

“ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನರ ಮನೆಯಲ್ಲರುವ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಯಾರಯ್ಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಆಳು ನಿಂತು, ತಿರುಗಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ “ಯಾವ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಬುದ್ದಿ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ನಾನು ಯಾವಾಕೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಕೇಳಿದೆನೋ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು “ಆ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ ಅಂತಿ ದ್ವಾಳಲ್ಲ ಆಕೆ” ಎಂದೆ. ಆಳು ನನ್ನ ಕಡೆಯೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವನು, ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಕ್ಕು, ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು “ಯಾಕೆ ಬುದ್ದಿ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ! ನನಗೆ ಬಹಳ ಅವಮಾನವಾದ ಹಾಗಾಯಿತು. ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಈ ಆಳು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ದುರಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನೋಡುವ ಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲಾ—ಎಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಬಹಳ ಗಲಿಬಿಲಿಯಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಜೀವನೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಮುಟ್ಟುಳನು ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಅವನೇನೋ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನಕ್ಕು “ಯಾಕೆ ಬುದ್ದಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟ. ನಾನು,

“ಯಾಕೂ ಇಲ್ಲವಯ್ಯಾ—ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳಿದೆ—ಕೇಳಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ?” ಎಂದೆ.

“ ಅಯ್ಯೋ! ಅದಕ್ಕೇನ್ಬುದ್ದಿ—ಪರವಾ ಇಲ್ಲ. ಆಕೆ ಯಜಮಾನ್ಯ ಮಗಳು ” ಅಂದ.

ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ನಾಲಗೆ ತುದಿಯವರೆಗೆ ಬಂದಿತ್ತು; ಆದರೆ ತಡೆದಿ! “ ಯಾರು ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಕ್ಕವನು ಇನ್ನು “ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೇ ” ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಇನ್ನೇನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನೋ ಎಂದು ಭಯವಾಯಿತು. ಸುಮ್ಮನಾದೆ.

* * * *

ಮನೆಗೆ ಬಂದವನೇ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಊಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಿಂದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ತೆಗೆದಿದ್ದ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಫೋಟೋವಿನ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಅಚ್ಚು ತೆಗೆದೆ. ಚಿತ್ರ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು.

* * * *

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾತ್ರಿ ಹಸಿವುತೋರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಊಟಸಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ನಿದ್ರೆಯೂ ಬೇಗ ಬರುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಏನುಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ತೋಚದೆ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಸುತ್ತಾಡಿಕೊಂಡು ಬರೋಣವೆಂದು ಹೊರಟೆ; ಪುನಃ ಕೊಠಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಒಂಭತ್ತುಗಂಟಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ನಿದ್ರೆ ದೂರ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ದೀಪಹಚ್ಚಿ, ವಾಸಿಗೆ ವಾಸಿ, ಅದರಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಯಾವುದೋ ನಾವೆಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಓದತೊಡಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ಹತ್ತುನಿಮಿಷ ಓದಿರಬಹುದು. ಆಗ ಕೊಠಡಿಯ ಬಾಗಿಲು ಏನೋ ಸದ್ದಾದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಗಾಳಿಯೇನೋ ಅಂದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದೆ. ಪುನಃ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಈಬಾರಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಟ್ಟಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಮಲಗಿದ್ದ ವಾಗೆಯೇ “ ಯಾರವ್ವಾ ಅದು ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕ್ಷಣಬಿಟ್ಟು ಪುನಃ ಯಾರೋ ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಟ್ಟಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಎದ್ದು ಕುಳಿತು “ ಯಾರಮ್ಮ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಕೈಬಳೆಗಳ ಸದ್ದಾಯಿತು! ಜೊತೆಗೆ ಕ್ಷೀಣಸ್ವರದಲ್ಲ “ ನಾನು ಚೆನ್ನಿ ” ಎಂದು ಉತ್ತರಬಂತು! ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇವಳಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏನು ಕೆಲಸ ? . . ಏನಾದರೂ ಇರಲಿ ವಿಚಾರಿಸೋಣವೆಂದು ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೊರಗೆ ಮುಖಹಾಂ “ ಏನಮ್ಮಾ ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ‘ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯ ಬೆಳಕು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಅವಳ ದೇಹದ

ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಟ್ಟೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಬಾಕೆಹಣ್ಣುಗಳು, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಕ್ಕರೆ, ಒಂದು ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಲು ಇಷ್ಟು ಇತ್ತು. ನಾನು “ ಏನಮ್ಮಾ ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಕೆ “ ಬುದ್ದೀ, ತಮ್ಮ ಈಗ ಊಟ ಇಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೇ ಇದನ್ನು ತಂದೆ ನನ್ನೊಡನೆ ” ಎಂದಳು. ನನಗೆ ಆಗ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಹಸಿವು ತೋರುವುದಕ್ಕಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. “ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಮ್ಮ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕೆಯ ಕೈಯಿಂದ ಆ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಾಸಿಗೆಯ ಸಮೀಪ ದಲ್ಲಡಲು ಹೋದೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆಯೇ ಕೊಠಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದಳು ! ನನ್ನ ಎದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅದುರಿತು ! ಆ ಸಮಯ ಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ನಾನು ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ತಿರುಗಿ “ ನನಗೆ ಇನ್ನೇನೂ ಬೇಡವಮ್ಮಾ ; ನೀನು ಇನ್ನು ಹೋಗಬಹುದು ” ಎಂದೆ. ಆಕೆ ನಗುತ್ತ “ ನಾನಿದ್ದೇನ್ಬುದ್ದೀ, ತಾವು ತಿನ್ನಾರಾ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ನಾನು “ ಓಹೋ, ತಿನ್ನಬಹುದು ; ಅದಕ್ಕಲ್ಲ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು. ಆದರೆ ಈಗ ನನಗೆ ಇನ್ನೇನೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ ; ಅಲ್ಲದೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಇಲ್ಲಿ ಇರ . . . ” ನನ್ನ ಮಾತು ಪೂರೈಸುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಅವಳು ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಅಗಣೆಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಳು. ಆಕೆ ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಮೊಬ್ಬುಮೊಬ್ಬಾದ ಯಾವುದೋ ಭಾವನೆಯು ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅವಳು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಮೈನಡುಗಿ ಬಿಸಿಯಾಯಿತು; ಬೆವರು ಮುಖದ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಮೂಡಿತು. ಗಂಟಲು ಒಣಗಿ ಗುಗುಳುನುಂಗತೊಡಗಿದೆ. ಕಷ್ಟದಿಂದ “ ಯಾಕಮ್ಮಾ, ಬಾ-ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದೆ ? ” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತ, ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಸರ್ರನೆ ಸರಿದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ನಿಂತು ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗತೊಡಗಿದಳು ! ನನ್ನ ಮೊಕಕಾಲು ಕಳಚಿದಂತಾಯಿತು. ಸರಿ ! ಏನೂ ಸಂಶಯ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ ! ಅವಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನನ್ನ ಎದೆಯಮೇಲೆ ಊರಿ ಬರೆದಂತಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅಂದುಕೊಂಡೆ, ಇವಳೇ ! ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಮುಗ್ಧ ಯುವತಿ ! ” — ಎಂದು.

ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ತಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ, ಮುಂದೆ ನಡೆದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬೇರೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಕೇಳಿ, ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ನನ್ನನ್ನು ಪಾಪದ ಬಲೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿದವಳು ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಅವಳ ಪ್ರೇಮವೆಂಬ ಕೋಟಿ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವರಿಸಿತ್ತು. ನಾನೂ ಅವಳೂ ಒಂದಾದಂದಿನಿಂದ ಇದುವರೆಗೂ, ನಾನು ಅವಳಲ್ಲಿ ಕಾಣದ್ದನ್ನು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಾರೆ ಅನ್ನುವಂತಾಗೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ರೂಪಕ್ಕಾಗಲಿ, ಗುಣಕ್ಕಾಗಲಿ, ಪ್ರೇಮಕ್ಕಾಗಲಿ, ನಾನು ಅವಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದು, ನಾನು ಆ ರಾತ್ರಿ ಇದ್ದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ, ಅರಕ್ಷಿತವಾದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಯುವತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಈಗಲೂ ಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯ ನಡೆದಾಗ ನನಗೆ ಯಾವನದ ಎಕೆಯ ದಿನಗಳು ; ದೃಢಕಾಯನಾಗಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಕುರುಹಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ವಿಷಯ ಜಿನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಜಿನ್ನಮ್ಮನನ್ನೂ ಪರ್ಣಿಸಬೇಕು. ಆಕೆಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿರಲಾರದು. ಅತಿ ಎತ್ತರವೂ ಅಲ್ಲದ ಅತಿ ಗಿಡ್ಡೂ ಅಲ್ಲದ ಆಕೃತಿ. ಬಣ್ಣ ಎಣ್ಣೆಗೆಂಪು. ಮುಖದ ಮಾದರಿ ಲಕ್ಷಣವೆಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕು. ತುಂಬುಪ್ರಾಯದಿಂದ ಬೆಗಿದ ಮೈಕಟ್ಟು. ಆಕೆಯ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಾನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಎಳೆನಗು ಬಹಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯ ಎಳೆಮಿಂಚಿನ ಹೊಳಪು ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಎಳೆನಗೆಯೂ, ಎಳೆಮಿಂಚೂ ಪರಸ್ಪರ ಬೆರೆತು ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಮಾಧುರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧನಗಳೂ ಅವಳಲ್ಲಿದ್ದವೆಂದು ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಆಕೆಯ ನಡವಳಿಕೆ “ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಮುಗ್ಧ ಯುವತಿ ” ಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವಾಗಿತ್ತು !

ನಾನು ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತೊಡನೆಯೇ ಯೋಚನೆಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ, ಹತ್ತುಹತ್ತಾಗಿ, ನೂರುನೂರಾಗಿ ನುಗ್ಗಿ ಬರತೊಡಗಿ, ನನ್ನ ತಲೆ

ಗಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕತ್ತಲೆಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಂತೆ ತೋರಿತು, ಗಂಟಲು ಬಾಯಿ ಒಣಗಿ, ಉಗುಳು ನುಂಗುವುದೂ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ನಾನು ಈ ಯುವತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮವನ್ನು ಕೆಣಕಿದ್ದೆನೆಂದು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣೆ! ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವಳಿಗೆ ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಂದು ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ನಿಂತು ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ! ಇವಳು ತಿಳಿಯದವಳಲ್ಲ! ಅದನ್ನು ಅವಳೇ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ! ತಿಳಿದೇ ಇಂಥಾ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಳಾಗಿದ್ದಾಳಲ್ಲ! ಇದೇನು ಹುಚ್ಚು! ಇದೂ ಒಂದು ತರದ ಹುಚ್ಚೇ ಸರಿ! ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ಏನು ಗತಿ! ನಾನು ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯನ ಹಾಗೆ ಇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿಯಾಗಿರುವುದು; ಈಗ - ಈ ಸರಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಇವಳೂ ನಾನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ . . . ಮರ್ಯಾದೆ ಉಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಬಂದ ರೀತಿಯೋ, ಕದ್ದು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ! ಇವಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಯಾಗಲಿವೆ? ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಜುಗುಪ್ಸೆಯಾಯಿತು. ಈಗ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನನಗೆ ಅವಳ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದ ನಡವಳಿಕೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಥವಾಗ ತೋಡಗಿತು. ಅವಳು ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ತೋಟಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಬಂದಳು? . . ನೀರಿನ ಕೂಡ ಶುದ್ಧ ನೆವ! . . . ನೀರಿನ ಕೊಡವನ್ನು . . ನನ್ನ ಕೈಲಿ ಏಕೆ ಎತ್ತಿಸಿಕೊಂಡಳು? . . . ಹೋಗಲಿ, ನಾನು ನೀರಿನ ಕೊಡವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಟ್ಟಾಗ, ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಕೈಪಾಕಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ತನ್ನ ಕೈ ಸೋಂಕಿಸಿದಳು. ಆಗ ಅದು ಏನೋ ಆಕಸ್ಮಿಕವೆಂದು ತೋರಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯ. ಅವಳು ಮೊದಲು ಕೊಡವನ್ನು ಎತ್ತುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬಗ್ಗಿದಾಗ ಅವಳ ಸೆರಗು ಜಾರಿತು. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳಲ್ಲ ಲಜ್ಜೆಯ ಚಿಹ್ನೆ ಯಾವುದೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕೊಡವನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿಯೇ ಸೆರಗನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಂಡಳು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಆಗ ನಾನು ಇವಳ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನೇ ವಿನಾ ಇವೆಲ್ಲಾ ನನಗಾಗಿ ಇವಳು ಹರಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಲೆಯ ಒಂದೊಂದು ಎಳೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಹೋದೆ!

ಈ ಯೋಚನೆಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಸ್ತಿಮಿತಕ್ಕೆ ತಂದು, ಇನ್ನು ಈ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ಪಾರಾಗ

ಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಸಿಟ್ಟು ತೋರುವುದು ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಯಲ್ಲ; ಪ್ರಮಾದವಾದೀತೆಂದು ಭಯವಾಯಿತು. ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಉಪಾಯದಿಂದ ಇವಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ಸಾಗಹಾಕ ಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಏನು ಉಪಾಯ? ಹೇಗೆ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಿ? ಅಥವಾ ಸುಮ್ಮನೆ ಮುಸುಕುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿ ಬಿಡಲಿ?—ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಅದು ಆಗದ ಕೆಲಸ. ಇವಳು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ತನಕ ನನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಇನ್ನೊಂದು ಯೋಚನೆ ತೋರಿತು. ಅದೇ ಸರಿ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ, ಅವಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟದು — ಬಹಳ ನೀಚವಾದದ್ದು ಬಹಳ ಪಾಪ ಎಂದು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಾಟುವ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡಿ, ಉಪಾಯದಿಂದ ಕಳಿಸಿಬಿಡ ಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡೆ. ದೇವರು, ಪಟ್ಟಣವಾಸಿಯಾದ ನಾನು ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿಗೆ ಪತಿವ್ರತಾರ್ಥಮದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಡುವ ಹೊತ್ತನ್ನು ತಂದೊದಗಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ನಾನೇ ನಗುವಂತಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ತಲೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಇನ್ನೂ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಒರಗಿಕೊಂಡೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ನನ್ನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನಗುವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳೂ ನಕ್ಕಳು. ನನ್ನ ನಗುವಿನಲ್ಲಿ ಅವಳು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನೇನಾದರೂ ಕಂಡಳೇನೋ ಎಂದು ಭಯವಾಗಿ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ನಗುವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡು, ಮೆಲ್ಲಗೆ “ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಕರೆದೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ “ಏನು ದೇವರೇ?” ಎಂದು, ಎರಡು-ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು, ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಳು. ನಾನು “ಕುಳಿತುಕೋ” ಎಂದೆ. ಅವಳು ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟಳು! ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸರಿದು, ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಉಗುಳು ನುಂಗಿ, ಪುನಃ “ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ” ಎಂದೆ.

“ಏನು ನನ್ನೊಡ್ಯಾ?” ಎಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೇಳಿದಳು. ಅವಳ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಇಷ್ಟು ವಿಪರೀತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಮುಗ್ಧತೆಯು ಪರಿಯುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಬೋಧಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ :

“ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ನೋಡು ; ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಹುದೆ?”

“ಹ್ಯಾಗೆ ಬುದ್ದೀ?”

“ಹೀಗೆ — ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕದ್ದುಬಂದಿ . . .”

ನಾನು ಮಾತು ಪೂರೈಸಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅವಳು -

“ ಕದ್ದು ಬಂದಿಲ್ಲಾ! ನನ್ನ ದೇವರೇ! ”

“ ಹಾಗಾದರೆ? ”

ಅವಳಿಂದ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ:

“ ನೋಡು, ನಿನ್ನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ನಿನಗೂ ಮರ್ಯಾದೆ ಬರೊಲ್ಲ, ನನಗೂ ಬರೊಲ್ಲ.”

“ ಅವರೇನೂ ಅನ್ನೋಕೆಲ್ಲ ದೇವರೇ.”

ನನಗೆ ಇದ್ದುದೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು! ಕೇಳಿದೆ:

“ ಏನಂದೆ? ”

“ ಅವರೂ ಏನೂ ಅನ್ನೋಕೆಲ್ಲಾ ಅಂದೆ.”

“ ನೋಡು, ಅವರು ಅನ್ನಲಿ, ಬಿಡಲಿ—ಇದು ನಾನು ಒಪ್ಪದ ಕೆಲಸ. ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ನನಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆ; ನಾನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹೆಂಡತಿಯೇನ ಕೆಡ . . . ”

“ ಅಯ್ಯೋ! ಬುದ್ಧೀ ಹೀಗ್ಯಾಕಂತೀರಿ! ನನ್ನೆ ಮದುವೆ ಇಲ್ಲಾ ನನ್ನೊಡ್ಯಾ—ನಾನು ಬಸ್ಸಿ.”

‘ ಏನು?—ಏನು? ಏನಂದೆ? ’

“ ನನ್ನ ಬಸ್ಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದಾರೆ ಒಡೆಯಾ.”

“ ಬಸ್ಸಿ! ಬಸ್ಸಿ! . ಹಾಗಂದರೆ? ’

“ ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.’

ನಾನು ಎಲ್ಲೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ, ದೇವರಿಗೆ ಬಿಡೋದು—ಬಸ್ಸಿ ಮುಂತಾದನ್ನ. ಕೇಳಿದ್ದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಅರ್ಥ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಮೊದಲಿನ ಹೆದರಿಕೆ ತಪ್ಪಿ ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚಿತು. ವಿಷಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು

“ ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟರೆ? ಯಾರು? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

“ ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪನೂ ಅಮ್ಮನೂ ”

“ ಅದ್ಯಾಕೆಟ್ಟು? ’

“ ಬುದ್ಧೀ, ಈಗ ಎಂಟೊರ್ದದಾಗಿ ನಂಗೆ ಬಲು ದಣುವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪೂ ಅಮ್ಮೂ ಮರಡೀ ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ರು ನನ್ನೊಡ್ಯಾ ನನ್ನೆ ಗುಣವಾದ್ರೆ ಆ ದೇವ್ರ ಹೆಸರಾಗಿ ನನ್ನ ಬಸ್ಸಿ ಬಿಡ್ತೀವಿ ಅಂತ. ನನ್ನೆ ಗುಣವಾಯ್ತು ಬುದ್ಧೀ.”

“ಹಾಗಾದ್ರೆ ನೀನು ಮದುವೆ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೋದೆ ಇಲ್ಲ!”

“ಇಲ್ಲ ಬುದ್ದೀ.”

“ಹೀಗೇ ಇರ್ತೀಯಾ?”

“ಹೌದು ನನ್ನೊಡ್ಡಾ.”

“ಸೂಕೆಯ ಹಾಗೆ!”

ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಚೂರಿಯನ್ನು ನೆಟ್ಟ ಹಾಗಾಗಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಹುಬ್ಬುಗಳು ಗಂಟಿಕ್ಕಿದವು. ಮೂಗಿನ ಹೊಕ್ಕಿಗಳೂ ತುಟಿಗಳೂ ಅದುರಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಕೋಪಗೊಂಡ ಸ್ತ್ರೀಯ ಮುಖದಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಭೀಷಣತೆಯಿತುತ್ಪದೆ. ಅವಳ ಮುಖವು ಆ ಭೀಷಣತೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಕ್ರೂರವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಿವಿಯುತ್ತ—

“ಬುದ್ದೀ, ತಾವು ಆ ಮಾತು ಹೇಳಬಾರ್ದು! “! ಎಂದಳು.

ಅವಳೆಲ್ಲ ಆದ ಮಾರ್ಪಾಟನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಯಾಕೋ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಉಗುಳು ನುಂಗುತ್ತ—

“ಯಾವ ಮಾತು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

“ನಾವು ಸೂಳೆರಲ್ಲ— ತಿಳೀರಿ!”

ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು! ಮದುವೆ ಇಲ್ಲ! ನಡೆವಳಿಕೆ ನೋಡಿದರೆ ವಿಪರೀತ!! ಆದರೂ “ಸೂಳೆರಲ್ಲ!” ನನಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಂತಾಯಿತು. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ—

“ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ನೀನು ಎಲ್ಲರ ಹಾಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಗರ್ತಿಯ ಹಾಗೆ ಇರೋದು ಬಿಟ್ಟು, ಹೀಗೆ ಈ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಬಿದ್ದು ಬಂದಿ . . .”

“ಬುದ್ದೀ, ನನ್ನೆ ಇನ್ನೂ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ? ಬಸ್ವೀರು ಲಗ್ನಾ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೋಕಾಗ್ದು ನನ್ನೊಡ್ಡಾ.”

“ಯಾಕಾಗ್ದು?”

“ಹರಕೆ ಒಪ್ಪಿಸ್ಬೇಕಲ್ಲಾ ಬುದ್ದೀ! ಇಲ್ಲಿದ್ದೆ ಕೇಡಲ್ವಾ?”

“ಮದುವೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ರೆ ಹರಕೆ ಒಪ್ಪೋಕಾಗಲ್ಲ?”

“ಇಲ್ಲ ನನ್ನೊಡ್ಡಾ, ಒಬ್ಬನ್ನ ಮದ್ದು ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ರೆ ನಿಮ್ಮಂಥಾ ವರ ಸ್ಯಾವೆ ಪ್ರಾಣಿಬುದ್ದಿ ಮಾಡೋದು? ಮಾನ ಬರ್ತದಾ?”

“ಸರಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ನೇವೆ ಯಾಕೆ ಮಾಡ್ಬೇಕು?”

“ ಮತ್ತೆ! ದೇವು ಹರಕೆ ಒಪ್ಪಿಸ್ಬೇಡ್ಯಾ?”

“ ಹೀಗೆಯೇ ಒಪ್ಪಿಸೋದು? ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸೂಳೆಗಾರಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತ . . .”

ತಟ್ಟನೆ ಅವಳು ಪುನಃ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕೈ—

“ ಬುದ್ಧೀ, ಆ ಮಾತು ನನಗೆ ಹೇಳ್ಬೇಡಿ!” ಎಂದಳು.

“ ನೋಡು, ನಾನು ನಿನ್ನ ಗಂಡನಲ್ಲ; ನೀನು ಇಷ್ಟು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ ಇದು ಯಾರು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ? ‘ಸೂಳೇರಲ್ಲ’ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುವೆಯಲ್ಲ!”

“ ನಾವು ಸೂಳೇರಲ್ಲ ಬುದ್ಧೀ, ನಾವು ಸೂಳೇರಲ್ಲ! ಸೂಳೇರಿಗೆ ದುಡ್ಡಾನೆ ನನ್ನೊಡ್ಯಾ. ಅವರು ಜನಾ ಜನಾ ನೋಡಾಕಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಹರಕೆ ಗಿರಕೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ; ಆ ಕಸಬೇ ಅವರಿಗೆ ಜೀವನ.”

“ ನೀವು?”

“ ನಾವು ಹಣಾಗಿಣಾ ಮುಟ್ಟಾಕಿಲ್ಲ ನನ್ನೊಡ್ಯಾ. ಅಂತಾ ಇಂತಾ ಜನ್ಮನ್ನ ಹತ್ರ ಸೇರ್ಸಾರ್ಕಿ. ತಮ್ಮಂತಾ ಕುಲೀನ್ರು ಯಾರಾದ್ರು ಬಂದ್ರೆ ಅವು ಸ್ಯಾವೆಮಾಡಿ ಹರಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿವಿ. ನಮ್ಮನ್ನ ಸೂಳೇರು ಅನ್ಬ್ಯಾಡಿ ನನ್ನ ದೇವರೇ.”

“ ಹಾಗಾದ್ರೆ ಈ ನಿನ್ನ ‘ಸ್ಯಾವೆ’ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗೆ ಗೊತ್ತೋ?”

“ ಇಲ್ಲೆ ಬುದ್ಧೀ! ಅವು ಹರೈ ಮಾಡ್ಯೊಂಡೋರು ಅವಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೇ ಇರ್ತದಾ!”

“ ಸರಿ, ಅವರೇನೋ ಕಳಿಸಿದರು. ಆದರೆ ನಾನು ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪು ತ್ರೀನಿ-ಇಲ್ಲಾ ಅನ್ನೋದು ಅವರಿಗೇನು ಗೊತ್ತು? ಯಾವ ಧೈರ್ಯದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ನನ್ನ ಹತ್ರ ಕಳಿಸಿದರು?”

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕೂಡಲೆ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗುತ್ತ ಕೊರಳನ್ನು ಒಂದು ವರಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಳುಕಿಸಿ ಓರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತ—

“ ನೀವು—ಕೇಳಿದಿರಂತೆ—ನಮ್ಮ ಆಳ್ವ—ನಾನು ಯಾರು-ಏನು-ಎತ್ತ ಅಂತ!” ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

ಈಗ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು! ನಾನು ಆಕನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನಕ್ಕು “ಯಾಕೆ ಬುದ್ಧೀ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದು! “ಆಯ್ಯೋ! ಭಗವಂತಾ!” ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

“ ಹೌದು, ಚೆನ್ನವ್ಮಾ ಕೇಳಿದೆ; ಸುಮ್ಮನೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣಾ

ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಆಣೆಗೂ ಬೇರೆ ಯಾವ ಆಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ.”

“ ಅಯ್ಯೋ! ಬಿಡೀ ನನ್ನ ದೇವರೇ, ಈಗೇನಾಯ್ತು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ನೀವು ಆಣೆಗೀಣೆ ಇಡಬ್ಯಾಡಿ!”

“ ಹಾಗಲ್ಲ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ಕೇಳು, ಹೋದ ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತೆಯೆ?”

ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು.

“ ಹೇಳು.”

“ ಇಲ್ಲ ನನ್ನೊಡ್ಡಾ.”

“ ಹಾಗಾದ್ರೆ ಕೇಳು, ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಮಾನವೇ ಪ್ರಾಣ. ಮಾನ ಕಳೆ ಕೊಂಡ ಹೆಂಗಸು ನಾಯಿಗಿಂತ ಕಡಿ. ಇರೋದೇ ಮಾನ ನಿಮಗೆ; ನೀವು ಅದನ್ನ ಹೀಗೆ ಮಾರಿಕೋಬಾರದು. ಮಾನ ಬಿಟ್ಟು ಹೆಂಗಸಿಗೆ ನರಕದಲ್ಲೂ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಹೇಳ್ತಾರೆ ತಿಳಿದವರು.”

“ ಬುದ್ಧೀ ನೀವು ಹೇಳೋದು ಲಗ್ನ ಆಗಿ ಗಂಡ ಇರೋರೆ ಸರಿ ನನ್ನೊಡ್ಡಾ. ಅವು ನಮ್ಮ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಜಾತಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕತಾರೆ. ನಮಗೆ ಹಾಗಲ್ಲಾ ದೇವರೇ; ನಮ್ಮನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ದಾರೆ. ನಮಗೆ ನಿಮ್ಮಂತಾ ಕುಲೀನರ ಸ್ಯಾವೇನೇ . . . ”

“ ಅಯ್ಯೋ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ನಿನಗೆ ತಿಳಿದು. ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳು, ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸು ಮಾನಗೆಟ್ಟರೆ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿನೇ? ದೇವರಲ್ಲಿ ಹರಕೆ ಇದ್ದರೆ ಆ ದೇವರ ಸೇವೆಮಾಡು. ಯಾರು ಬೇಡ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಬಿಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಮಾನವನ್ನು ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುವುದೆ?”

“ ಬುದ್ಧೀ, ತಮ್ಮಂತಾ ಕುಲೀನರೇ ನಮಗೆ ದೇವರು, ನನ್ನೊಡ್ಡಾ. ನಿಮಗೆ ಸ್ಯಾವೆಮಾಡಿದರೆ ಅದೇ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ.”

ಅವಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಹೃದಯದಿಂದ “ ಅಯ್ಯೋ, ದೇವರೇ! ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಎಷ್ಟು ಅನ್ಯಾಯ-ಎಷ್ಟು ಪಾಪ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ!” ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರವು ಹೊರಟಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಏನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ನನಗೆ ನಾನೇ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದೆ.

ಇದೇನು ಈ ಜನರ ಮೌಢ್ಯ! ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಸಹ್ಯಕರವಾದ ವಾಡಿಕೆಯೂ ಉಂಟೆ! ದೇವರಿಗೆ ಬಿಡುವುದೇನೋ ಸರಿ ಕೇಳಿ

ದ್ದೇನೆ. ಅದು ಅವರವರ ಭಕ್ತಿ. ಆದರೆ ಈ ಕೆಲಸ! ಹೀಗೆಯೇ? ಈ ಜನರು ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸುವುದು? ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯವಾದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಜನರು ಇಂತಹ ಹೇಯವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರಲ್ಲಾ - ಇವರ ಗತಿ ಏನು? ಈ ಹುಡುಗಿಯು ಬಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಏನೂ ಆರಿಯದ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಮುಗ್ಧ ಯುವತಿಯೇ ಸರಿ! ಜಾರಸ್ತ್ರೀಯರ ಲಕ್ಷಣವೇ ಬೇರೆ, ಇವಳ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಇವಳು ತನ್ನ ಜನರ ಅಸಹ್ಯ ಕರನಾದ ವಾಡಿಕೆಗೆ ಬಲಿಬಿದ್ದ ಮುಗ್ಧೆ. ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸ ದಿಂದ ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆ ತಲವುತ್ತದೆಯೆಂದೇ ಇವಳ ನಂಬಿಕೆ. ಅಯ್ಯೋ! ದೇವಾ! ತಂದೆತಾಯಿಗಳೇ ಕಯ್ಯಾರ ತಮ್ಮ ಒಬ್ಬ ಮಗಳ ಜೀವವನ್ನು ಪಾವದಿಂದ ತುಂಬುತ್ತಿರುವರಲ್ಲಾ! — ಅವರ ಗತಿ ಏನು? ಇವಳ ಗತಿ ಏನು? ಅವರೇನೋ ತಮ್ಮ ಹರಕೆಯಿಂದ ಮಗಳು ಬದುಕಿದಳೆಂದು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈಗ ದಿನದಿನವೂ ಅವಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸದಿಂದ, ಅವಳ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆತ್ಮರೂಪವಾದ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವೇ ನಾಯು ತ್ತಿದೆಯಲ್ಲಾ! ಇದನ್ನು ಅವರು ತಿಳಿಯುವ ಒಗೆ ಹೇಗೆ? ಆಗ, ಮಗುವಾಗಿ ದ್ವಾಗ ಒಂದು ದಿನ, ಒಂದು ಕ್ಷಣವಲ್ಲ ನಾಯುವ ಬದಲು, ಈಗ ದಿನ ದಿನವೂ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣವೂ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ನಾಯುತ್ತಿರುವಳಲ್ಲಾ! ಅದನ್ನು ಇವಳು ತಿಳಿದಿದ್ದಾಳೆಯೇ! ಇಲ್ಲ! — ಅದೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ! ತಾನು ಮಾಡು ತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸ ಸರಿಯಾದದ್ದು — ದೇವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದ ಕೆಲಸ ಅವನು ಉಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಜೀವವನ್ನು ಹೀಗೆ ಕಳೆದರೆ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ನೇವೆ ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಅವಳ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಂಗಸಿನಲ್ಲ ಯಾವ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಅವಳು ಕೆಟ್ಟು ಎಂದು ಹೇಳುವಳೋ ಆ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಜೀವನದ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾಳೆ! ಇದಕ್ಕೆ ಅವಳ ತಂದೆತಾಯಿಗಳೂ ಸಹಾಯ! ವಾಸ! ಅವರಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಿ ಯಾರು? ಅವರೂ ಜಾತಿಯ ವಾಡಿಕೆಗೆ ಬಲಿಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ! . . .

ಬಲು ದಾರುಣವಾದ ಈ ಯೋಚನೆಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಎದ ಬಿರಿದಂತಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ನೆರಗಿನ ತುದಿ ಯನ್ನು ತಿರುವುತ್ತಿದ್ದವಳು ನಾನು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟುದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಆಗಲೇ ಏನೋ ಕಳವಳ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ದಿನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಮದುವೆಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಜನರಂತೆ ತಾನೂ ಸುಖವಾಗಿ ಸಂಸಾರಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಬಿಟ್ಟು,

ಈ ಮುಗ್ಧಿ ಅವರ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಸಹ್ಯವಾದ ವಾಡಿಕೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದಾಳಲ್ಲಾ -- ಎಂಬ ಏನೋ ತಡೆಯಲಾರದ ಒಂದು ಸಂಕಟದಿಂದ ನನ್ನ ಎದೆ ತಲ್ಲಣಿಸಿ, ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹಸಿಗೂಡಿತ್ತು.

“ಚಿನ್ನಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಭಾಗದ ದೇವರೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣೀರಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಚಿನ್ನಮ್ಮನಿಗೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಬರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಬಂದಳು. ಅವಳು ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಬಂದಾಗ ನನಗೆ ದೂರ ಸರಿಯಲು ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಮನಸಾ ಪಾಪಿಷ್ಠಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಅವಳ ದೇಹವು ಮಾತ್ರ ಭಾಗಿಯಾಗಿತ್ತು. ತಾವರೆ ಎಲೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ನಿಂತು, ವಜ್ರದಂತೆ ಫಳಫಳಿಸುವ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮಂಜಿನ ಹನಿಯಂತೆ ಅವಳ ಆತ್ಮವು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಸರಳತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಅಂತ ಕನಿಕರವಾಯಿತು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ, ಅವಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಆರಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ನೀರೂರಿಬಂತು. ನನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕಲುಷಿತವಾದ ದೇಹವನ್ನು ತೊಳೆಯೋಣವೆನ್ನಿಸಿತು. ನನ್ನ ದೇಹವೂ ಆತ್ಮವೂ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ನೇಹಮಯವಾಯಿತು. ಮೆಲ್ಲನೆ ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ವೈ ಸ್ವಲ್ಪ ನಡುಗಿತು. ಕೈಬಿಡದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಅವಳ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಸವರುತ್ತ “ಚಿನ್ನಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕರೆದೆ. ನನ್ನ ಸ್ನೇಹ, ನನ್ನ ಕನಿಕರ ಅವಳ ಆತ್ಮವನ್ನು ಸೋಂಕಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಕೈಹಿಡಿದು ಅವಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅವಳು ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸರಿದು, ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ ಬಹು ಮೃದುವಾಗಿ “ಏನು ನನ್ನ ದೇವರೇ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧದ ಯೋಚನೆಯೋ ಕಳವಳವೋ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಅವಳ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ --

“ನೋಡು ಚಿನ್ನಮ್ಮಾ, ನಾನು ನಿನ್ನ ದೇವರು ಅಂತ ನೀನು ಹೇಳಿಲ್ಲವೆ?”

“ಹೌದು ನನ್ನೊಡ್ಡಾ, ನೀವೇ ನನ್ನ ದೇವರು.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನೀನು ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲವೆ?”

“ನಿಮ್ಮ ದಾಸಿ ಇದೀನಿ, ಹೇಳಿ ನನ್ನ ದೇವರು.”

“ ನೀನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಪಾಪದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದು ತಿಳಿಯಿತೆ ?”

“ ಮತ್ತೆ — ಹರಕೆ ? ದೇವರಿಗೆ ?”

“ ಅಯ್ಯೋ ಆ ಹರಕೆ ಹಾಳಾಯ್ತು! ನೋಡು, ಇಂದು ನಾನು ನಿನ್ನ ದೇವರು ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ನೀನು ಇನ್ಯಾರ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆ ?”

ಜೆನ್ನಮ್ಮ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದಳು.

“ ನೋಡು, ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ನೀನು ಇನ್ನೂ ಯಾರ ಯಾರ ಸೇವೆಯನ್ನೋ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ಇಂದು ನಾನು ದೇವರು ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಸೇವೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ. ಒಬ್ಬರು ತಿಂದ ಎಂಜಲನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದೆ? ದೇವರಿಗೆ ಈ ಎಂಜಲ ಹರಕೆಯೆ? ಜೆನ್ನಾ, ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದು — ಇದು ಬಹಳ ಪಾಪಕರವಾದದ್ದು ಎಂದು. ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಎಂದಿಗೂ ನೀನು ಈ ಪಾಪದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು— ನಿನಗೂ ಸೂಳೆಗೂ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ? ಅವಳಿಗೆ ಅಸು ಜೀವನ, ನಿನಗೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಾಪವೇನೋ ಒಂದೇ! ದೇವರು ಈ ಪಾಪವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪನು!”

ಜೆನ್ನಮ್ಮ ಮೌನವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿದಳು. ಮೊದಲಿನ ಭ್ರಾಂತಿ, ಕಳವಳದ ಚಿಹ್ನೆ ಅವಳ ಮುಖದಿಂದ ಜಾರಿತು. ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಮುಖವು ಬಾಧಿತು. ದೇಹವು ಕುಗ್ಗಿತು. ದೃಷ್ಟಿ ನೆಲವನ್ನು ಹಿಡಿಯಿತು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅವಳ ಕೈಯನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿ “ ಜೆನ್ನಾ” ಎಂದು ಕರೆದಳು. ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದಾರಿತಪ್ಪಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಗುವಿನ ಅಸಹಾಯತೆಯ ಛಾಯೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಮಾತು ಸರಿ— ಎಂದು ಅವಳು ಮನಗಂದಿರಬೇಕು

“ ಜೆನ್ನಾ, ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಜೆನ್ನಮ್ಮ ಬಾಯಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ತಲೆಯನ್ನು ಪುನಃ ತಗ್ಗಿಸಿದಳು. ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಗುವಿನ ಎರಡು ಹಸಿ ಕಣ್ಣೀರು ಪಳಪಳನೆ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿಬಿದ್ದವು. ಅದೇ ನನಗೆ ಅವಳು ಕೊಟ್ಟ ಮೌನವಾದ ಉತ್ತರವಾಯಿತು. ಅವಳ ಶುಭ್ರವಾದ ಆತ್ಮವನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದ ಅಜ್ಞಾನದ ತೆರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದಸೆಯುವ ಕೆಲಸ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗಿತ್ತು! ಯಾವುದೋ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು,

ಅದರಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಕುತ್ತ, ಹೆಚ್ಚೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆ ಸ್ಥಳವು ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಿದ್ದೆಯೆಂದು ನಂಬ ಒಹುದೂರ ನಡೆದುಕೊಂಡಮೇಲೆ, ಯಾರಾದರೂ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು, ನಾವು ಹೊರಟ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಅದು ಮಾರ್ಗವಲ್ಲವೆಂದೂ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಷ್ಟೂ ನಾವು ನೇರಬೇಕೆಂದಿರುವ ಸ್ಥಳದಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಿರುವೆವೆಂದೂ ಹೇಳಿದರೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ! ನಾನು ನನ್ನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಅದೇ ವಿಧವಾದ ಭಾವನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ.

ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಬಹಳ ಅತ್ತಳು. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತ- . . . “ನೋಡು ಚೆನ್ನಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಗಲಿ, ಅಸಹ್ಯವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ, ಹೇಳು ಸಿಟ್ಟು ನನಗೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ಬಹು ನೋಂದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಹೇಳಿದಳು--

“ಇಲ್ಲ ನನ್ನೊಡ್ಯಾ.”

“ಸರಿ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟೇನಾದರೂ . . .”

“ಅಯ್ಯೋ! ನನ್ನ ದೇವರೇ! ಹಾಗೆ ಹೇಳೋಡಿ! ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡೆ, ನನ್ನೊಡ್ಯಾ ನಿಮ್ಮ ಕಾಲ್ಕೆಗ್ಗೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡೋಣಾ ಅಂತದೆ ಜೀವ!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಹಣೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ನಾನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಡದೆ ಅವಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ “ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ, ಎಲ್ಲ ನನ್ನ ಎದೆಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟು ಆಣೆ ಹಾಕು- ಇನ್ನೇಲೆ ಈ ಕೆಲ್ಸ ಬಿಡ್ತೀನಿ’ . . . ಅಂತ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಚೆನ್ನಮ್ಮ ನನ್ನ ದಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಮುಗ್ಧವಾದ ನೋಂದ ನೋಟ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಹೃದಯಕ್ಕೆಳೆಯಿತು. ನೋಂದ ನೋಟ-ನೋಂದ ಧ್ವನಿ. ಕಂಪಿಸುತ್ತ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು--

“ದೇವಾ-ಇನ್ನೇಲೆ-ಈ ಕೆಲ್ಸಾ-ಮಾಡೋಕಿಲ್ಲ.”

ನನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಏನೋ ಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸಿದಂತಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟೆ. ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತುಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ನಿದ್ರೆ ಮಾತ್ರ ಬರುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಮನದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆ ಹರಿದಾಡತೊಡಗಿತು. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಒಂದು ಬಾರಿ ಆಕಳಿಸಿದಳು. ನನಗೆ ಅದೇ ನೆವವಾಗಿ “ಚೆನ್ನಾ, ಇನ್ನು ನೀನು ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎದ್ದೆ. ಅವಳೂ ಎದ್ದಳು. ಬಾಗಿಲವರೆಗೂ ಅವಳೊಡನೆ ಹೋಗಿ ನಾನೇ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದೆ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದು ನನ್ನ

ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು—“ ಚೆನ್ನಾ, ಚೆನ್ನಾ, ದೇವರಾಣೆಗೂ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲ—ಎಲ್ಲಿ ” ಎಂದು ದೇಳಿ ನನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಮುತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ, ಹೊರಟುಹೋದಳು.

೩

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು! ನೋಡಿದರೆ ಕರಿಯಪ್ಪ ನವರು! ಅವರೇ ಕೂಗಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದು. ಅವರು ಒಳಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದರೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ರಾತ್ರಿ ಬಾಗಿಲ ಅಗಣ ಹಾಕುವುದನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದ ನೇನೋ ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

“ ಏನು ಯಜಮಾನರೇ?” ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಉಜ್ಜಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಎದ್ದೆ.

“ ಅಯ್ಯೋ? ಏನು ಹೇಳಲಿ ಸ್ವಾಮಿ! ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಕಂದಾ! ನನ್ನ ಚೆನ್ನಾ! ” ಎಂದು ಮಾತು ಪೂರೈಸದೆ ಕರಿಯಪ್ಪನವರು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಉರುಳಾಡತೊಡಗಿದರು. ಏನೋ ಒಂದು ತೆರದ ಅನ್ಯಕ್ಷವಾದ ಭೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಎದೆ ಒರಿದು ರಕ್ತ ಚಿಮ್ಮಿದ ಹೊಗಳಾಯಿತು ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇನ್ನು ಯಾರೋ ಬಂದು “ ಸ್ವಾಮಿ, ಚೆನ್ನಮ್ಮ ತೋಟದ ಬಾವಿಗೆ ಬಿದ್ದು . . . ”

ಅವರು ಮಾತು ಪೂರೈಸುವತನಕ ನನ್ನ ಜೀವ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದವನೇ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ತೋಟದ ಬಾವಿಯ ಕಡೆಗೆ ಓಡ ತೊಡಗಿದ! ಬಾವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತ-ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಗುಂಪು ಕೂಡಿ ನಿಂತಿದ್ದುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಇನ್ನೂ ಬೇವುಬಿಡುವದೇನೋ ಎಂಬ ಒಂದು ಹುಚ್ಚು ಆಸೆ! ಅಯ್ಯೋ! ಹುಚ್ಚು ಆಸೆಯೇ ಸರಿ! ರಾತ್ರಿಯೇ ಅವಳು ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು—ಇಲ್ಲವೆಂದರೇನೂ ಜೀವ ಇರುವುದುಂಟೇ!— ಎಂಬ ಸಿರಾಸೆ! ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನಿಂತೆ. ಎಲ್ಲರೂ ದಾರಿಬಿಟ್ಟರು. ನೋಡಿದೆ! ಅಯ್ಯೋ! ಭಗವಂತಾ! ಅದೆಂತಹ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡಿದೆನೋ! ಎದೆಯ ರಕ್ತ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಸಿಡಿದು ಕತ್ತಲೆ ಕವಿಯಿತು!

* * * *

ಅಷ್ಟೇ ನನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕ. ಪುನಃ ನನಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ನನ್ನ ತಲೆಗೂ ಮುಖಕ್ಕೂ ತಣ್ಣೀರೆರೆಚುತ್ತಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಮೂಗಿನಿಂದ ರಕ್ತ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ

ಯಾವುದೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶವದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಜೀವದ ಚಿಹ್ನೆ ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೇ ಎಂದು ಬಹಳ ಆಸೆಯಿಂದ ನೋಡಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ! ಸುಮ್ಮನೆ ಭ್ರಾಂತಿ! ನನ್ನ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೇ “ಅಯ್ಯೋ! ಹುಚ್ಚಾ!” ಅನ್ನಿಸಿತು ಅವಳ ದೇಹದಲ್ಲಡಗಿದ್ದ ಆ ಅಮಲವಾದ ಹಿಮಕಣವು ಆಗಲೇ ಆರಿಹೋಗಿತ್ತು! ಪುಣ್ಯವು ಸಾವದಿಂದ ಅಗಲಿ ಹೋಗಿತ್ತು! ಅವೃತವು ಇಂಗಿಹೋಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದುದು ವಿಷದ ಚರಟ!

ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿದಾನವಾಗಿ ಮನೆಯ ಕಡೆ ನಡೆದೆ.

೭

ಅದೇ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ನಾನು ಆ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ. ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಪೋಟೋವನ್ನು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆ. ಅಂತಹ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅವರಿಗೆ ಆ ಭಾಯಿಯು ಏನು ಸಮಾಧಾನ ಕೊಟ್ಟೀತು ?

ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಯೋಚನೆ. ಪೊಲೀಸಿನವರೇನೋ “ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ” ಎಂದು “ರಿಕಾರ್ಡ್” ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಆದರೆ ವಸ್ತುತಃ ನಾವೇ ಅವಳನ್ನು ಕೊಂದವಾಗಾಯಿತು! ಏನುಮಾಡಿದರೂ ಈ ಭಾವನೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟಿ, ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಯುವುದೇ ಮೇಲಾಗಿ ತೋರಿರಬೇಕು. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದಾಗ ಅವಳ ಹೃದಯ ಸಾವಿನಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತೆಂದು ಈಗ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಯೋಚನೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ನನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಕಾದ ಸೀಸವನ್ನು ಹೊಯ್ದವಾಗಾಗುವುದು! ನಾನು ಆ ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸದೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವಳ ಸಾಯಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪ ದೂರವಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಏನೋ! -ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಏನೋ! ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಜೀವನವನ್ನು ನೀಗಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ತಂದವನು ನಾನು; ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಕಲ್ಪವಿಲ್ಲ! ನನಗೆ ಏನು ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು? ಅವರ ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತುಲನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಯಾರು? ನನ್ನ ಮಾತುಗಳು ಒಂದೊಂದೂ ಅವಳನ್ನು ಬಾವಿಯ ವರೆಗೂ ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಅವಳನ್ನು ಬಾವಿಗೆ ತಳ್ಳಿದ್ದೂ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳೇ-ನಾನೇ! ಅಯ್ಯೋ! ನಾನೇ ಅವಳನ್ನು ಕೈಯಾರೆ ಕೊಂದವಾಗಾಯಿತಲ್ಲಾ! ದೇವರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದಲ್ಲ

ಒಂದು ದಿನ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕು. ಏನು ಹೇಳಲಿ ? . . .

ಯೋಚನೆಗಳಿಗೆ ತಡೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ನಾಳೆ ಊರು ಸೇರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದರೆ ಏನನ್ನು ವಕೋ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ !

ಬ ದು ಕು !

ಕಿಕ್ಕಿರಿ ತುಂಬಿವೆ ಭೂಮಿಯ ಕಣಜ | ಕಕ್ಕಸಬಡುತಿವೆ ಬೊಕ್ಕಸಮೊಡಲು |
ಬರಿಯೋ ಬದು ! ತೆರನೋ ತೆರವು ! | ಬಡವರ ಬಗ್ಗರ ತುತ್ತಿನ ಚೀಲಾ |

ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ

೧

ಶನಿವಾರ ಸಾಯಂಕಾಲ. ' ಕಬ್ಬನ್ ಪಾರ್ಕ್ ' ನಲ್ಲಿ ' ಬ್ಯಾಂಡು.' ಜನಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೆರೆದಿದ್ದರು. ನಾನಾ ತರದ-ನಾನಾ ತಾತಿಯ-ನಾನಾ ವೇಷಗಳ-ವಿವಿಧ ವಯಸ್ಸಿನ ಗಂಡಸರೂ • ಹೆಂಗ್ಸರೂ ಹುಡುಗರೂ ಅನೇಕ ತರದ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರಿಗೆ ವಾದ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಲಪೇಕ್ಷೆ ! ಕೆಲವರಿಗೆ ಕೇಳಲು ಬಂದವರನ್ನು ಕಣ್ಣು ತುಂಬಾ ನೋಡುವ ಆಸೆ ! ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹೊಸ ಉಡುಪಿನ ವೈಖರಿಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಜನರ ಮುಖಕ್ಕೆ ಬೀರುವ ಆಸೆ ! ಹೀಗೆ ನಾನಾ ಜನಗಳು-ನಾನಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು.

ವಾದ್ಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಜನಗಳು ವಾದ್ಯವೇದಿಕೆ (Band-stand) ಯ ಸುತ್ತಲೂ ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಓಂದಗಮನದಿಂದ-ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿಯೋ ಅಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿಯೋ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಾಗೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರದ್ದೇ ಒಂದು ಗುಂಪು. ಇಬ್ಬರೂ ಯುವಕರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಸುಮಾರು ಐದೂವರೆ ಅಡಿ ಎತ್ತರದವನು. ಒಳ್ಳೆಯ ಮೈಕಟ್ಟು, ಲಕ್ಷಣವಾದ ಕಕತುಂಬಿದ ಮುಖ ; ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು. ಪಕ್ಕಾ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ. ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಂಗ್ಲೀಯನ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸದಿದ್ದರೂ " ಅಂಗ್ಲೀ-ಇಂಡಿಯನ್ " (11 - 11 11) ಎಂದರೆ ಒಪ್ಪುವ ಹಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅವನು ಆ ಮಧ್ಯೆ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವನಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದವನೆ ! ಕರ್ಣಾಟಕದವನು ! ಮೈಸೂರಿನವನು !! ಅವನ ಜೊತೆಯವನು

ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಿಡ್ಡು ಆಸಾಮಿ. ಮೈಕಟ್ಟು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ವರ್ಣ ಎಣ್ಣೆಗೆಂಪು ಅಂತಾರಲ್ಲ ಅದು. ಆದರೆ ಉಡುಪಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇವನಿಗೂ ಅವನಿಗೂ “ ಇವಾಂಸಾಬಿ-ಗೋಕುಲಾಷ್ಟಮಿ ” ಸಂಬಂಧ. ಈತ ಧರಿಸಿದ್ದು ಆಪಾದಮಸ್ತಕವೂ ಶುದ್ಧಖಾದಿ ; ಒಂದು ಬಿಳಿಯ ತೋಪಿ-ಒಂದು ಬಿಳಿಯ ಜುಬ್ಬ ; ಲುಂಗಿ ಬಿಳೀದು-ಉತ್ತರೀಯ, ಅದೂ ಬಿಳೀದೆ. ಕಾಲಿಗೆ ನಯವಾದ ಮೆಟ್ಟು.

ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೃತಿ ಕೊನೆಗಂಡು ವಾಡ್ಯವು ನಿಂತಿತು. ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದ ಈ “ ಸ್ವದೇಶಿ-ಪರವೇಶಿ ” ಗಳಿಬ್ಬರೂ ಬರಿದಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಶಿಲಾಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ. ತಗ್ಗಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಅಲ್ಲ ಕುಳಿತು ಐದು ನಿಮಿಷವಾಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಅವರ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಬಂದು, ಅತಿ ಸಣ್ಣ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ ಸಾರ್ ” ಅಂದ. ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವನ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು. ಸುಮಾರು ಎಳೆಂಟು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗ ; ವಯಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬೆಳೆವಣಿಗೆ ಇಲ್ಲ-ತೆಳ್ಳಗೆ ಕಡ್ಡಿ ಕಡ್ಡಿಯಾಗಿದ್ದ. ಬತ್ತಿದ ಮುಖ ; ಬಡತನದ ಗೋಳನ್ನು ಉಗುಳುವ ಕಣ್ಣುಗಳು. ಹರಕಲು ಅಂಗಿ-ತೇಪೆ ತೇಪೆಯಾಗಿದ್ದ ನಿಕರ್. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅಳತೆಗೆ ಮಾರಿದ ಹಳೆಯ ಫರ್ ಕ್ಯಾಪ್ (fui-cap). ಕೈಯಲ್ಲಿ, ಬಾದಾಮಿ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದ್ದ, ಚಪ್ಪಟೆಯಾದ ಒಂದು ಪೊಟ್ಟವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ. ಹುಡುಗ “ ಸಾರ್ ” ಅಂದೊಡನೆಯೇ ಇಬ್ಬರೂ ಆ ಮೂರೂ ವರೆ ಅಡಿಯ ಬಡಕಲು ಪಿಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಇವರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹುಡುಗ ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂತೆಗೆದ. ಖಾದಿ ಧರಿಸಿದ್ದವನು ಮುಗುಳುನಗೆ ನಗುತ್ತ “ ಏನೋ ಮಗು ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಹುಡುಗನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯ ಬಂತು.

“ ಸಾರ್-ವಸ್ತ್ರ. ಡ್ಯಾಂಡ್ ಕ್ಲೀಸ್ ಸಾರ್ . . . ಇದೆ, ಬೇಕೆ ? ”
ಎನ್ನುತ್ತ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಪೊಟ್ಟವನ್ನು ಬಿಚ್ಚತೊಡಗಿದ.

ಖಾದಿವಾಲ-“ ಎಲ್ಲ ತೆಗೆ ? ”

ಹುಡುಗ ಕಾಗದವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ. ಅದರೊಳಗೆ ಎರಡು ದಪ್ಪವಾದ ರಟ್ಟಿನ ತುಂಡುಗಳು ; ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಡಿಸಿದ ಆರೇಳು ಬಿಳೀ ಕರವಸ್ತ್ರಗಳಿದ್ದವು. ಹುಡುಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಖಾದಿ ಧರಿಸಿದ್ದವನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟ. ಒಂದು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಿದ ಖಾದಿವಾಲ. ವಸ್ತ್ರ

ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೂ ಎಳೆತೆಗೆದು ಅಂಚುಗಟ್ಟಿ ಹೊಲಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಸ್ತ್ರೀಕೈವಾಡ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಖಾದಿವಾಲ ಅದರ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಯಾದ ಮೇಲೆ ಹುಡುಗನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ-

“ ಮಗೂ, ಇದು ಯಾರು ಮಾಡಿದ್ದು ? ”-ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ ನನ್ನ ಅಕ್ಕ ಮಾಡಿದ್ದು.”

“ ನೀನು ಯಾರ ಮಗನೋ-ಮಗು ? ”

ಹುಡುಗ ಉತ್ತರಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಏನೋ ಕಳವಳ.

“ ಏನೋ ಮಗು, ನಿನಗೆ ತಂದೆತಾಯಿ ಇಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಇದ್ದಾರೆ ಸಾರ್.”

“ ಯಾರು ? ಅವರ ಹೆಸರೇನು ? ”

“ ರಂಗಪ್ಪನೋರು-ಅಂತ.”

“ ಏನು ಕೆಲಸ ? ”

ಹುಡುಗ ಪುನಃ ನಿರವ.

“ ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲವೆ ? ”

“ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಸಾರ್.”

“ ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು ? ”

“ ನಂಜುಂಡ-ಸಾರ್.”

“ ನೀನು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗಲ್ಲವೆ ? ”

‘ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಸಾರ್-ಬಿಡಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.’

“ ಯಾರು-ಬಿಡಿಸಿದವರು ? ”

“ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ.”

“ ಯಾಕೆ ? ”

“ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಸಾರ್.”

ಖಾದಿವಾಲ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು. ಹುಡುಗ-

“ ವಸ್ತ್ರ ಬೇಡವೆ ಸಾರ್ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ ಎಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಇದಕ್ಕೆ ಮಗು ? ”

“ ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡೇ ಆಣೆ ಸಾರ್.”

“ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚು ಮಗು ! ”

“ ಏನ್ ಸಾರ್--ನೀ-ವೇ-ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ! ”

“ ನೋಡು ಮಗು, ನಾನು ಖಾದಿ ಹೊರತು ಬೇರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಲ.

ಈ ವಸ್ತ್ರ ಖಾದಿ ಅಲ್ಲ.” (ಸ್ನೇಹಿತನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ) “ ಏನಯ್ಯಾ, ಬೇಕೇನು ವಸ್ತ್ರ ? ”

ಸ್ನೇಹಿತ ಮಾತನಾಡದೆ ತಲೆಯನ್ನಲ್ಲಾ ಡಿಸಿ ಬೇಡವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ. ಹುಡುಗ ಸುರಾರನಾದ. ಧೈನ್ಯದಿಂದ “ ಸಾರ್ ಒಂದನ್ನಾದರೂ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಿ ಸಾರ್ ” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡ.

ಖಾದಿವಾಲ “ ಇನ್ನಾರನ್ನಾದರೂ ಕೇಳವು ಮಗು, ನಮಗೆ ಬೇಡ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ವೂಟ್ಟವನ್ನು ಹುಡುಗನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ.

“ ಇವತ್ತು ಒಂದೂ ಖರ್ಚಾಗಲಿಲ್ಲ ಸಾರ್ — ಬಹಳ ಸುತ್ತಿದೆ ! ”

ಸ್ನೇಹಿತರಿಬ್ಬರೂ ಎದ್ದರು. ಹುಡುಗ ಪುನಃ “ ಬೇಡವೆ ಸಾರ್ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ ಉಹಂ ” ಎಂದು ತಲೆಯನ್ನಲ್ಲಾ ಡಿಸಿದ ಖಾದಿಧಾರಿ.

“ ಸಾರ್ ಒಂದೂ ಖರ್ಚಾಗದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಮಾರೋಕೇ ಹೋಗ್ಲಿಲ್ಲಂತ ತಿಳಿಸೋತಾರೆ ಸಾರ್ ಮನೆಲಿ. ರಾತ್ರಿ—ಅನ್ನಾ ಹಾಕೊಲ್ಲಾ ಸಾರ್.”

ಹುಡುಗನ ತುಟಿಗಳು ಕಂಪಿಸತೊಡಗಿದವು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಬಂತು. ಅವನ ಅವಸ್ಥೆಯು ಬಹಳ ಶೋಚನೀಯವಾಯಿತು. ಎಷ್ಟು ಧೈನ್ಯತೆ ಆ ನೀರುತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆ ನಿರಾಶೆಯ ದನಿಯಲ್ಲ — ಆ ಮೂರೂವರೆ ಅಡಿಯ ಜೀವಿಯಲ್ಲಿ !

ಖಾದಿವಾಲ ‘ ಇರಲಿ, ನಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಾ ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಮೂವರೂ ‘ ಜಿ.ಆರ್.ಎನ್.ಕಾಫಿಕ್ಲಬ್ ’ ಕಡೆ ಹೊರಟರು.

ಹುಡುಗ ಬಹಳ ಹಸಿದಿದ್ದ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸ್ನೇಹಿತರಿಬ್ಬರೂ ತಾವು ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನುತ್ತ, ಹುಡುಗ ಸಾಕು ಅನ್ನವವರೆಗೂ ತಿಂಡಿ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಆಮೇಲೆ ಒಂದು ಎಂಟಾಣಿಗೆ ತಿಂಡಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಹುಡುಗನ ಕೈಗೆಕೊಟ್ಟು “ ಇದನ್ನು ಮನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು ” ಎಂದ ಖಾದಿವಾಲ. ಹುಡುಗ ಇವರ ಪರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮೂಕನಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಲಾರದೆ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ.

“ ಇನ್ನು ಮನೆಗೆ ಹೊರಡು ” ಎಂದ ಖಾದಿವಾಲ.

“ ಆಗಲಿ ಸಾರ ” ಎಂದು ಹುಡುಗ ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಇವರನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಬ್ಯಾಂಡು ಮುಗಿದು ಜನರೆಲ್ಲಾ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗುವುದರಲ್ಲಿ ದ್ವರು ಖಾದಿವಾಲನೂ ಅವನ ಸ್ನೇಹಿತನೂ -ಫಿಕ್ಲಬ್ಬಿನಿಂದ ನಡೆದು ಒಂದು, ವುನಃ ಒಂದು ಶಿಲಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಒಬ್ಬರೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸೂಟು ಧರಿಸಿದ್ದವನು ಜೇಬಿನಿಂದ ಸಿಗರೇಟು ತೆಗೆದು ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತ “ ಏನಯ್ಯಾ ರಾಜು, ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲೇ ಮೆಲುಕು ಹಾಕ್ತಿದ್ದೀಯೆ ! ” ಎಂದ.

“ ಏನೂ ಇಲ್ಲ , ಆ ಹುಡುಗನಿಗಾಗಿ ‘ ಅಯ್ಯೋ ’ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ ! . . . ಹುಂ ! ಏನು ಪಾಪಿ ಬದುಕು ಆ ಹುಡುಗನದು ! ”

“ ಅಲ್ಲೋ ರಾಜು, ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ತಿಂಡಿಕೊಡಿಸಿದ್ದೇನೋ ಸರಿ, ಅರ್ಥವಾಯ್ತು ; ಆದರೆ—ಮನೆಗೆ ಕಟ್ಟಿಕಳಿಸಿದೆಯಲ್ಲ ಬುತ್ತಿನ . . . ’

“ ಅವನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ತೀರ ಬಡವರಾಗಿರಬೇಕು. ”

“ ಅಯ್ಯೋ ಹುಚ್ಚ ! ನೀನು ಒಂದು ದಿನ—ಒಂದು ಎಂಟಾಣೆ ತಿಂಡಿ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರ ಬಡತನ ಹೋದ ಹಾಗಾಯ್ತೆ ? ”

“ ನಾನು ಹಾಗೆ ಎಣಿಸಲಿಲ್ಲ ಸೀನು. ನಮ್ಮ ಕೈಲಾದಷ್ಟು ; ಅಷ್ಟೆ. ನನಗೆ ಆ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿ ತಡೆಯಲಾರದ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಾ ಸೀನು, ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟದಲ್ಲ ಆ ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಬಡಕಲು ಜೀವಿಗೆ ಇರುವ ಸಾಧನವೆಂದಿರಬೇಕು ? ನ್ಯಾಯವಾಗಿ, ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ಮಗು, ಯಾವ ಯೋಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಯಾವ ಭಾರವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇತರ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಆಡುತ್ತ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು ! ಆದು ಬಿಟ್ಟು, ಈಗಾಗಲೇ ಆ ಪಿಳ್ಳೆಗೆ ಸಂಪಾದನೆಯ ಭಾರ ! . . . ಎಂತಹ ಬಡತನವಾಗಿರಬೇಕು ಅವರದು !! ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾರಿಕೊಂಡು ಹೋಗದೆ ಇದ್ದರೆ ತಾಯಿಯಾದವಳು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮಗುವಿಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕದಿರಬೇಕಾದರೆ, ಅದಿನ್ನಂತಹ ಪಾಪಿ ಬಡತನ ವಿರಬೇಕು ಅವರದು !! ಸೀನು, ಇಂತಹುದು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವುದು ಒಂದಾದರೆ ಬೀಳದೆ ಇರುವುದು ನೂರು ! ಸಾವಿರ !! ಮೂರ್ತಿ, ಈ ವಿಶಾಲಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ತುಂಬಿದ ಹೊಟ್ಟೆಗೂ ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ಹಸಿದು ಬೆಂದ ಹೊಟ್ಟೆಗಳಿವೆ ! ಸೀನೂ, ಬಡತನದ ದಾಡೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಅವ್ಯತ ! . . . ಎಷ್ಟು ಕಳವು-ಖೂನಿ, ಎಷ್ಟು ದರೋಡೆ ಎಷ್ಟು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲ ಈ ಬಡತನ ! ಈ ಹಾಳು ಬಡತನ ತೊಡೆದು

ಹೋಗುವವರೆಗೂ ನಮಗೆ ನಿಸ್ತಾರವಿಲ್ಲ !! . . . ಹುಂ: ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗ ! . . . ”

“ ಅದೇನು ? ”

“ ಕಮ್ಯೂನಿಸಮ್ ! (Communism) ”

“ ಸರಿ ! ನೀನೊಬ್ಬ ಹುಚ್ಚು ! ”

“ ನೀನು ಕುರುಡೆ !- ಕೆವುಡೆ !! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನೂ ನನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ಹುಚ್ಚನಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ ಸೀನೂ ! ಈ ನಿನ್ನ ವೇಷದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ ಕಣಯ್ಯ !! ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಹುಚ್ಚು ! ”

೨

ಒಂದು ವಾರ ಕಳೆದು ಪುನಃ ಶನಿವಾರ ಬಂತು. ಈ ದಿನವೂ ರಾಜಾರಾಯನೂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯೂ ಕರ್ಬುಪಾರ್ಕಿನ ಕಡೆ ಹೊರಟರು. ಹೊರಡುವಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನವಾರ ನಡೆದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ “ ನೋಡು ರಾಜು, ಬೇಕಾದರೆ ನಾನು ಪಂಥ ಕಟ್ಟುತ್ತೇನೆ - ಆ ಹುಡುಗ ಈಗಾಗಲೇ ಪಾರ್ಕಿಗೆ ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನೇ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ” ಎಂದ.

“ ಅದೇಕೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವೆ ? ”

“ ತಿಂದು ತೇಗುವವರೆಗೂ ತಿಂಡಿ ಕೊಡಿಸುವುದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಮನೆಗೆ ಬೇರೆ ಎಂಟಾಣೆ ತಿಂಡಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸುವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಬಹಳ ಜನ ಬರೊಲ್ಲ ಕರ್ಬುಪಾರ್ಕಿಗೆ ! ”

“ ನನ್ನ ಆತ್ಮದ ಪುಣ್ಯ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇದೆ ! ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ‘ ಗುಗ್ಗೂಗಳು ’ ಆಂತ ಇಟ್ಟುಕೊ ! ”

“ ಪಾಪಿಗಳಿಗಿಂತ ಗುಗ್ಗೂಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠ ! ”

ಇಬ್ಬರೂ ವಾಡ್ಯವೇದಿಕೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ವಾಡ್ಯವು ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜು ಸೀನು ಇಬ್ಬರೂ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅಠಾರಾ ಕಚೇರಿಯ ಕಡೆ ಹೊರಟರು. ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಅವರ ಹಿಂದೆ, ಕುಗ್ಗಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ ಸಾರ್ ” ಅಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ನಿಂತು ತಿರುಗಿದರು. ಆ ಹುಡುಗ ! ಮೂರ್ತಿ ರಾಜನ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕ. ರಾಜನಿಗೆ ಆ ಹುಡುಗನನ್ನು ನೋಡಿ ಒಳಗೊಳಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತಾದರೂ ಅದನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ

“ ಏನೋ ಮಗು ? ” ಎಂದು ದಯೆತುಂಬಿದ ವಸಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ.

“ ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆ ನಾರ್ ” ಅಂದ ಹುಡುಗ

ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಒಂದು ಸ್ವಾಟ್ಲ ಇತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಣ್ಣ ಸ್ವಾಟ್ಲವೂ ಇತ್ತು. ರಾಜನಿಗೆ ಇಂದು ಆ ಹುಡುಗನ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾದರೂ ಒಂದು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಾಯಿತು. ಜೀಬಿನಿಂದ ದುಡ್ಡು ತೆಗೆಯುತ್ತ “ ನಿಲ್ಲಿ ಮಗೂ— ಒಂದು ವಸ್ತ್ರಕೊಡು ನನಗೆ ” ಎಂದ. ಹುಡುಗ ತನ್ನ ಕೈಲಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ವೊಟ್ಟವನ್ನು ಅವನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟ. ರಾಜ ಬಿಚ್ಚಿನೋಡಿದ. ಒಂದು ಅತಿ ನಯನಾದ ಸೂಗನಾದ ರೇಸ್‌ವಸ್ತ್ರ ಗುಲಾಬಿಬಣ್ಣದ್ದು. ಅದರ ಒಂದು ಮೇಲೆಯಲ್ಲ ಒಂದು ಕೂಸು. ಆ ಕೂಸಿನ ಮೇಲೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಒಂದು ಸತಂಗ ಕಸೂತಿಯ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಪರಿಮಳವನ್ನು ಸೂಸುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ವ್ಯಶಂಸಮಾಡುತ್ತ, ಹುಡುಗನನ್ನು ನೋಡಿ ‘ ಏನವ್ವಾ ಮಗು, ಒಕ್ಕೇ ಭಾರೀದನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ ! ಎಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಇದಕ್ಕೆ ? ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

‘ ‘ ದುಡ್ಡು ತಕ್ಕೋಬೇಡ ಹಾಗೆ ಕೊಡು ’ ಅಂದರು ನಾರ್. ’

ರಾಜನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು, ಮೂರ್ತಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ. ಮೂರ್ತಿ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸಿದ ಅಷ್ಟೆ. ರಾಜ ಹುಡುಗನನ್ನು ನೋಡಿ ‘ ಯಾರು ಅಂದವ್ವು ಹಾಗೆ ? ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

‘ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ. ’

ತಿಂಡಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಸೂಚನೆ ಇದು ಅಂದುಕೊಂಡ ರಾಜ. ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ‘ ಇರಲಿ, ಇದು ವಸ್ತ್ರ ಕೃಲ್ಲ—ನಿನಗೆ ಇನಾಂ—ತಗೋ ” ಎಂದು ನಾಲ್ಕುಣೆಯನ್ನು ಅವನ ಕೈಲಿ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಹುಡುಗ ಸಲ್ಪು ಹಿಂತೆಗೆದ. ರಾಜ “ ಇರಲಿ ತಗೋ ” ಎಂದು ಬಲವಂತದಿಂದ ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಡು, ನಿನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳು ” ಎಂದ.

ಹುಡುಗ “ ನಾರ್—ಮತ್ತೆ—ನಾರ್—ನಿ-ಮ್ಮ-ನ್ನ . . . ” ಎಂದು ತೊದಲುತ್ತು ಅರ್ಧದಲ್ಲೆಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ.

ರಾಜ—“ ಏನು ಮಗು ? ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ಹೇಳು ” ಎಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ.

“ನಿಮ್ಮನ್ನ ಕ-ರ-ಕೊಂ-ಡು ಬಾ ಅಂದರು ಸಾರ್.”

ರಾಜನಿಗೆ ಪುನಃ ಆಶ್ಚರ್ಯ ? ಅವನು ಪುನಃ ಮೂರ್ಛೆಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ. ಮೂರ್ಛೆ ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಮೂಗಿನಲ್ಲ ಬಿಡುತ್ತ, ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದ.

ರಾಜ- “ ಯಾರೋ ಮಗು ಬರಹೇದವರು ?”

“ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಸಾರ್.”

“ ಯಾಕೋ ಮಗು.”

ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಸಾರ್.”

ಅರ್ಧ ಮೂರ್ಛಿನ ಕೇಳಿದ ಹಾಗೂ ಅರ್ಧ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಪುತ್ನಿ ರಾಕಿ ಕೊಂಡಹಾಗೂ ಯಾಕೆಂಬುದು ?” ಎಂದ. ಮೂರ್ಛೆ ಅದುವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದವನು ಆಗ “ ಹೋದರೆ ತಾನೇ ತಿಳಿಯುತ್ತೆ !” ಅಂದ. ರಾಜನಿಗೂ ಆ ಹುಡುಗನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಮೂರ್ಛೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಆ ಆಸೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಸಿಕ್ಕಿತು. “ ಹೋಗೋಣವೆ ?” ಎಂದ.

“ ಹಂ ! ನಡಿ ” ಎಂದ ಮೂರ್ಛೆ.

ರಾಜ ಹುಡುಗನನ್ನು ನೋಡಿ ಬರುತ್ತೇನೆ ನಡಿ ; ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಎಲ್ಲಿದೆ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ ಧರ್ಮರಾಯನ ಗುಡಿ ಹತ್ರ ಒಂದು ಓಣೀಲಿ ಸಾರ್.”

“ ನಡಿ, ಹೋಗೋಣ.”

ಸಾಯಂಕಾಲ ಏಳು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹುಡುಗ ಮುಂದೆ ಹೊರಟ. ಇವುಬ್ಬರೂ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು.

* * *

ರಾಜ ಬಡತನವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದ ! ಆ ಹುಡುಗನ ತಾಯಿತಂದೆ—ಅವರ ಬಡತನ—ಅವರ ಕಷ್ಟಗಳು—ಅವರ ನೂರಾರು ಗೋಳುಗಳು ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. “ ಎಷ್ಟು ಕೃತಜ್ಞತೆ-ಆ ತಾಯಿಗೆ !” ಅಂದುಕೊಂಡ. “ ಹಣಕ್ಕೆ ಬಡತನವಾದರೆ—ಗುಣಕ್ಕೆ ಸಿರಿತನ ! ಗುಣದ ಮುಂದೆ ಹಣ ಮಣ್ಣು ! ಆಕೆಯ ಗುಣದ ಸಾಕಾರದ ಹಾಗಿದೆ ಆಕೆ ಕಳಿಸಿದ ವಸ್ತ್ರ !” ಎಂದು

ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೆನ್ನೆಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ “ ಎಷ್ಟು ನಯವಾಗಿದೆ !—
 ಏನು ಕುಶಲತೆ :— ಎಂತಹ ಪರಿಮಳ ! . . . ಆ ತಾಯಿಯನ್ನು—ಆ
 ಗುಣಶ್ರೀಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾತನಾಡಿಸುವುದು ? . . . ಪಾಪ ! ಅವರದು
 ಎಂತಹ ಮನೆಯೋ ! ಅದು ಮನೆಯೋ ಗೋಳಿನ ಗೂಡೋ !! . . . ”
 ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಹೊರಟ.

* * *

ಸುಮಾರು ಏಳೂವರೆ ಗಂಟೆ ಮೊತ್ತಿಗೆ ಹುಡುಗ ಅವರನ್ನು ತನ್ನ
 ಮನೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದ. ಆ ಮನೆ, ಹುಡುಗ ಹೇಳಿದ
 ಹಾಗೆ, ಒಂದು ಅತಿ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಕತ್ತಲಾದ ಓಣಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಬಚ್ಚಲು
 ಮೋರಿಯ ವಾಸನೆ, ಮೃನಿಸಿಪಾಲಟಿಯ ಕೀರ್ತಿಕುಸುಮದ ಪರಿಮಳವೋ
 ಎಂಬಂತೆ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಮೂಗಿಗೆ ಅಡರುತ್ತಿತ್ತು. ಹುಡುಗ ಅವ
 ರನ್ನು ನಡು ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ “ ನಾರ್ ಸ್ವಲ್ಪ ಇರಿ ; ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ
 ಹೇಳಿ ಬರ್ತಾನೆ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ನಾಲ್ಕು ಮಾರು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ,
 ಬಲಗಡೆ ಒಂದು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಪ್ಪಿದ. ಆ ಮನೆಗೆ ಮುಂದುಗಡೆ ಆ
 ಬಾಗಿಲೊಂದೆ ; ಕಿಟಕಿ ಮಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗ ತಪ್ಪಿದ ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ
 ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು, ಅವನು ಒಳಗೆ ಹೋದ. ರಾಜ ಮೂರ್ತಿಯ ಕೂರುತು
 “ ಬೋ, ನರಕದ ವರ್ಣನೆಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಮಾದರಿ ಈ ಜಾಗ — ತಿಳಿಸಿ ? ”
 ಎಂದ. ಮೂರ್ತಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುತ್ತುತ್ತಿದ್ದ ಸೊಳ್ಳೆಗಳ ಹಿಂಡನ್ನು
 ಕೈಬೀಸಿ ಓಡಿಸುತ್ತ ನೋಡಿದೆಯೋ, ಈ ಸೊಳ್ಳೆಗಳನ್ನೆ ! ಯಾರೋ
 ಹೊಸಬರು ಅಂತ ಎಷ್ಟು ಉಪಚಾರ ! ” ಎಂದ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಾಗೆಯೇ
 ಗುರ್-ಗುರ್-ಗುರ್—ಎಂದು ಸವ್ವಾಯಿತು ಮೋರೀಲಿ. ರಾಜ ಬೆಚ್ಚಿ
 ಬಿದ್ದ. ಮೂರ್ತಿ “ ಹೆಗ್ಗಣ ಅಷ್ಟೆ ! ಸಾಧುನಾದ ಪ್ರಾಣಿ - ಹೆದರ
 ಬೇಡ ! ” ಎಂದ. ಆಗಾಗ ಆ ಕತ್ತಲಾದ ಓಣಿಯ , ಅತ್ತಲಿಂದ ಇತ್ತ
 ಲಾಗಿ, ಇತ್ತಲಿಂದ ಅತ್ತಲಾಗಿ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜನರು ಯಾವುದೋ
 ಹಾಳು ಊರಿನಲ್ಲಿ ವಾರಿತ್ತಪ್ಪಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೇತಜೀವಿಗಳಂತೆ ತೋರು
 ತ್ತಿದ್ದರು.

ಹುಡುಗ ಇವರನ್ನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಐದು ನಿಮಿಷ
 ದೊಳಗಾಗಿಯೇ ಓಡಿಬಂದು “ ಬನ್ನಿ ಸಾರ್ ” ಅಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಅವ
 ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ಇವರು ಬಾಗಿಲೊಳಗೆ
 ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಒಳಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಕ್ಕೆ-ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು

ಮೂವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಿರಬಹುದು ಇವರನ್ನು ನೋಡಿ, ಸರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸೆರಗನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಒಂದು ತೆರವ ಮೆಲುನಗೆ ಯಿಂದ ಆಪಾದಮಸ್ತಕವೂ ಬಳುಕುತ್ತ “ ದಯಮಾಡಿ ” ಎಂದಳು. ರಾಜ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪ್ರತಿಭನಾದ ! ಅವನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನನ್ನು ! ಒಂದು ಸಲ ಉಗುಳು ನುಂಗಿದ. ಆಕೆ ಇವರನ್ನು ಎಡಗಡೆ ಇದ್ದ ಕೊಠಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದಳು. ರಾಜನ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ಮೊದಲ ಸೆಟ್ಟು ಬಿತ್ತು ! ಅವನು ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮುಂಗದವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಚಿತ್ರ ಮಾನತೊಡಗಿತು ! ಅವನು ಎಣಿಸಿದಷ್ಟು ಬಡತನದ ಕುರುಹು ಆ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಅ೨ ಒಂದು ಮೇಜು ನಾಲ್ಕೈದು ಕುರ್ಚಿಗಳು ಒಂದೆರಡೆಯ ಸೋಫಾ ಇಷ್ಟು ಇದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ತರತರವಾಗಿ ಕಸೂತಿಕಲನ ಮಾಡಿದ್ದ ರಂಗು ರಂಗಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳಿದ್ದವು. ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಾನಾ ತರದ ಚಿತ್ರಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ನಾಜೂಕಾದ ಒಂದು ಗಾಜಿನ ಪುಸ್ತಕಾತ್ಮಿ ಅದರ ಸಕ್ಕದಲಿಯೇ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪೋಟೊ. ಕೊಠಡಿಗೆ ಇವರು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಬಾಗಿಲ ಮೇಲಿನ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ದೀಪ, ಆ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಬಲಗಡೆ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ-ಒಂದು ಕಡೆಯ ಮೂಲೆಗೆ ಸನಿಹವಾಗಿ-ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಗಿಲು ; ಅರ್ಧ ತೆರೆದಿತ್ತು. ಅದರ ಒಳಭಾಗಕ್ಕೆ ತೆನುವಾದ ತೆರೆಯೊಂದು ಅರ್ಧ ಓರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲೂ ಒಂದು ದೀಪ-ಅರುಣರಾಗವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಅರೆತೆರೆದ ಬಾಗಿಲ ಮೂಲಕ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮಂಚದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವೂ ಒಂದೆರಡು ದೊಡ್ಡ ಪಠಗಳೂ (ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಆಯುಷ್ಯಮರ್ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಪಠಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು !) ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವರು ಇದ್ದ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆಯಿಂದ, ಹಚ್ಚಿದ ಊದುಕಡ್ಡಿಯ ಪರಿಮಳವು ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದು ರಂಗನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಆಕೆಯು ಇವರನ್ನು ಮೇಜಿಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿದ್ದ ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳ ಹೇಳಿ, ತಾನೂ ಮೇಜಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಸಕ್ಕದಲಿದ್ದ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ರಾಜ ಸಿಂಹಾನಲೋಕನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದುಸಲ ಕೊಠಡಿಯ ಅಲಂಕಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದ. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಅವನು

ಮೊದಲೇ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮನೋಚಿತ್ರವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗಿತ್ತು, ಇಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ! ಒಳ್ಳೇ ನೆಮ್ಮದಿವಂತರ ಹಾಗೆಯೇ ತೋರಿತು. ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಕೆ, ರೂಪ ಒಂದಕ್ಕೇ ಅಲ್ಲ-ಹಣಕ್ಕೂ ಅಧಿಕಾರಿಯಂತೆ ತೋರಿಬಂದಳು. ರಾಜ ಏನೇನು ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದು ಕಂಠಪಾಠಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನೋ ಅದೊಂದೂ ಈಗ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಾತು ಮರೆತ ಹೊಸ ನಟನಂತೆ ಆಗಿತ್ತು ಅವನ ಅವಸ್ಥೆ! ಮೂಕನಾಗಿ ಉಗುಳು ನುಂಗುತ್ತ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ ಧೀರ! ಇವರ ಮೌನವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕೆ ಒಂದು ಸಲ ರಾಜನನ್ನೂ ಒಂದು ಸಲ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿದಳು. ರಾಜನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟು ಮೂಗನ ಮುಖಮುದ್ರೆ! ಮೂರ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಆಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸೋಲಲಿಲ್ಲ- ಆಕೆಯೇ ಮೊದಲು ಮಾತನಾಡಿದಳು. ಎಡಗೈಯಿಂದ ಬಲಗೈಯ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಹಿಸುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಕ್ಷಣಕ್ಕೊಂದುಸಲ ತುದಿನಾಲಗೆಯಿಂದ ತುಟಿಗಳಿಗೆ ಮೆಲುನಗೆಯನ್ನು ಲೇಸಿಸುತ್ತ, ತಡೆತಡೆದು-

‘ ನೀವು -ದಯಮಾಡಿದ್ದು--ಬಹು-ಳ-ಸಂತೋಷ ”--ಎಂದಳು.

ರಾಜನಿಗೆ ಏನು ಮಾತಾಡಬೇಕೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆ-ಊ-ಇಹಿ!” ಎಂದು, ಒಂದು ಸಲ ಉಗುಳು ನುಂಗಿ, ಹಲ್ಲುಕಿರಿದು ಬಿಟ್ಟ! ಪಾಪ ಅವನು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದು ಶುಕಮುನಿ ದಾರಿತಪ್ಪಿ ಸದಾರಮೆ’ ನಾಟಕವನ್ನು ಹೊಕ್ಕಂತಿತ್ತು. ಅವನು ಬಾಯಿಪಾಠಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಾತುಗಳೊಂದೂ ಈ ರೂಪಜೀವಿಗಳ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು “ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ!” ಎಂದು ಕನಿಕರದಿಂದ ಅವರ ಗೋಳನಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿ ಸಂತ್ರೇಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೋಡಲಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಅವನ ‘ ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ ’ದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದಹಾಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಏನೂ ತೋರದೆ ರಾಜ ಮೂರ್ತಿಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. ಮೂರ್ತಿ ಇವನು ನೋಡಿದುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಜೇಬಿನಿಂದ ಸಿಗರೇಟನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೊತ್ತಿಸಿ, ಬಾಯ ತುದಿಯಿಂದ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತ, ಧೂಮಲಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ. ರಾಜ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿರಲಾಗದೆ ಏನೋ ಒಂದು ಸಂಕೋಚದಿಂದ “ ನಿಮ್ಮ . . . ಇಹಿ! . . . ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗ ಬರಹೇಳಿದರು ’ ಅಂದ; ಇಹಿ! ಅದಕ್ಕೇ . . . ” ಎಂದು ಮಾತು ಪೂರೈಸದೆ ಪುನಃ ಹಲ್ಲುಕಿರಿದುಬಿಟ್ಟ! ಆಕೆ ಕೊರಳನ್ನು ಒಂದು ಸಲ ಬಳುಕಿಸಿ, ಮುಂಗುರುಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ

“ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ !” ಎಂದಳು. ಪುನಃ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮೌನ-ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸುವ ಮೌನ ! ರಾಜನಿಗೆ ಹುಡುಗನ ತಂದೆಯ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಳೆಯಿರಿತು. ಯಜಮಾನರ ಯೋಗ ಸ್ವೇಮ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕೆಂದು “ ಎಲ್ಲಿ ರಂಗಪ್ಪನವರು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಆಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗುತ್ತ “ ಯಾವ ರಂಗಪ್ಪನವರು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅವಳ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ರಾಜನಿಗೆ, ದಾರಿ ಸಲೀ ಸಾಗಿದೆ-ಎಂದು ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿದಂತಾಯಿತು ! ಅವನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ--

“ ಆ ಹುಡುಗ ನಿಮಗೆ ಏನಾಗಬೇಕು ?-ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ ಅದೊಂದು ತಬ್ಬಲಿ ಮಗು ; ನಾನು ಸಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.”

ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಯಾರು-ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ‘ ರಂಗಪ್ಪನವರು ’ ಎಂದನಲ್ಲಾ !”

ಆಕೆ ಒಂದು ಸಲ ಬಳುಕಿದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ನಗುತ್ತ “ ಅಯ್ಯೋ, ಆ ತಬ್ಬಲಿಗೆ ಒಂದೂ ತಿಳಿದು ! ಅದಕ್ಕೆ ತಾಯಿತಂದೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ !” ಎಂದಳು.

ಮತ್ತೆ ಮುಳು ಚುಚ್ಚಿದ ಹಾಗಾಯಿತು ರಾಜನಿಗೆ.

“ ಇದೇನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಿರಿ ! ‘ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಬರಹೇಳಿದರು ’ ಎಂದನಲ್ಲಾ ಆ ಹುಡುಗ ?”

“ ಮೊದಲಿಂದ ನಾನೇ ಸಾಕಿದವಳು , ನನ್ನನ್ನೇ ತಾಯಿ-ಅಂತ ಕರಿತಾನೆ ಅಷ್ಟೆ.”

ರಾಜನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಏನೋ ತೊಡಕಾಯಿತು. ಆಕೆ ಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕೆ “ ಹಾಗಾದರೆ-ಇಲ್ಲ-(ಉಗುಳು ನುಂಗಿ)-ಗಂಡಸರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ ಇಲ್ಲದೆ ಏನು ” ಎನ್ನುತ್ತ ನಕ್ಕಳು ಆಕೆ.

“ ಯಾರು ?”

“ ನೀವೇ ” ಎನ್ನುತ್ತ ಕೊರಳನ್ನು ಕೊಂಕಿಸಿ, ತುದಿನಾಲಗೆಯಿಂದ ಒಂದು ಸಲ ತುಟಿಯನ್ನು ಸವರಿಕೊಂಡಳು.

ಮೂರ್ತಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಗೆ-ನಗು ಎರಡೂ ಸೇರಿ ಅವನಿಗೆ ಕೆಮ್ಮು ಬಂತು. ರಾಜನಿಗೆ ಗಬಗಬ ತಿನ್ನುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ ನೆತ್ತಿ ಹತ್ತು ವುದು-ಅಂತಾರಲ್ಲ ಹಾಗಾಯ್ತು ಆಕೆಯ ಉತ್ತರದಿಂದ ! ರಾಜ

ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಉಗುಳು ನುಂಗಿ, ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುತ್ತ “ಅದು-ಹಿಹಿ!-ಸರಿ! ಮನೆಗೆ-ಹು-ಯಜಮಾನರಾಗಿ (ಉಗುಳು ನುಂಗಿ) ಹಿಹಿ-ಒಬ್ಬರು-ಊ . . .” ಎಂದು ಮಾತು ಪೂರೈಸದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಆಕೆ ಕೋರಳನ್ನು ಓರೆಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸೆರಗಿನ ತುದಿಯನ್ನು ಬೆರಳಿಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು-

“ಯಾರು-ದಯವಿಟ್ಟು-ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಾರೋ ಅವರೇ . . . ; ಇವತ್ತು ನಿಮ್ಮ ದಯ ಇತ್ತು-ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ . . ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ!”

ರಾಜ ಮುಂದೆ ಮಾತು ತೋರದೆ ಪುನಃ ಮೂರ್ತಿಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. ಮೂರ್ತಿ ಈಗಲೂ ಅವನ ನೋಟಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೂಡದೆ, ಜೇಬಿನಿಂದ ವಸ್ತ್ರ ತೆಗೆದು ಮುಖಕ್ಕೆ ಗಾಳಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದ. ರಾಜನಿಗೆ ಆಕೆ ಕಳಿಸಿದ್ದ ರೇಷ್ಮೆ ವಸ್ತ್ರದ ನೆನಪಾಯಿತು. ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಜೇಬಿನಿಂದ ತೆಗೆಯುತ್ತ ‘ನೀವು ಕಳಿಸಿದ ವಸ್ತ್ರ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ!’ ಎಂದ.

“ಏನೋ ಬಡವರ ಕಾಣಿಕೆ. ಅದು ನಮ್ಮ ಪುಟ್ಟಮಣಿ ಕೆಲಸ.”

ಮೂರ್ತಿ ಇದುವರೆಗೂ ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಿದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ, ತಮಾಷೆ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವನವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದವನು ಆಗ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗಿ, ಮೇಜನ ಮೇಲಿದ್ದ ಫೋಟೋವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೆಳಕಿಗೆ ಹಿಡಿದು ನೋಡತೊಡಗಿದ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕೆ “ಅದೇ ನಮ್ಮ ಪುಟ್ಟಮಣೀರು-ಹೊಸ ಫೋಟೋ. ಮೊನ್ನೆ-ಹದಿನೆಂಟನೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಪಲ್ಲವ ದಿನ ತೆಗೆಸಿದ್ದು. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವಾರವಾಗಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು. ಫೋಟೋದಲ್ಲನ ಹುಡುಗಿ-ಹುಡುಗಿಯೇನು!

ಯುವತಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ರೂಪಸಿಯಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಫೋಟೋವಿನ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ ರಾಗಿರಲು, ಆಕೆ ಎದ್ದು ಒಳಗಿನ ಕೊಠಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಮೂರ್ತಿ ಫೋಟೋವನ್ನು ಪುನಃ ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಬಲಮೊಳಕೆಯಿಂದ ರಾಜನ ಪಕ್ಕವನ್ನು ತಿವಿದ. ರಾಜ ಮೂರ್ತಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಸರಿದು, ಅವನ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ, ಹುಬ್ಬುಗಂಟೆಕ್ಕೆ ತಗ್ಗಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ಇದೇನೋ ಜನ, ಮೂರ್ತಿ ಇವರು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಮೂರ್ತಿ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ; ಕಣ್ಣು ಮಿಟಕಿ ಸಿದ. ರಾಜ ಪಾಪ, ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟು ಇಟ್ಟರೆ ಕಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಬರದಂತಹ ಸಾಧುವಾದ ಪ್ರಾಣಿ! ಅವನಿಗೆ ಮೂರ್ತಿಯ ಕಣ್ಣು ಭಾಷೆ ತಿಳಿಯದು.

“ ಏನೋ—ಹಾಗೆಂದರೆ ? ” ಎಂದ. ಮೂರ್ತಿ ಇವನ ಕಿವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಾಯಿಟ್ಟು, ಪಿಸುಮಾತಿನಲ್ಲಿ “ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲೇನೋ ಬೆಪ್ಪಕಡಿ ! ಇವರು ನಿತ್ಯಸುನುಂಗಲಿಯರು ! ” ಎಂದ.

“ ಏನಂದೆ ? ನಿತ್ಯ ”

“ ಗುಗ್ಗೂ !- ಸೂಳೇರೊ ! ”

“ ಏನಂದೆ ? ”

“ ಮುಚ್ಚು ಬಾಯಿ ! ತಮಾಷೆ ನೋಡು ! ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಬೇಡ ! ಆಕೆಯಾ ! ”

ಒಳಗಿನ ಕೊಠಡಿಯ = ಇವರನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡಳಲ್ಲಾ ಆಕೆಯ ಮಾತು ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

“ ಬಾ, ಪುಟ್ಟು ಬಾ. ಇಷ್ಟು ನಾಚಿಕೆಯಾದರೆ ಹೇಗೆ ! ಬಾ, ಮಣೆ-ಬಾ, ಬಾ ! ”

ಒಳಗಿನ ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಆಕೆ ಬಂದಳು. ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ, ಕಸಬಿಗೆ ಬಂದ ಒಯ್ಯಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೀರುತ್ತ, ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ತಾಂಬೂಲದ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಬಲಗೈಯಿಂದ ಸೆರಗನ್ನೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಳು ಪುಟ್ಟಮಣೆ— ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಸಾಲಂಕೃತ ರೂಪಲಕ್ಷ್ಮಿ !

“ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡು , ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡು ” ಎಂದಳು ಹಿರಿಯವಳು. ಪುಟ್ಟಮಣೆ ಇನ್ನೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಟ್ಟು—ಅಲ್ಲಾ— ತೇಲಿ ಬಂದು, ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ಸಿರಿ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಪುನಃ ತಾಯಿಯ ಹಿಂದುಗಡೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಒಯ್ಯಾರದ ಬಳುಕಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಳು.

ಮೂರ್ತಿ ‘ ಸೂಳೇರೋ ! ’ ಅಂದಾಗ ರಾಜನ ಮೈ ನಡುಗಿ ಬೆವರು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿತು ! ಪಾಪ ! ಆ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಇದೇ ಮೊದಲ !—ವೇಶ್ಯಾಗೃಹ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ! ತಿಳಿಯದೆ ಅದನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಆಮೇಲೆ ಅದರ ತಿಳಿವುಟಾಗಿದೆ ! ಅವನು ಬಂದ ಉದ್ದೇಶವೇನು ?—ಇಲ್ಲಿ ಇವನು ನೋಡಿದುದೇನು ? ಅವನ ಸಹಜವಾದ ಕನಿಕರವು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಡುಗೋಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. “ ಅಯ್ಯೋ ! ಇವರು ಬಡವರು ತೀರ ಬಡವರು , ಇವರಿಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರಿಸೋಣವೆಂದು ಬಂದರೆ—ಇವರು ಇಂತಹ ಪಾಪಿಗಳಾದರೆ ! ”—ಎಂದು ಅವನ ಹೃದಯ ಕ್ಷೋಭೆಯಿಂದ ತಲ್ಲಣಿಸಿಹೋಯಿತು. . . . “ ಎಂತಹ ಪಾಪಿಜನ್ಮ ಈ ನಾಯಿಗಳದು ! ಎಷ್ಟು ಮನೆಗಳು

ಹಾಳು!-ಎಷ್ಟು ಸಂಸಾರಗಳು ಒಡಕು!-ಈ-ಈ ಸಿಶಾಚಿಗಳಿಂದ !
 ಎಷ್ಟು ಕಲಹ ! ಎಷ್ಟು ಖೂನಿ ! . . . ಎಷ್ಟು ರೋಗ ! ಎಷ್ಟು
 ಸಾವು ! . . . ಹುಂ ! ಏನು ಉಪಾಯ !-ಅದೆಂತಹ ಕೃತ್ರಿಮ-
 ಈ ಮುಂಡಿಯರದು ! ವಸ್ತ್ರ ಮಾರಿಸುವ ನೆವದ ಹುಡುಗನನ್ನೆಟ್ಟಿ
 ಜನರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರಲ್ಲಾ ! ಈ-ಈ ಸಮಾಜದ ಬಂದಳಕೆ
 ಗಳನ್ನು-ಈ ರಕ್ಕಸಿಯರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸುಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು-ಜೀವಸಹಿತ !
 ಈ ಪಾಪಿಗಳ ಸೊಂಕನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದಲ್ಲ-ನೂರು ಗಂಗಾ
 ನದಿಗಳಾದರೂ ನಾಲದು ! ಇವರು ಹೋಗಬೇಕು-ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ತೊಡೆದು
 ಹೋಗಬೇಕು !! ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಏಳಿಗೆಯಿಲ್ಲ ನಮಗೆ !! . . .”

ಈ ಧಗಧಗಿಸುವ ಯೋಚನೆಗಳ ಜ್ವಾಲೆಯು ರಾಜನ ಹೃದಯ
 ಸೀದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಪಾಪ, ರಾಜ ಆದರ್ಶಪ್ರಿಯ ; ಅವನ ಅಂತರಂಗವು
 ಆದರ್ಶತೆಯಿಂದ ತುಂಬಿತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು ಆದರೆ ಅನುಭವದಿಂದ ಮೂಡಿದ
 ದಲ್ಲ-ಅನುಕರಣದಿಂದ ಮೂಡಿದುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ
 ಅಭಿರುಚಿ ಕಡಿಮೆ-ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅತ್ಯಪ್ತ.
 ತನ್ನ ಆಂತರಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯ ಆದರ್ಶದಿಂದ ಅವನು ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಪಂಚದ
 ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನೆಳೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆದುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚೆಗೂ
 ಅವನ ಆದರ್ಶದ ಗೋಪುರಕ್ಕೆ ಬರಸಿಡಿಲು ಬಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಹ್ಯ
 ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವನಿದ್ದ ನಾಸಕ್ಕೆ-ಅತ್ಯಸ್ತಿಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಅವನ
 ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶ ಪ್ರಪಂಚವೊಂದು ರೂಪುಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ರೋಗ
 ವಿಲ್ಲ-ಕಳವಲ್ಲ-ಬೂಸಿಯಿಲ್ಲ-ದರೋದೆಯಿಲ್ಲ ! ಬಡತನವು ಅಲ್ಲದ ಗಡೀ
 ಪಾರಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು ! ಅಲ್ಲ ವೇಶ್ಯೆಯರ ನೆರಳುಗೂ ಸ್ವಳವಿಲ್ಲ ! ಅಂತಹ
 ವನು ವಿಧಿಯ ಪರಿಹಾಸ್ಯವೋ ಎಂಬಂತೆ-ಇಂದು ವೇಶ್ಯಾಸನ್ನಿಧಾನ
 ದಲ್ಲದ್ದಾನೆ !!

ಮೂರ್ತಿ ಒಂದು ಕಡೆ, ಪುಟ್ಟಮಣಿಯ ರೂಪರಾಶಿಯಿಂದ ಆದ
 ಷ್ಯನ್ನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಶೇಖರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ, ರಾಜನ
 ಹೃದಯದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಊಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿದ್ದ. “ ಪುಟ್ಟ
 ದಿಹ ನಾಳೆ-ಮಡಿದಿರುವ ನಿನ್ನ ! ಇಂದು ಸೊಗಮಿರಲು ಅವಕಾಶ ಕಳವಳ
 ವೇಕೆ ? ” ಎನ್ನುವ ಪ್ರಕೃತಿ ಅವನದು.

ರಾಜನಿಗೆ ಪುಟ್ಟಮಣಿ ತಂದಿಟ್ಟ ತಾಂಬೂಲವೇ ಆಗಲಿ, ಅವಳ ಒನವು
 ಒಯ್ಯಾರಗಳೇ ಆಗಲಿ, ಅವಳ ನಮಸ್ಕಾರವೇ ಆಗಲಿ ಒಂದೂ ಬೇಕಾ

ಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತನ್ನ ಕನಿಕರವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ; ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಅದು ಗುರುತಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಆರಿಹೋಗಿತ್ತು! ಈಗ ಇದ್ದುದು ಕೋಪ-ಕಡುಗೋಪ! ಅದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಗಾದರೂ ತೋರಿಸಬೇಕು! ಹೇಗೆ?—ಅದು ಅವನಿಗೆ ತೋರದೆ—ಮಹಾನಗರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ಬಿರುಗಾಳಿ ಏಳುವ ಮೊದಲು ತೋರುವ ಶಾಂತತೆಯಂತೆ—ಮೂಕನಾಗಿದ್ದ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪುಟ್ಟಮಣಿ ತಾಂಬೂಲ ತಂದಿಟ್ಟು, ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದು.

ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿರಿಯವಳೇ ಪುನಃ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಸೆರಗಿನ ತುದಿಯನ್ನು ತಿರುಚುತ್ತ, ಕೊರಳನ್ನು ಕೊಂಕಿಸಿ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು, ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ಮಿಂಚಿಸುತ್ತ, ಮಾತಿಗೊಂದು ಸಲ ತುದಿನಾಲಗೆ ಯಿಂದ ತುಟಿಯನ್ನು ಸವರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮಾತನಾಡಿದಳು—

“ ಏನೋ—ಬಡವರ ಸೇವೆ; ನಿನ್ಮಾ—ದಯದಿಂದ—ಒಂದು—ಬದುಕು . . . ನಮ್ಮದು.”

ರಾಜ ಕುಳಿತಿದ್ದವನು ಎದ್ದ!—ಬಿರುಗಾಳಿಯೆದ್ದ ಹಾಗೆ! ಅವನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮಾರಿತು ಕೋಪ! ಮುಷ್ಟಿಗಟ್ಟಿ, ಹುಬ್ಬುಗಂಟೆಕ್ಕೆ ಅತಿ ತುಚ್ಛವಾದ ಧನಿಯಿಂದ ಒದುವ—

“ ಧತ್—ನಾವಿಲ್ಲೆಗೆ ಬರಬಾರದಾಗಿತ್ತು! ಶುದ್ಧ ಹಲ್ವಾ ಸಹವಾಸ!”

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಪುಟ್ಟಮಣಿ, ಹಲ್ಲುಕಚ್ಚಿ ಹುಬ್ಬುಗಂಟೆಕ್ಕೆ, ಮುಖತಿರಿವಿಕೊಂಡು, ಒಳಕೊಠಡಿಗೆ ಮಿಂಚಿಹೋದಳು ಚಿಗರಿ ಮರಿಯ ಹಾಗೆ ಹಿರಿಯವಳು ರಾಜನ ಮಾತಿನಿಂದಲೂ ಅವನ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಅಪ್ರತಿಭಾವಾದಳು ಅಧೀರನಾಗಲಿಲ್ಲ! ಅವಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಲ ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಒಂದು ಸಲ ಕೋಪ. ಮೀನು ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಬಿತ್ತು—ಅಂದುಕೊಂಡರೆ, ಇದೇನು ಈತನ ಪರಿ!—ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಹಲ್ವಾ ಸಹವಾಸ ಅಂದನಲ್ಲಾ ಎಂದು ಕೋಪ. ಅವಳಿಗೆ ಭಯವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ; ಇದುವರೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಅವಳ ಮನೆಯ ಹೂಸಿಲನ್ನು ದಾಟಿದ್ದರು! ಇದು ಹೇಗೆ ಕೊನೆಗಾಣುತ್ತದೆ ನೋಡಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು, ಮುಂದೆ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತ, ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು, ಹುಬ್ಬುಗಂಟೆಕ್ಕೆ ಏನು

ಸ್ವಾಮಿ! ಹಲವುಗಿಲ್ಲವು ಎಂದು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀರಿ!”
ಎಂದಳು. ಹೆಂಗುಸು - ಅದರಲ್ಲೂ ಸೂಳೆ—ಧೈರ್ಯಮಾಡಿವಳೆಂದರೆ
ಗಂಡಸಿನ ಅವಸ್ಥೆ ನೋಡಬಹುದೆ! ರಾಜ ನಿಂತಿದ್ದವನು ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ!
ಕುಳಿತು ಮೂರ್ತಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ. ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಏನೂ
ಸಹಾಯ ಬರುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಮೂರ್ತಿ ತಮಾಷೆ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ
ಬಂದಿದ್ದ—ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಲ್ಲ. ರಾಜ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ವಾಗ್ನು
ದ್ದಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು.

“ ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಏನು! ನಾವು ಬಂದದ್ದು ಸೂಳೆರ ಮನೆಗೆ ಎಂದಲ್ಲ!”

“ ಅದು ನಮ್ಮ ತಪ್ಪೆ ? ”

“ ಹೌದು ನಿಮ್ಮ ತಪ್ಪು ! ”

“ ಅದು ಹೇಗೆ - ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿ ! ”

“ ಅದು ಹೀಗೆ ! ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ರಾಜ ಆಕೆ ಕಳಿಸಿದ್ದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು
ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದು “ ವಸ್ತ್ರ ಮಾರಿಸುವ ನೆವದಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ಸೆಳೆಯು
ವುದು ! ” ಎಂದ. ಆಕೆ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನಗುತ್ತ -

“ ನೀವು ತಿಂಡಿ ಕಳಿಸಿದರಲ್ಲ! ಅದರ ಅರ್ಥವೇನು ? ” ಎಂದಳು

“ ಹೌದು ಕಳಿಸಿದೆ! ಆದರೆ ಆ ಹುಡುಗ-ಎಲ್ಲ ಹುಡುಗ!-ಪಾಪ,
ಮನೆತನಸ್ತರ ಸುದುಗನಿರಬೇಕು-ತೀರ ಬದವರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ-
ಎಂದು ತಿಳಿದು ಕಳಿಸಿದೆ ತಿಳಿಯಿತೆ? ಆ ಹುಡುಗ ಕರೆದಾಗಲೂ ನಾನು
ಸಂಸಾರೊಂದಿಗರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಬಂದೆ ! ”

“ ಈಗ ಆದ ಪ್ರಮಾದವೇನು ? ”

“ ಛೆ! ಛೆ! ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಉಂಟೆ!! ಸೂಳೆರ ಮನೆ ಬಹಳ
ಪವಿತ್ರ ! ”

“ ಸ್ವಾಮಿ, ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯೇ ಪವಿತ್ರನಾಗಲಿ! ನಾವು ಪತಿತರು-
ಅಪವಿತ್ರರು! ಪವಿತ್ರ-ಅಪವಿತ್ರ ಹೊಟ್ಟೆಗಿದ್ದವರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿ! ಹೊಟ್ಟೆಯ
ಕೂಗಿನ ಮುಂದೆ—”

“ ಹೊಟ್ಟೆ! ಹೊಟ್ಟೆ!!- ನಿಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬೆಂಕಿ! ಮೈ ಮಾರಿ
ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬೋಕಿಂತ ನಾಯೋದು - ”

“ ಅಲ್ವೆ? - ಸ್ವಾಮಿ ನೀವು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದವರು! ನಿಮಗೆ ಇನ್ನೊ
ಬ್ಬರ ಸಾವು ಬಲು ಸುಖವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು! ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದವರಿಗೆ

ಹಸಿವು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತೆ ಜೀವದ ಮೇಲೆ ಆಸೆ! ಸ್ವಾಮಿ, ನಮ್ಮ ಜೀವದ ಮೇಲೆ ನಿಮಗೆ ಇರುವ ಅಭಿಮಾನ ಕ್ಕಿಂತ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ! ”

“ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲವೆ ! ”

“ ನಮಗೆ ದೇವರು ತೋರಿಸಿದ ಮಾರ್ಗ ಇದು ! ”

“ ಅಯ್ಯೋ! ನಿಮ್ಮ ಕೈಲಿ ಸಿಕ್ಕು, ದೇವರೂ ಪತಿತನಾದ ! ”

“ ಸ್ವಾಮಿ, ಗಂಡಸರಿಗೆ ನೂರಾರು ಮಾರ್ಗಗಳಿರಬಹುದು-ಇವೆ ; ಆದರೆ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ?-ನಿರ್ಗತಿಕಳಾದ ಹೆಂಗಸಿಗೆ? . . . ಅವಳಿಗೆ ಎರಡೇ ಮಾರ್ಗ ಸ್ವಾಮಿ! ದೇಹವನ್ನು ನೀಗಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅಥವಾ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು! . . . ನೀವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೀರಿ ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನೂ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಳಾಗಿದ್ದೆ!! ಅಷ್ಟು ಇಷ್ಟು ಓದುಬರಹ ಕಲಿತಿದ್ದೆ! ಈಗ ಅದೆಲ್ಲ ಯಾವುದೋ ಜನ್ಮದ ಕನಸಿನ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ ! ”

“ ಅಯ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವೇ ! ”

“ ಹೌದು, ಹುಟ್ಟುತ್ತಾ ನಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಅಯ್ಯಾ ಈ ಕಸಬಿ ನಲ್ಲಿ ಆಸಾರ ಸುಖವಿದೆ!-ಆ ಸುಖವನ್ನು ಮನದಣಿಯೆ ಸವಿಯಬೇಕು-ಎಂದು ಈ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ , ಹೌದು ಹಸಿದು, ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದ ಭಿಕಾರಿ ಯಾಗಿದ್ದಾಗ, ವಿಧಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ದಾರಿಗೆ ನೂಕಿತು ! ”

ರಾಜನ ಕೋಪ ಇಳಮುಖವಾಗಿತ್ತು. ಆದರ್ಶ-ನಿರ್ಸರ್ಗಗಳೆರಡೂ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುಖಕೊಟ್ಟು ನಿಂತಿದ್ದವು-ಜೀವಿತದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ! ರಾಜ “ ಸರಿ ” ಎಂದ.

“ ಸ್ವಾಮಿ, ಇಷ್ಟು ಮಾತು ನಾನು ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಆಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಏನೋ ಒದಗಿಬಂದಿದೆ ಕಾಲ-ಆಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ! . . . ನನಗೆ ತಿಳವು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ತಬ್ಬಲಿಯಾದೆ. ಮದುವೆಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಯಾರೋ ದೂರದ ನೆಂಟರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದೆ. ಏನೋ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ಸಂಸಾರ ಎರಡು ವರ್ಷ ನಾಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ ಖರ್ಚಾಯಿತುಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ! ಈ ಪುಟ್ಟಮಣಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲೇ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಳು. ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಆಸ್ತಿ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ನನಗೆ ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ-ದಾಯಾದಿಗಳು ದೋಚಿಕೊಂಡರು. ನಾನು ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ನೆರಳೂ ಇಲ್ಲದ

ಬೀದಿಯ ಭಿಕಾರಿಣಿಯಾದೆ ! ಸ್ವಾಮಿ, ಪ್ರಾಯದ-ರೂಪದ-ಭಿಕಾರಿಣಿಗೆ ಗತಿಯಾವದು ? ಬದುಕು ಹೇಗೆ ? . . . ಕೂಲಿಯೇ ? ಈ ರೂಪವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ ? . . . ಸ್ವಾಮಿ, ದಿನ ಕಳೆಯುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು, ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ನಾಯವ ಹೂತ್ತು ಬಂತು. ದೇವರು ಪ್ರಾಯಕೊಟ್ಟ-ರೂಪ ಕೊಟ್ಟ-ಕಷ್ಟ ಕೊಟ್ಟ ಹವು ಕೊಟ್ಟ ! ಆದರೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ-ಧೈರ್ಯಕೊಡಲಿಲ್ಲ ! . . . ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಅಲೆದಲೆದು ಕೊನೆಗೆ ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಾಸಿಯಾದೆ . . . ಸರಿ, ಆ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ದಾಸಿ ಅನ್ನವುದನ್ನು ಮರತ. ಮಾನಾ ಭಿಮಾನಗಳು ದುಡ್ಡಿಡ್ಡವರಿಗೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಖಂಡಿತವಾಯಿತು-ನಾನು ಅವುಗಳನ್ನು ತೊರೆದೆ ! . . . ಅಲ್ಲೆಯೂ ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳು ನಿಲ್ಲಿಲಿಲ್ಲ. ಯಜಮಾನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ, ನನಗೆ ಅಲ್ಲಂದ ಉಚ್ಚಾಟನೆಯಾಯಿತು. ಪುನಃ ಬೀದಿಯೇ ಮನೆಯಾಯಿತು ಈ ಭಿಕಾರಿಣಿಗೆ ! ಈ ಸಲ ಮೂರು ಜೀವಗಳು-ಈ ಪುಟ್ಟಮಣಿ-ನಾನು-ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೊಂದು ! ಸ್ವಾಮಿ, ಹಸಿವಿನ ಫಲವನ್ನು ಹೂತ್ತು, ಬೀದಿ ಬೀದಿ ಅಲೆದ ಆ ದಿನಗಳನ್ನು ಈಗ ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ, ಕಣ್ಣು-ನೀರಲ್ಲ-ರಕ್ತ ಬರುತ್ತದೆ ! . . . ನನ್ನ ಜಾತಿ ಹೋಯ್ತು !-ಕುಲ ಹೋಯ್ತು !-ಮಾನ ಹೋಯ್ತು !! . . . ಪ್ರಾಯ ಒಂದು ' ಉಳಿಯಿತು ರೂಪ ಒಂದು ಉಳಿಯಿತು-ಹಸಿವೊಂದು ಉಳಿಯಿತು !! ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಂದವ್ವಾಯಿತು-ಈ ರೂಪ ಈ ಪ್ರಾಯ ಇರುವವರೆಗೂ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲೆಂದು ! ಸೀರಿಗೆ ಬಿದ್ದೆ-ಅಲ್ಲಾ ತಳ್ಳಿದರು !-ಇನ್ನು ಚಳಿಯೇನು-ಗಾಳಿಯೇನು ? ಮುಳುಗಿದೆ ! ಏಳದ ಹಾಗೆ ಮುಳುಗಿದೆ ! ಈ ಪ್ರಾಯ-ಈ ರೂಪ ಇರುವವರೆಗೂ ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ಹಸಿವನ್ನು ಅಡಗಿಸುವುದು-ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಪಾಪವೇ ಪುಣ್ಯವೇ-ನಮಗೆ ಒಂದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ !-ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದು ಹಸಿವು ! ನಮಗೆ ಸುಖದ ಆಸೆ ಇಲ್ಲ-ಇರುವುದು ಜೀವದ ಆಸೆ ! ಬದುಕಬೇಕು-ಹೇಗಾದರೂ ಬದುಕಬೇಕು-ಅಷ್ಟೆ ! ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದು ರೂಪ-ಪ್ರಾಯ ; ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಅನ್ನ ! . . . ನಮಗೆ ಯಾರು ಅನ್ನ ಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಈ ರೂಪ-ಈ ಪ್ರಾಯ ಮೀಸಲು ! . . . ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದವರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದವರು ನಾಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲು ಏನು ಅಧಿಕಾರ ? ಅವರಿಗೆ ಏನು ಗೊತ್ತು ಹಸಿವಿನ ಕೂಗು-ಆರ್ಭಟಗಳು !! . . .

ಸ್ವಾಮಿ, ನಾಯಿಯ ಜನ್ಮವಾದರೂ ಮೇಲು ! . . . ಬೇಡ, ಏಳೇಳು ಜನ್ಮಕ್ಕೂ ಬೇಡ ! ನಿರ್ಗತಿಕಳ ಜನ್ಮ !”

ಆಕೆಯ ಮಾತು ನಿಂತಿತು. ರಾಜ ಮೊದಮೊದಲು ಆಕೆಯ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವನು ಆಮೇಲೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಆಕೆ ಹೇಳಿದುದು ನ್ನೇಲೂ ತುಟಿಪಿಟಕ್ಕೆನ್ನವೆ ಕೇಳಿದ. ಎಲ್ಲ ಹೋಯ್ತು ಅವನ ಕೋಪ!- ಎಲ್ಲ ಹೋಯ್ತು ಅವನ ಜುಗುಪ್ಸೆ? - ಎಲ್ಲ ಮಾರುನಾಯ್ತು ಅವನ ಆದರ್ಶಪ್ರಪಂಚ! ಆಕೆಯ ಗೋಳಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನ ಎದೆ ತಕಮಗೊಂಡಿತು. “ ಹಸಿವಿನ ಕೂಗು ! ಜೀವದ ಆಸೆ! - ಬದುಕಬೇಕು! - ಹುಂ ! . . . ಬ-ದು-ಕೇ-ಸರಿ ! ” ಎಂದು ಮನದಲ್ಲೆಯೇ ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟ. ತಾನು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳಿಗಾಗಿ ಬಲು ನೊಂದುದೋದ. ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಅತಿ ಮೃದುವಾದ ದನಿಯಿಂದ-ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿದ.-

“ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ನಾನು . . . ನನ್ನಿಂದ ತಪ್ಪಾಯಿತು-ಬರಹ ತಪ್ಪಾಯಿತು ! ಬದುಕಿನ ಪೋರಾಟದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಇದು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೆ-ಕಿವಿಯಾರೆ ಕೇಳಿದೆ . . . ಡಾದು, ಬದುಕು ಎನ್ನುವುದು ಬಲು ತೊಡಕು. ಅವರವರಿಗೆ ತೋರಿದ ಹಾಗೆ-ಸುಸ್ತಾರವಿದ್ದ ಹಾಗೆ-ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದ ಹಾಗೆ-ಯುಕ್ತಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಅವರವರು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ತಪ್ಪು-ಇದು ಸರಿ ; ಅದು ಲಾಗೇ ಇರಬೇಕು-ಇದು ಹೇಗೆ ಇರಬೇಕು-ಎಂದು ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳಲು ಯಾವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲ ! . . . ನನ್ನ ಕೊನೆಯ ಮಾತು ‘ ಕ್ಷಮಿಸು ’ ಎಂದು-ಅಷ್ಟೆ. ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ.”

ಒಬ್ಬರೂ ಎದ್ದು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟರು. ಅವಳು ಇವರನ್ನು ಕಳಿಸಿ, ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಳು. ಪುಟ್ಟಮಣಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಬರುತ್ತ, ಆಹತಗರ್ವದಿಂದ “ ಏನವ್ವು ! - ಕಂತೇಪುರಾಣ-ಆ ಗಾಂಧೀ ತೋಸು ಗುಗ್ಗೂ ಹತ್ತು ! ” ಎಂದು ಸಿಡಿದಳು. ತಾಯಿ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಾಗ ಕೈಗೆ ಎನೋ ಕಾಗದದ ಚೂರು ಸೋಕಿದ ಹಾಗಾಯಿತು ; ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ-ಒಂದು ರೂಪಾಯಿನ ನೋಟು !

“ ಎಲ್ಲಿತ್ತಮ್ಮಾ ? ” ಎಂದು ಹತ್ತಿರ ಬಂದಳು ಹಸನ್ಮುಖಿ.

ತಾಯಿ ಕೂಡಲೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ-ಅವಳ ಮುಖ ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು. ನಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಟನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಗಳು

ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತು ನೋಟನ್ನು ಸರನೆ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು, ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು, 'ಎಲ್ಲತ್ತು, ದೇವಮ್ಮ!' ಎಂದು ಪುನಃ ಕೇಳಿದಳು. ತಾಯಿ ಎಲ್ಲಯೋ ನೋಡುತ್ತ ಒಂದು ಸಲ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು—

“ ಆ . . . ಗಾಂಧೀ ತೋಪಿ . . . ”

“ ಗುಗ್ಗು . . . ”

“ . . . ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರಬೇಕು ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ತಾಯಿ ಪುನಃ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟಳು.

ಹುಡುಗ ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡಲಿ . . .

* * * *

ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ರುಜ ಮೂರ್ತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮೌನ ವಾಗಿಯೇ ನಡೆದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಮೂರ್ತಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ನಕ್ಕ.

“ ಏನು, ಬಹಳ ಉಕ್ಕತಾ ಇದ-ನಗು? ” ಎಂದ ರಾಜ.

“ ಏ-ನೂ ಇಲ್ಲ; ನೀನು ಹುಡುಗನ ಕೈ- ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದೆಯಲ್ಲಾ ಅದರ ನೆನಪಾಯಿತು! ”

“ ಮೂರ್ತಿ, ಅವಳು ಹೊಟಗಾಗಿ ಮೈವಾಗಿರೋಕೆಲ್ಲವ ಸೂಳೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ನಿನಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ . . . ”

“ ನಿನಗೋ? ”

“ ನನಗೆ ಅವಳು ಸಮಾಜದಿಂದ ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟು— ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಅನಾರೋಗಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾದ ವಶುಕಾಮದ ರೈದಾವಸ್ಥೆ ವಾದ ಬೆಂಬಲವಿಲ್ಲದ ಭಾರತ ಪ್ರೀತ್ವದ ಕುರುಹು ”

“ ಎಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ! ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಮೊದಲಿಂದ ಹೇಳು! ”

“ ಧೂ! ನೀನು ಕೆಚ್ಚು! ”

ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವಿಜ್ಞೆ ಪುನಃ ಮೌನವಾಗಿ ನಡೆದರು. ಮೂರ್ತಿ ಪುನಃ ನಕ್ಕ.

“ ಏನು ಹುಚ್ಚು-ಗಿಚ್ಚು ಹಿಡೀತೇನೋ ನಿನಗೆ? ” ಎಂದ ರಾಜ.

“ ಏನೂ ಇಲ್ಲ, ಆ ವಸ್ತ್ರದ ಽನ್ವೇಷಣವಾಯಿತು! ಏದನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೋ ಬಿಸಾಟುಡುತ್ತೀಯೋ? ”

“ ಇಲ್ಲ; ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೆನಿ. ”

“ ಸಾಗಾದರೆ ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೋ ” ಎಂದು

ಮೂರ್ತಿ ಅವನ ಕೈಗೆ ಏನನ್ನೋ ಕೊಟ್ಟ. ರಾಜ ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಪುಟ್ಟಮಣಿಯ ಫೋಟೋ ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದು! ”

“ ಅಯ್ಯೋ! ರ್ಯಾಸ್ಕಲ್! (Rascal) ಇದನ್ನಾಕೆ ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದೆಯೋ? ”

“ ಏನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸೋಣಾಂತ! ”

*

*

ಬೆಳಗಾಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ರಾಜನ ಆದರ್ಶಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಂತಾರಲ್ಲ ಅದು ಆಯಿತು! ಆ ಫೋಟೋನ ಆ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ, ಎರಡನ್ನೂ ಬಲು ಜೋಪಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಹುಡುಗ!

ಅಶ್ವಾರೋಹಿ *

೧

“ ದಾದಾ—”

“ ಏನು? . . . ಏನು ರಸೂಲ್? ”

“ ಕೇ-ದಿರಾ? ”

“ ಏನನ್ನು? . . . ಹೇಳು? ”

“ ಔರಂಗಜಹನು ಹಿಂದೂ ಯಾತ್ರಿಕರ ಮೇಲೆ ಜಿಯಾ ತೆರಿಗೆ ಯನ್ನು ಹಾಕಿರುವುದನ್ನು! ”

“ ಕೇಳಿದೆ ರಸೂಲ್ . . . ಕೇಳಿದೆ! ”

“ ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆ? ”

“ ಯಾರು ತಡೆಯಬಲ್ಲರು ಬೇಟಾ? ಅವನು ಸರ್ವಶಕ್ತನಾಗಿ ದ್ದಾನೆ! ”

“ ಏನಂದಿರಿ ದಾದಾ? . . . ಸರ್ವಶಕ್ತನೆ? . . . ಸ-ರ್ವ-ಶ-ಕ್ತ !! ಇಂತಹ ನೂರು ಔರಂಗಜಹನ್ನು ನುಚ್ಚುನುರಿ ಮಾಡುವವನೊಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ! . . . ದಾದಾ, ಅವನು ಸರ್ವಶಕ್ತ! ”

* ಈ ಕಥೆಯು ಅಮೆರಿಕಾ ದೇಶದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕತೆಗಾರನಾದ ಆಂಬ್ರೂಸ್ ಬಿಯರ್ಸ್ ಎಂಬಾತನ “ A Horseman in the Sky ” ಎಂಬ ಕಥೆಯ ಮೂಲಭಾವವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಔರಂಗಜಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತೆಂಬಂತೆ ತೋರಲು ಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬರೆದುದಾಗಿದೆ.

ಕ್ಷಣಕಾಲ ಇಬ್ಬರೂ ನೀರವ. ಆ ಮೇಲೆ—

“ ಇಲ್ಲ ದಾದಾ, ಇನ್ನು ಒಂದು ದಿನವೂ ನಾನು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿರಲಾರೆ.”

“ ಬೇಟಾ !—ಬೇಟಾ !—ಎನಂದೆ ? ”

“ ಇನ್ನು ಒಂದು ದಿನವೂ ನಾನು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿರಲಾರೆ.”

“ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ ? -ಕಂದಾ, ಏನು ಮಾಡುವೆ ? ”

“ ಈ ರಾಕ್ಷಸ ಚೌಧಿಪತ್ರದ ಗಡಿಯನ್ನು ದಾಟಿಹೋಗುತ್ತೇನೆ ! ನಮ್ಮ ಜನರ ಮತಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಹಿಂದುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅತ್ಯಾಚಾರವು ಸಮನಾತೀತವಾಗಿದೆ ! ”

“ ಅತ್ಯಾಚಾರವೇನು ? ”

‘ಅ-ತ್ಯ-ಚಾರ-ವೇ-ನು! . . . ಅಯ್ಯೋ, ಎಲ್ಲವೂ ಅತ್ಯಾಚಾರವೇ!! ಇದು ಅವರ ದೇಶ. ನಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದು ಆಳುವುದಕ್ಕಲ್ಲ!—ಡಕಾಯಿತಿಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ!! ಇಲ್ಲ ನೆಲೆಸಿ, ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಡಿದು ಮಣ್ಣು ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ! . . . ಇದು ಅತ್ಯಾಚಾರವಲ್ಲವೇನು? ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಸಾಧಿಸುವುದನ್ನು ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ! ವಿಜಯೋತ್ಸವರಾದ ನಮ್ಮ ಜನರ ಪಾವನೆಯಲ್ಲ ಅವರ ಹಂಗುಸರ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಗೆ ಉಳಿಗಾಲಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ! ಅವರ ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳು ನೆಲಸಮವಾಗುತ್ತಿವೆ!! . . . ಮಾನುಷವಾರವೂ ಜಾತಿಧ್ವೇಷವೂ ನಮ್ಮ ಮತಕ್ಕೆ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗುವುದಾದರೆ ಇದೋ ಇಂದೇ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ! ಆಯ್ಯೋ—ದಾದಾ, ಹೆಸರಿನಲ್ಲ ಮಾತ್ರ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ನಮ್ಮವರು! . . . ಈ ಸಮಯದಲ್ಲ ಘನವುರೂಪನಾದ ಮಹಮ್ಮದನು ಸ್ವರ್ಗೀಯವಾದ ತನ್ನ ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಈ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕರುಣಾಮಯವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿದುದೇ ಆದರೆ, ಅವನ ಧರ್ಮಾನುಚರರೆಂದು ಪುಳಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಮ್ಮವರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಎದೆ ಒಡೆದುಹೋದೀತು!! . . . ದಾದಾ, ಆಗದು! ಇನ್ನು ಇಲ್ಲ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಇವರ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳೆಲ್ಲ ಭಾಗಿಯಾಗಲಾರೆ!”

ಮಗನ ಈ ವಾಕ್ಯರಣಿಯಿಂದ ತಂದೆ ಅನಾಕಾಂಗಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಹುಬ್ಬುಗಳು ಗಂಟಿಕ್ಕಿದವು. ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಂದು ಹೊರಟಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ಮಗನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹೇಳಿದನು—

“ ಬೇಟಾ-ರಸೂಲ್, ನಾನು ಬಾದಷಹನ ಉಪ್ಪನ್ನು ತಿಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅವನ ಉಪ್ಪುತಿಂದ ಈ ದೇಹವು ಅವನಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲು. ನಾವು ಮಾಡುವ-ಸಾಪದ ಅಥವಾ ಸ್ವಲ್ಪದ ಕೆಲಸಗಳು ಅವನ ಆಜ್ಞೆ; ಅದರ ಫಲಾಫಲಗಳು ಅವನಿಗೆ. ರಸೂಲ್, ನೀನು ಸ್ವತಂತ್ರ; ನಿನಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಯೋಚನೆ ತಪ್ಪು ಎಂದು ಹೇಳಲು ನನಗೆ ಬಾಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ-ನೀನು ಮೊಗಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ದ್ರೋಹಿ! . . . ಹೋಗು! . . . ನಿನ್ನಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಆಗಬೇಕಾದ ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ . . . ರಸೂಲ್, . . . ರಸೂಲ್, ನೀನು ಯಾವುದನ್ನು ಕರ್ತವ-ಎಂದು ತಿಳಿಯುವೆಯೋ ಅದನ್ನು ಏನು ಬಂದರೂ ಬಿಡದೆ ಮಾಡು! . . . ತಿಳಿಯಿಶೇ! . . . ಹೋಗು! . . . ಹೋಗು!! ಬಾದಷಹನು ರಜಪೂತರ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಸನ್ನಾಹಮಾಡುತ್ತಿದಾನೆ. ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ನೋಡೋಣ! . . . ಬದುಕಿದ್ದರೆ!”

ರಸೂಲ್ ಬಾನನ ಮುಖವು ಗಂಭೀರವಾಯಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಆರಕ್ತ ಮಯನಾಯಿತು. ಅವನು ಉಕ್ಕಿಬರಲೆಳಸುತ್ತಿದ್ದ ದುಃಖವನ್ನೂ ಕೋಪವನ್ನೂ ಶ್ರದಯದಲ್ಲೆಯೇ ದಮನಮಾಡಲು ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ತಪ್ಪೂರ್ವವಾದ ಹೊಳಪಿನಿಂದ ಮಿಂಚಿದುವು, ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಮೂಡಿತು. ನೀಳವಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ ನಿಧಾನವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದನು.

“ ಹೌದು, ದಾದಾ ನಾನು ದ್ರೋಹಿ! ಯಾರಿಗೆ? . . . ದ್ರೋಹಿಗನಿಗೆ!! ಯಾರು ದೇವಪುರುಷನಾದ ಮೈಗಂಬರನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ದ್ರೋಹಿಗನೋ ಅವನಿಗೆ!”

ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಕಂಪಿತ ಕಂಠದಿಂದ ಕೇಳಿದ-

“ ಅಹ್ಹಾ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?”

“ ಕಂಠ, ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳು ಒಂದೊಂದೂ ಯಾವ ಉತ್ತರಕ್ಕೂ ಆಸ್ತದ ಕೂಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಸಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತ್ತು ರಸೂಲ್? . . . ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲ . . . ಮಗೂ, ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲ!”

* * * *

ಮರುವಿನ ಪ್ರಭಾತದಲ್ಲಿ ರಸೂಲ್ ಬಾನನು ದೇಶತ್ಯಾಗಿಯಾಗಲನು ವಾದನು. ಅವರ ಮನೆಯ ಮುಂಜೆ ಸುಂದರವೂ ಬಲಿಷ್ಠವೂ ಆದ ಕುದುರೆಯೊಂದು ಸವಾರಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ

ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಬಂದವರೇ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡರು. ರಸೂಲನು ಅವನ ತಂದೆಗೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರ. ಇಷ್ಟತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ತಂದೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ರತ್ನದಂತಿದ್ದ ಆ ವೀರಯುವಕನು, ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಯೇ ತಾಯಿ-ತಂದೆ, ಮನೆ-ಮಠ, ಬಂಧು-ಮಿತ್ರರು ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ತೊರೆದು-ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡದೆ-ಹೊರಟುಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ! ಮಿತಿಮಾರಿದ ದುಃಖದಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತುಮರೆತಿದ್ದಾರೆ. ಮಗನು ಆಲಿಂಗನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ತಲೆಯ ರುಮಾಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಪಿತನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಸೊಂಕಿಸಿ ಪುನಃ ಧರಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಆ ವೀರಯುವಕನು ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಧೈರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಎರಡು ಮಾತನಾಡಿದನು -

“ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ. ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಲಾರೆಯಾ ನನಗೆ— ದಾದಾ?”

“ ರಸೂಲ್! ರಸೂಲ್ !! . . . ರಸೂಲ್ !!! ”

“ ಏನು ದಾದಾ ? ”

“ ಹೊರಡು — ರಸೂಲ್, ಹೊರಡು. ಏನು ಬಂದರೂ ಕರ್ತವ್ಯದಿಂದ ಪೂಜ್ಯಬನಾಗಬೇಡ! . . . ಇದೇ ನನ್ನ ಆಶೀರ್ವಾದ! . . . ಹೊರಡು.”

ಕುದುರೆಯು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಅವರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ, ಗೊರಗಿಸುವ ಭೂತಾದನೆ ಮಾಯಾತ್ಮ ತನ್ನ ಆವರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿತು. ರಸೂಲನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅವು “ ಬಾ ಹೊತ್ತಾಯಿತು- ವೀರವರ!” ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ತೋರಿತು. ರಸೂಲನು ಕೊನೆಯಸಲ ತಂದೆಯನ್ನಾಲಿಂಗಿಸಿ, ರಭಸದಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ, ಒಂದೇ ಸೆಗೆತಕ್ಕೆ ಅವನ್ನು ಎರಿದನು. ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ತಿರುಗಿ ತಂದೆಯನ್ನೊಮ್ಮೆ-ಕೊನೆಯಸಲ -ನೋಡಿದನು ಶಿಲಾಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ ತಂದೆ. ರಸೂಲ್ ಖಾಸನು ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಸಡಿಲಬಿಡುತ್ತ “ ಭಲ್ ಗುಲಾಬ್!” ಅಂದನು. ಕುದುರೆಯು ಕುಣಿಯುತ್ತ, ಕುಣಿಯುತ್ತ ಹೊರಟಿತು. ನಾಲ್ಕುವಾರು ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಕೂಗಿದಂತಾಯಿತು. ರಸೂಲನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು. ತಂದೆ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಎತ್ತಿದ ಕಂಠದಿಂದ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದನು. “ ಬೇಟಾ, ರಸೂಲ್, ಜ್ಞಾಪಕವಿರಲಿ! . . . ಮೊದಲು ಕರ್ತವ್ಯ . . . ಆಮೇಲೆ . . . ”

ಕುದುರೆ ನಾಲ್ಕೂಲೋಟದಿಂದ ಓಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅದರ ಗೊರಸಿನ ಹೊಡೆತದಿಂದೆದ್ದ ಧೂಳಿನ ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ರಸೂಲನೂ ಅವನ ಕುದುರೆಯೂ ಮಬ್ಬುಮಬ್ಬುಗುತ್ತ ಬಂದ ಕೊನೆಗೆ ಮಾಯವಾದರು. ಗೊರಸಿನ ಧ್ವನಿಮಾತ್ರ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದು, ಅದೂ ಒರಬರುತ್ತ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ—ಕೊನೆಗೆ ನಿಂತೇಹೋಯ್ತು. ರಸೂಲನ ತಂದೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಉಕ್ಕಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಗದ್ದದ ಕಂಠದಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ “ರಸೂಲ್ ರಸೂಲ್! . ನೀನು ಕೆಟ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟಜನರ ಮಧ್ಯೆ ಬಿಟ್ಟೆ! . . ಬೇಟು, ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

೨

ಅದ್ಭುತ ಕಾಯದಿಂಗೆ ರಜಸುತಿ ನೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಆರಾವಳಿ ಪರ್ವತಮಾಲೆಯು ಹಿಂದುಗಲ್ಲ ಅಪ್ರತಿಮ ಎರರಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡ ರಜಪೂತರು ಸನಾತನನಾದ ಆರ್ಯಭರ್ತವನ್ನೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಾನವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡುವುದರಲ್ಲ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ತೋರಿವ ಶೌರ್ಯಸಾಹಸಗಳಿಗೆ ಚಿರಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವುದು ಇಂದಿಗೆ ಗುಮಾರು ಇನ್ನೂರೆನ್ನತ್ತ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ರಜಸೂತರಿಗೂ ಮೊಗಲರಿಗೂ ನಡೆದ ವ್ರಾಸ್ತವಾಗಿ ಆರಾವಳಿ ಪರ್ವತದ ಉನ್ನತಿಯೆ ಅನರಬಲಿಯ ವೇದಿಕೆಯಾಯಿತು. ಔರಂಗಜಹನ ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಕ್ರೂರನನ ನೆಯಿಂದ ಖತಿಗೊಂಡ ರಜಸೂತಕುಲ ಚೂಡಾಣಿಯಾದ ಉದಯಪರದ ರಾಣಾರಾಜಸುತನು ಅವನ ನೊಕ್ಕನ್ನು ಮುರಿಯಲು ಸೊಂಟಕಟ್ಟಿದನು. ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ “ಹರ ಹರ--ಮಹದೇವ್! . . ಅಲ್ಲಾ ಹೋ ಅಕ್ಬರ್!” ಎಂಬ ಸಮರರ್ಜನೆಗಳ ಘಾತಸ್ವತಿಘಾತವಿಂದಂಟಾದ ಭೀಷಣನಿನಾದವು ಪರ್ವತಮಾಲೆಯ ಮೂಲೆಮೂಲೆಗೂ ವ್ಯಸರಿಸಿ ವೃತ್ತಿಧ್ವನಿಗೈಯುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು.

ಅಂದು ನಡುಬೇಸಗೆಯ ಮಘಾಷ್ಣ ರಜಸೂತಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸೃನಿಕನೊಬ್ಬನು ಆರಾವಳಿ ಪರ್ವತಮಾಲೆಯ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಕಣಿವೆಯ ದಾರಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ, ನಿಬಿಡವಾದ ವೃಂದರಿನ ಮರೆಯಲ್ಲ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಎಡದ ಮುಂದೋಳನ್ನು ತಲೆಗೆ ಒತ್ತಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೋರಲಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದನು. ಬಲದ ತೋಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಚಾಚಿದಂತಿದ್ದು, ಅದರ

ಸಡಿಲಗೊಂಡ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಕೋವಿಯೊಂದಿತ್ತು ಆ ಯೋಧನು ಮಲಗಿದ್ದ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಅವನು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಗಂಟು ಅವನ ಉಸಿರಿನ ಏರಿಳಿತಗಳಿಗೆ ಸಮವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಅವನು ಸಜೀವಿಯಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನೇ ಹೊರತು, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾದ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೃತನಂತೆಯೇ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು.

ರಜಪೂತರು ಆ ಸೈನಿಕನನ್ನು ಆ ಕಣಿವೆಯ ಪಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವಲಿಟ್ಟಿದ್ದರು ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಹು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದಲೂ ಸಹರ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ಅಲ್ಲಿ ಆ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ ಸೈನಿಕನು ಮೈಮರತು ನಿದ್ರಾಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು ಸೈನಿಕವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ—ಅದರಲ್ಲೂ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ—ಈ ತೆರನಾದ ಅಜಾಗರೂಕತೆಯು ಗುರುತರವೂ ಅಕ್ಷಮ್ಯವೂ ಆದ ಅಪರಾಧ! ಈ ಅಸರಾಧವು ಅವನ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ಅವನ ಆಯುಷ್ಯ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಾಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಆ ಅಸರಾಧಕ್ಕೆ ಮರಣವು ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಶಿಕ್ಷೆ.

ಹತಭಾಗ್ಯ ಸೈನಿಕನು ಮಲಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳವು ಡೊಂಕುಡೊಂಕಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗಿದ್ದ ಮರದಿಯ ಒಂದು ಮುರುವಿನಲ್ಲಿತ್ತು ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಯು ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿಹೋದಂತೆ ಇದ್ದು, ಒಲಗಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ನಾಗಿ, ಪುನಃ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗಿ ಮುಂದಿದ್ದ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಇಂದು, ಕೆಳಗಿನ ನಿಬಿಡ ವನರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು ಮಾರ್ಗವು ಎರಡನೆಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ, ದೂಡ್ಡ ಚಪ್ಪಟೆಯಾದ ಬಂಡೆಯೊಂದು ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು ಅದರ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೋಡುವವರಿಗೆ ಎದುರಿಸಲ್ಲಿ ಆಳನಾದ ಕಣಿವೆಯೂ, ಅದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಹತ್ತಿ ಬರುವ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಮಾರ್ಗವೂ ಗೋಚರಿಸುವುದು ಆ ಚಾಚಿದ ಬಂಡೆಯು ಪರ್ವತದ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿವಾದ ಉತ್ತರ ಪಾರ್ಶ್ವದ ತುತ್ತತುದಿಯಲ್ಲಿತ್ತು ಪ್ರಸಾತದ ಆಳವು ಸುಮಾರು ಒಂದು ಸಾವಿರದ ಅಡಿಗಿಗಿಗಿ ವಾರಿಧಿತು ಸೈನಿಕನು ಮಲಗಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶವು ಆ ತುದಿ ಬಂಡೆಯ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರನಾಗಿ, ಒಂದು ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿತ್ತು ಆ ಸ್ಥಳದಿಂದ, ಮೇಲೆ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ರಸ್ತೆಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವೂ, ಆ ತುದಿಬಂಡೆಯೂ ಮತ್ತು ಆ ಘೋರವಾದ ಪ್ರಸಾತದ ತಲೆ ತಿರುಗಿಸುವಂತಹ ಆಳವೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಬೆಟ್ಟಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲಾ ದಟ್ಟವಾದ ವನರಾಶಿಯಿಂದ ತುಂಬಿ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಗಮವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಪಾತದ ಉತ್ತರದ ಕಣಿವೆಯ ತಳದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರದೇಶವು ಸ್ವಭಾವವಾದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತವರಿಗೆ ಕಂಡೂ ಕಾಣದ ಹಾಗೆ, ಸಣ್ಣದೊಂದು ತೊರೆಯು ಅಲ್ಲಿ ಹರಿದು, ಇಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಆ ಹಸುರು ಕಾವಲನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಬಯಲಿನ ಆಚೆ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಪಾತಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ, ಸುಮಾರು ಅಷ್ಟೇ ಎತ್ತರದ ಇನ್ನೊಂದು ವೃಪಾತವು ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಂತೆ ಎದೆಗೊಟ್ಟು ಎದ್ದಿತ್ತು. ನಾವು ಹೇಳುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಭೀಷಣಾಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರದೇಶವು ಅಷ್ಟು ದುರ್ಗಮವೂ ಭಯಂಕರವೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಮಾನವರಿಗೆ ಸಮರಾಂಗಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಣಿವೆಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಮಾಲೆಮಾಲೆಯಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದ್ದ ಘೋರಾಟವಿಯಲ್ಲಿ ಸಶಸ್ತ್ರರಾದ ಐನೂರುಮಂದಿ ರಜಪೂತ ವೀರರು ಅವಿತ ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬೋನಿನಂತಹ ಆ ವೃದ್ಧೇಶದಿಂದ ಹೂರ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು, ಐವತ್ತೇ ಜನರ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ದಳವು ಶತ್ರುವಿನ ದೊಡ್ಡ ಪಡೆಯನ್ನಾದರೂ ಅನ್ನ ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಕಂಗಡಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ರಜಪೂತ ಸೈನಿಕರು ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿಯೂ ನಡೆದುಬಂದು, ಈಗ ಆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿಯಾದೊಡನೆಯೇ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಸೇರಿ -- ಈಗ ಅವರ ಅಜಾಗರೂಕನಾದ ಸೈನಿಕನು ಎಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತು ಮಲಗಿದ್ದನೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹತ್ತಿಬಂದು ದಕ್ಷಿಣದ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿಳಿದು ನಡು ರಾತ್ರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಳಗಿದ್ದ ಶತ್ರು ಶಿಬಿರದ ಮೇಲೆ ಬೀಳಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿತ್ತು. ಅಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದಲಾಗಲಿ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಯಾಗಲಿ ರಜಪೂತರ ಈ ರಹಸ್ಯವು ಮೊಗಲರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತೆಂದರೆ ರಜಪೂತರ ಅಭೀಷ್ಟವು ಕೈಗೂಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ!

* * * *

ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ ಸೈನಿಕನು ತನ್ನ ಶೌರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳಿಂದಲೂ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದಲೂ ರಜಪೂತ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಆರಾವಳಿ ಪರ್ವತಮಾಲೆಯ ಕಣಿವೆಗಳೂ ಹಾದಿಗಳೂ ಅವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಇಂತಹ ಗುರುತರವಾದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ

ನೇಮಿಸಿ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಾವಲಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಆಯಾಸವು ಮನಸ್ಸೆರಿಯವನ್ನು ಮಾರಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಹತಭಾಗ್ಯನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ನಿರ್ದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು. ಈ ಅಜಾಗರೂಕವಾದ ನಿರ್ದ್ರಿಯ ಆಳದಿಂದ ಎತ್ತಲು, ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದ ರೂಪವು ಮೋಹಿನಿಯೋ ಪಿಶಾಚಿಯೋ ಹೇಳುವರಾರು? ಆ ದಿನ ಮಘಾಶ್ವದಲ್ಲು ಒಗೋಚರವಾದ ವಿಧಿಯು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಬಂದು, ಅವನ ನಿರ್ದ್ರಿಯ ಮುಚ್ಚಳದಂತಿದ್ದ ಕಣ್ಣೆವೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯದಂತೆ ಬಿಡಿಸಿ, ಅವನ ಜೀವಾತ್ಮನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ- ಉಚ್ಚರಿಸಲೂ ಆಗದ, ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲೂ ಆಗದ, ಅಪೂರ್ವವೂ ಗೂಢತಮವೂ ಆದ ಎಚ್ಚರದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಊದಿಹೇಳಿತು! . . . ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಸೈನಿಕನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ತಲೆಯನ್ನು ಮುಂದೋಳಿನಿಂದ ಎತ್ತಿ, ಕೋವಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಮಲಗಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ತನಗೆ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದ ಪೊದಂನ ಸಂದಿನ್ನು ನೋಡಿದನು. ನೋಡಿದನೋಡ ನೆಯೇ ಸೂಗನಾದ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ಕಂಡಂತಾಗಿ ಅವನ ಹೃದಯವು ಹಿಗ್ಗಿತು! ಎದುರಿಗೆ ಪೀಠವಂತಿದ್ದ ಆ ತುದಿಬಂತೆಯು ನೋಲೆ, ನೀಲ ಗಗನಕ್ಕೆದುರಾಗಿ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಯ ಆಕೃತಿಯೊಂದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿದ್ದ ಆ ಅಪೂರ್ವ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕುದರೆಯೂ ಗಂಭೀರ-ಸವಾರನೂ ಗಂಭೀರ! ದೃಢಾಂಗನಾದ ಆ ಯೋಧನು ಭೀಮಕಾಯವುಳ್ಳ ಆ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ತೀವ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಗ್ರೀಕರ ಸುಂದರವಾದ ವೇಷತಾಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು! ಶುಭ್ರವಾದ ಗಗನದ ಸ್ಪರ್ಶಿಗೆ ಎದುರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಕುದುರೆಯಲ್ಲೂ ಸವಾರನಲ್ಲೂ ಅಂಗರಚನೆಯು ಉಬ್ಬುತಗ್ಗುಗಳು ಕಾಣದೆ ದೃಶ್ಯವು ಕಷ್ಟವಾದ ನೆರಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿದಂತಿದ್ದ ಆ ಛಾಯಾಚಿತ್ರದ ಅಂಚು ರೇಖೆಗಳು ಸರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಎಳೆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕುದುರೆಯು ತಾನು ನಿಂತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮುಂದಿನ ಆಳವಾದ—ವನಾವೃತವಾದ ಕಣಿವೆಯನ್ನೂ, ಅದರಾಚೆಯಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಪಾತವನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಆ ರುದ್ರ ರಮಣೀಯವಾದ ದೃಶ್ಯದಿಂದ ಸ್ತಂಭಿತವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಸವಾರನೂ ಕದಲದಂತೆ ಕುಳಿತು, ಎದುರಿನ ಕಣಿವೆಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸೈನಿಕನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿದ್ದ ಶತ್ರುಗಳು ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದಾರಂಬ ಹೊಸ ಭಾವನೆಯೊಂದು ಹರಿದುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು

ಉಜ್ಜ್ವಲವಾದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಯ ಚಿತ್ರವು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅದ್ಭುತವಾದ ವೀರಾಕೃತಿಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು!

ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸೈನಿಕನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಅಪೂರ್ವವೂ ಅರ್ಥ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯೂ ಆದ ಭಾವನೆಯೊಂದು ತಲೆದೋರಿತು. ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ತಾನು ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಹಾಗೂ ಈಗ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ತಾನು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಆ ಅದ್ಭುತವೂ ಗಂಭೀರವೂ ಆದ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯು, ವಿಜಯದ ಕುರುಹಿಗಾಗಿ ಆ ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಿಲ್ಪದ ಕೆಲಸವೆಂದೂ ತಾನು ಅವಿವೇಕಿಯೂ ಅಯೋಗ್ಯನೂ ಆಗಿ ಅಂತಹ ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಆ ಭಾವನೆಯು ಅವನ ಮನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಮೆಯಂತಿದ್ದ ಆ ರೂಪವು ಸ್ವಲ್ಪ ಚಲಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸೈನಿಕನ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಭಾವನೆಯು ಜೀದರಿಹೋಯಿತು. ಕುದುರೆಯು ತನ್ನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಚಲಿಸದೆ ದೇಹವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡಿತು; ಸವಾರನು ಮಾತ್ರ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿದ್ದನು. ಈಗ ಸೈನಿಕನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎಚ್ಚತ್ತು, ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು! ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಕೋವಿಯನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಕುದುರೆಯನ್ನು ಎಳೆದು, ಅಶ್ವಾರೋಹಿಯ ಎದೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರಿಯಿಟ್ಟನು. ಕೆಲವು ಒತ್ತುವುದೇ ತಡ, ಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿದುಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು! ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಯು ರಜಪೂತ ಸೈನಿಕನು ಅವಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದನು. ಸೈನಿಕನಿಗೆ ಆ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯು ಹೃದಯವನ್ನು ಭೇದಿಸುವಂತೆ ಅನುಭವವಾಯಿತು! ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ರಕ್ತವು ಇಂಗಿಹೋಗಿ ವಿವರ್ಣವಾಯಿತು!! ಅಂಗಾಂಗಗಳು ತರತರನೆ ನಡುಗಲಾರಂಭವಾಯ್ತು! ಸ್ತುತಿ ಜಾರತೊಡಗಿತು!! ಕುದುರೆಯೂ ಸವಾರನೂ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಕಂಡು, ಜ್ವಾಲಾಮಯವಾದ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಏಳುತ್ತ ಬೀಳುತ್ತ, ಚಕ್ರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು! ಕೋವಿ ಕೈಯಿಂದ ಜಾರಿತು. ಎತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ತಲೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಾಗಿ ಭೂಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿತು. ಈ ಧೀರನೂ, ಶೂರನೂ ಆದ ಸೈನಿಕನು ಉಕ್ಕಿ ಬಂದ ಹೃದಯದ ಕ್ಷೋಭೆಯಿಂದ ಮೂರ್ಛಿ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದನು! . . . ಹಾಗಾದರೆ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುವನ್ನು ಸಂಹರ

ಸುವುದು ಅಷ್ಟು ಭಯಾನಕ ವ್ಯಾಪಾರವೆ? ಯಾವ ಶತ್ರುವು—ತನ್ನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕಡೆಯವರ ಗುಟ್ಟನ್ನರಿತಿರುವುದರಿಂದ—ಹೆಚ್ಚು ಭಯಂಕರನೋ ಆ ಶತ್ರುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಅಷ್ಟು ಕಷ್ಟವೇ? . . . ಆದರೆ ಸೈನಿಕನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಹಾಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು, ತಲೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಕೋವಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಗುರಿಯಿಟ್ಟನು. ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿಗೊಂಡು, ಹೃದಯವು ದೃಢವಾಗಿ, ದೃಷ್ಟಿಯು ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು. ನಿರ್ದೋಷವಾದ ವಿವೇಚನೆ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಆತ್ಮ! ಅವನಿಗೆ ಆ ಶತ್ರುವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವ ಆಸೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಳುವು ಕೊಟ್ಟರೂ ಅವನು ಇವರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ವೌಡಾಯಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ' ಸೈನಿಕನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡನು. ಆ ಆಶ್ವಾರೋಹಿಯನ್ನು ತಾನು ಅವಿತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದಲೇ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡದೆ, ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸದೆ ಕೋವಿಯಿಂದ ಸುಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಉತ್ತರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಯೋಚನೆ ತಲೆದೋರಿತು. " ನಿಲ್ಲು!—ನಿಲ್ಲು! . . . ಇನ್ನೂ ಆಸೆ ಇದೆ " ಅಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. " ಆ ಆಶ್ವಾರೋಹಿಗೆ ಎನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದು! ಸುಮ್ಮನೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರ್ವತಮಾಲೆಯನ್ನೂ ವನರಾಶಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಆನಂದಪಡುತ್ತಿರಬಹುದು! ಸುಮ್ಮನೆ ಅದರಿಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲೆ ತನ್ನ ಸ್ವಕ್ಕೆ ತಾನು ಹೋಗುವನೋ ಎನೋ? ಅವನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲೆ ನಿಜಾಂಶವು ತಿಳಿದೇ ತಿಳಿಯುವುದು. ಆ ಸವಾರನ ಅಚಂಚಲವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯು . . . " ಸೈನಿಕನು ಈ ರೀತಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೆ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ತಿರುಗಿಸಿ, ಅಳವಾದ ಕಣಿವೆಯ ತಳಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿದನು. ಕೆಳಗೆ ದೂರದ ಹಚ್ಚನೆಯ ಮೈದಾನದಲ್ಲೆ ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಸೈನಿಕರೂ ಕುದುರೆಗಳೂ ಸಾಲುಗಟ್ಟಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡಿತು! ಯಾರೋ ಅವಿವೇಕಿಯಾದ ದಳಪತಿಯು— ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ನೂರಾರು ಶಿಖರಗಳಿಂದ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ—ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಲು ತನ್ನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ಸೈನಿಕನು ತಲೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ, ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಕೋವಿಯ ನಲ್ಲಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿ ಆಶ್ವಾರೋಹಿಯ ಮೇಲೆ ನೆಟ್ಟನು. ಈ ಬಾರಿ ಕುದುರೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟನು. ಗೃಹತ್ಯಾಗಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯು ಹೇಳಿದ್ದ

ಮಾತುಗಳು ಅವನ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯದಂತೆ ಧ್ವನಿ ಗೈದುವು: “ ನೀನು—ಯಾವುದನ್ನು—ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆಯೋ ಅದನ್ನು—ಎನು ಬಂದರೂ ಬಿಡದೆ ಮಾಡು!” . . . ಈಗ ಅವನು ಶಾಂತನಾದನು, ಔಡುಗಚ್ಚಿದನು. ಅವನ ನರಗಳು ನಿದ್ರಿಸುವ ಹಸುಳೆಯ ನರಗಳಂತೆ ಪ್ರಶಾಂತವಾದುವು. ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿಯಂತೆ ನಿಶ್ಚಲನಾದನು. ಸಮವಾಗಿ—ನಿಧಾನವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತ್ಮವು ಹೇಳಿತು ‘ ಅಲುಗಬೇಡ!—ಶಾಂತನಾಗಿರು!’ ಎಂದು. ಕರ್ತವ್ಯವು ಕರುಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿತು! ಸೈನಿಕನು ಗೋಲಿಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿದನು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಜಪೂತರ ದಳಪತಿಯೊಬ್ಬನು, ಪುಕ್ತತಿಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂತಲೋ, ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂತಲೋ, ತನ್ನ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ ಇಳಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ, ಪ್ರಸಾತದ ಬುಡವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತಿಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಮುಂದೆ ಯಾವ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ, ಸುಮಾರು ಕಾಲುಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೇವಲ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ ಅನ್ನುವಹಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಪ್ರಸಾತದ ಶಿಲಾಮಯ ಪಾರ್ಶ್ವವು, ದುರ್ಗಮವಾದ ಕೋಟಿಯ ಗೋಡೆಯಂತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಗೊತ್ತುಗುರಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸಂಚಾರಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಆ ದಳಪತಿಯು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ವನಶ್ರೀಯ ಸೊಬಗನ್ನೂ ಪ್ರಸಾತವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಹಾಗೆಯೇ ಕತ್ತೆತ್ತಿ, ಆ ಪ್ರಸಾತದ ಮೇಲಿನ ಅಂಚಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿದನು. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವನು ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಯಕರವಾದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ತಂಭಿಭೂತನಾದನು! ಅಶ್ವಾರೋಹಿಯೋರ್ವನು ವಾಯುಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಅತಿವೇಗದಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ಕಣಿವೆಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದನು! ಪಳಗಿದ ಯೋಧನಂತೆ ಕುಳಿತು, ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದ ಸವಾರನ ತಲೆಯ ಕೂದಲೂ ಬಟ್ಟಿಯೂ ಗಾಳಿಯ ರಭಸಕ್ಕೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿತ್ತು! ಕುದುರೆಯ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗೊರಸೂ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಾಡನೆಮಾಡುತ್ತ ನಾಲ್ಕುಲೋಟದಿಂದ ಓಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು! ದಳಪತಿಯು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಕುದುರೆಯು ಭೂಮಿಗಳಿರುವುದೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿತು. ಕ್ಷಣ

ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಈ ಭೀಕರ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ, ದಳಪತಿಯು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಎದೆಯನ್ನು ತಟ್ಟಿಕೊಂಡು “ಅಬ್ಬಾ!” ಎನ್ನುತ್ತ, ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದಲೂ ಭಯದಿಂದಲೂ ತುಂಬಿದವನಾಗಿ, ಮನದಲ್ಲಿ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಭಾವನೆಯೊಂದು ಮೂಡಿ, ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ದೂರದಲ್ಲಿ ವನಾಂತರಾಳದಿಂದ ಏನೋ ಅಪ್ಪಳಿಸಿಬಿದ್ದ ಶಬ್ದವೊಂದು ಕೇಳಬಂದು, ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಿಲ್ಲದೆ ಉಡುಗಿಹೋಯಿತು! ಎಲ್ಲವೂ ನಿಶ್ಯಬ್ದ!

ದಳಪತಿಯು ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷಣಗಳ ಮೇಲೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು— ಚೆದರಿದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಸೇರಿದನು.

೩

ಸೈನಿಕನು ಗೋಲಿಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಪುನಃ ಕೋವಿಗೆ ಗೋಲಿಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಕಾವಲಿದ್ದನು. ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಕಳೆಯುವುದರೊಳಗಾಗಿ ರಜಪೂತ ಹವಾಲ್ದಾರನೊಬ್ಬನು ಇವನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹರಿದು ಬಂದನು. ಸೈನಿಕನು ತಲೆಯನ್ನಾಗಲಿ, ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸದೆ, ಅವನನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿದ ಹಾಗೂ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ನಿಶ್ಚಲನಾಗಿದ್ದನು. ಬಂದವನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು -

“ ನೀನು ಗುಂಡುಹಾರಿಸಿದೆಯಾ ? ” ಎಂದು.

“ ಹೌದು.”

“ ಯಾರ ಮೇಲೆ ? ”

“ ಒಂದು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ - ಅದೋ ಆ ತುದಿಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿತ್ತು ಏಟುಬಿದ್ದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾರಿತು.”

“ ಕುದುರೆಯು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಿತೆ ? ”

“ ಇಲ್ಲ”—

“ ಹಾಗಾದರೆ ? . . . ”

ಸೈನಿಕನು ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮುಖವು ಬಿಳುಪೇರಿಹೋಗಿ ದ್ದಿತು ; ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾವ ಕಳವಳದ ಚಿಹ್ನೆಯೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಹವಾಲ್ದಾರನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಲಾರದೆ ಮುಖವನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ಹವಾಲ್ದಾರನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಆ ಮೇಲೆ “ ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳು, ಗುಟ್ಟುಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ ; ನಾನು

ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ--ಹೇಳು ; ಆ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ? ” ಎಂದು ಸ್ಥಿರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ. ಸೈನಿಕನು ಅಧೋದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ “ ಇದ್ದರು ” ಎಂದನು.

“ ಯಾರು ? ”

“ ನನ್ನ ತಂದೆ.”

“ ಹ ! -- ಯಾರು ? ”

“ ನನ್ನ ತಂದೆ.”

“ ಏನು ಹಾಗೆಂದರೆ, ವಿಕ್ರಮ ? ”

ನಾನು ವಿಕ್ರಮನಲ್ಲ ! ’

“ ಯಾರು ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ? ”

ನಾನು ಔರಂಗನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬಂದ ರಸೂಲ್ ! ”

ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ರಸೂಲ್ ಖಾನನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದನು. ಹವಾಲ್ದಾರನು “ ಅಬ್ಬಾ ” ಎನ್ನುತ್ತ ಎದೆಯನ್ನು ತಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಮರುಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಎದ್ದು ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಹೆಂಡತಿಯ ಕಾಗದ *

ಅಂದು ಭಾನುವಾರ !” ಭಾನುವಾರ ವಾರಕ್ಕೊಂದು ಸಲ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತೀಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ರಾಮನಾಥನಿಗೆ ಅವನ ದೇವಿಯಿಂದ ವಾರಕ್ಕೊಂದು ಸಲ ಕಾಗದ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಭಾನುವಾರವೇ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಭಾನುವಾರ ಒಂದು ವೇಳೆ ತಪ್ಪಿದರೂ ತಪ್ಪಬಹುದು ; ಆದರೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಾಗದ ಬರುವುದು ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವನು ವಾಣಿಯ ಸಂಗಡ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕರಾರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಷರತ್ತು. ಈಗ ವಾಣಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತೌರುಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಇವನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

*Dedicated to my pals of my college cricket team, 1930.

ರಾಮನಾಥ ಪುರಾ ರಸಿಕ. ಅವನ ರಸಿಕತೆ ಕಲಿತುದಲ್ಲ; ಅದು ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಗಳಿಂದಲೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಅವನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಂಟಿ ಬಂದ ಗುಣ. ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದ ಭಾವವನ್ನು ತೋರುವುದು ಹೆಚ್ಚು; ಬೇವಿನ ಕಾಯನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣಿನ ಸವಿಯ ಭಾವವನ್ನು ತೋರುವುದೀಗ ರಸಿಕತೆ! ರಾಮನಾಥನ ರಸಿಕತೆ ಈ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದುದು. ಒಂದು ದಿನ ವಾಣಿಗೆ ಇವನ ಮೇಲೆ ಯಾತಕ್ಕೋ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂತು. ಇವನೂ ಬಹಳ ರೇಗಿಸಿದ. ಅವಳು ಎಷ್ಟು ಕೋಪಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಇವನು ಒಂದು ಮಾತೂ ಆಡಿಸದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅವಳ ಕೋಪವನ್ನು ಮತ್ತೂ ಕೆಣಕಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಅದು ಕರಗಿ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಬರೀ ಕೋಪದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವಳು ಗಂಡನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ಕಣ್ಣು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಬೇಗ ಬಂದು ಅವನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಿದಹಾಗೆ ನಿಂತು, ಅವನ ಎದೆಗೆ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಬಿಕ್ಕಳಿಸಿ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಆ ಮೇಲೆ ಶಾಂತಿಸಮಾಧಾನಗಳ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ. ರಾಮನಾಥ ಅವಳ ಸರಗಿನ ತುದಿಯಿಂದಲೇ ಅವಳ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರಿಸತೊಡಗಿದ. ವಾಣಿ ದುಃಖವನ್ನೂ ಕೋಪವನ್ನೂ ಸಮತೂಕದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ, ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಬಿಕ್ಕಳಿಸುತ್ತ “ ಈಗ ಬಂದ್ರೇನೋ!— ಮುದ್ದಿಸೋಕೆ! — ಹೋಗಿ ಅಂದ್ರೆ— ನೀವು ನನ್ನ ಮುಟ್ಟಬೇಡಿ!” ಅಂದವಳು, ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದಂಗುಲವೂ ಕದಲಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ ಪುನಃ ಅಳತೊಡಗಿದಳು ರಾಮನಾಥನಿಗೆ ಅವಳ ಆಟವನ್ನು ನೋಡಿ ನಗು ಬಂತು. ಅವನು ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ಅವಳ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತ, ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಿಂದ ಅವಳ ಮುಂದಲೆಯನ್ನು ಸವರುತ್ತ, “ ವಾಣೀ, ನಾನು ಮೊದಲೇ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಕೋಪ ನೋಡೋಕಾಗುತ್ತಿತ್ತೆ? ನಿನ್ನ ರೇಗಿಸಿ ಕೋಪದಲ್ಲ ನಿನ್ನ ರೂಪ ಹೇಗಿರುತ್ತೆ— ನೋಡ್ಬೇಕಂತಿದ್ದೆ! ಅದಕ್ಕೇ ಮೊದಲು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಬ್ಬಬ್ಬಾ! ಅದೇನು ಕೋಪ! ಆ ಕಣ್ಣುಗಳೋ!—ಆ ಹುಬ್ಬುಗಳೋ!—ಆ ತುಟಿಗಳೋ! ಆ ನಿಲುವಿನ ರೀವಿಯೋ!—ಆ. . .” ಅವನ ಮಾತು ಮುಗಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ವಾಣಿ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಅವನ ಬಾಯನ್ನು ಒತ್ತಿ, “ ಸಾಕು ನಿಲ್ಲಿಸಿ! ನೀವೇನೀಗ ವರ್ಣಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ!—ಮೂಗಂತೆ!—ಕಿವಿಯಂತೆ! ಹೋಗಿ ಅಂದ್ರೆ! ನೀವು ನನ್ನ

ಮುಟ್ಟಬೇಡಿ! ಅಂದಳು. ಈಗಲೂ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕದಲಲಿಲ್ಲ. ರಾಮನಾಥನ ಕೈ, “ ಅಲ್ವೇ, ‘ ನನ್ನ ಮುಟ್ಟೇಡಿ ಅಂತೀಯೆ ; ನೀನೇ ನನ್ನ ಮುಟ್ಟೊಂದಿರಿಯಲ್ಲೇ ”! ಅಂದ. ಅವಳಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನಗು ಬಂತು. ಒಂದು ಒಯ್ಯಾರದಿಂದ ತನ್ನ ದೇಹಲತೆಯನ್ನು ಬಳಕೆಸುತ್ತಾ “ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇನು ? ನೀವು - ನನ್ನ ಮುಟ್ಟೇಡಿ - ಅಂತ ” ಎಂದಳು. ನಗು ಅವಳ ದೇಹವನೆ ಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಅವಳು ರಾಮನಾಥನ ತೋಳು ಗಳಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಾದಳು. ಅವನು, “ ಆಹ-ಹ-ಹ-ಹ! ಎಷ್ಟು ಜಾಣತನ ! ಒಪ್ಪಿದೆ ವಾಣಿ ! ಎಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತಿರುಗು ! ” ಎಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅವಳ ಗಲ್ಲ ವನ್ನು ಎತ್ತಿದ. ವಾಣಿ ನಗುತ್ತ ಬಳುಕುತ್ತ “ ಯಾಕೆ ? ” ಎಂದಳು.

“ ಇಷ್ಟು ಜಾಣತನದಿಂದ ಮಾತಾಡಿದೆ ! ಸ್ವಲ್ಪ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡ ದಿದ್ದೆ ಆಗುತ್ತದೆಯೇ ? ”

“ ಎಲ್ಲಾ ಆಗುತ್ತೆ ! ”
 “ ಛ! ಎಲ್ಲಾದರೂ ಉಂಟೇ ! ”
 “ ಅಬ್ಬಾ ! ಎಷ್ಟು ಆಸೆಯೋ ! ”

ಅವನ ಆಸೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಎಂದು ಹೇಳೋಣ ! ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸಿಲು ಕದ ಅವನ ಆಸೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲು ಪ್ರಯ ತ್ನಿಸುವುದು ಸಮುದ್ರವನ್ನು, ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಅಳಿಯಲು ಹೊರಟಹಾಗೆ ರಾಮನಾಥ ರಸಿಕ ; ಅವನು ಆ ಹುಚ್ಚು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ವಾಣಿಗೆ ತನ್ನ ಆಸೆಯ ಆಳವನ್ನು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿಯೇ ತೋರಿಸಿದ.

* * * *

ದೇವರು, ರಾಮನಾಥ ವಾಣಿ-ಇವರ ಜೀವನವನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿಸುವುದರಲ್ಲ ಬಹಳ ಮುತುವರ್ಜಿ ವಹಿಸಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ವಾಣಿ ರಾಮನಾಥನ ರಸಿಕತೆಗೆ ತಕ್ಕ ಹೆಣ್ಣು ; ಅವನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿ. ಇತ ರರು ಜೀವನವನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಯಾಣ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ, ಇವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಒಂದು ಆಟ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಅವನ ಪ್ರೇಮ ಮೇರೆಯಿಲ್ಲದ ಮಹಾಸಮುದ್ರ ; ಅವಳ ಒಲವು ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ತುಂಬಿದ ಪ್ರವಾಹ.

ವಾಣಿ ಓದುಬರೆಹ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲಳು. ಗಂಡನನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾಮನಾಥ ನಾಲ್ಕು ಪುಟ ಬರೆದರೆ ಅವಳು ಎಂಟು ಪುಟ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಲ್ಲಾ ಹುಚ್ಚು—

ಹುಚ್ಚು!—ಎನ್ನುವಿರೋ? ಹೌದು ಹುಚ್ಚುತನವೇ ಸರಿ! ಆದರೆ ಇದು ಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ಎಲ್ಲಾ ದಂಪತಿಗಳೂ ಅನುಭವಿಸುವ ಹುಚ್ಚುತನ! ಯೌವನದ ದಾಂಪತ್ಯದ ಎಳೆಯ ದಿನಗಳು ಈ ವಿಧವಾದ ಹುಚ್ಚಿನಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ. ರಾಮನಾಥನಿಗೆ ಅವನ ಮೋಹದ ಮಡದಿ ಈ ಹುಚ್ಚನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಿಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು.

* * * *

ಸರಿ, ಅಂದು ಭಾನುವಾರ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲವೆ? ಅಂದು ವಾಣಿಯ ಕಾಗದ ಬರುವ ದಿನ. ರಾಮನಾಥ ಒಹಳ ಆಸೆಯಿಂದ ಕಾದಿದ್ದ. ಅವನ ಆಸೆ ಶನಿವಾರ ರಾತ್ರಿಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಆ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಬರುವ ಮೊದಲು ವಾಣಿಯ ಕಾಗದದ ಯೋಚನೆಯು ಕೊನೆಯದಾಗಿತ್ತು. ಭಾನುವಾರ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಒಂಭತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಎದ್ದಾಗ ಅದೇ ಮೊದಲನೆಯ ಯೋಚನೆ! ಹಿಂದಿನವಾರ ವಾಣಿಯ ಕಾಗದ ಬಹಳ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ “ . . . ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಬರೆಯೋಕೆ ಪುರಸ್ತಿಲ್ಲ; ಮುಂದಿನವಾರ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಾಗದ ಬರೀತೀನಿ, ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು . . . ” ಎಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸೆಹುಟ್ಟಿಸುವ ಒಂದು ಮಾತು ಸೇರಿಸಿದ್ದಳು. ಅವನಿಗೆ ಆ ಕಾಗದ ಓದಿದಾಗ ವಿಸರೀತ ಕೋಪಬಂತು. ಆದರೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಓದಿ ಕೋಪವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡ. ವಾಣಿ ಚತುರೆ! ರಾಮನಾಥ ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಒಂದು ವಾರವನ್ನು ಕಳೆದ. ಅಂದು ಪುನಃ ಭಾನುವಾರ! ವಾಣಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಒಡ್ಡಿದ್ದ ಆಸೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಅಂದು ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವಳ ಆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾದ ಕಾಗದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ, ಇವನು ಹುಚ್ಚಾಪಟ್ಟಿ ರೇಗಿ ಆರು ಪುಟಗಳಷ್ಟು ಕಾಗದ ಬರೆದಿದ್ದ. ಅದರ ಯೋಚನೆ ಬೇರೆ! ತಾನು ರೇಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಕ್ಕೆ ವಾಣಿ ಏನೇನು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ—ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರೇಮದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದು ತನ್ನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೋ!—ಎಂದು ಯೋಚಿಸ ತೊಡಗಿದ. ಅಂದು ಭಾನುವಾರವಾದ್ದರಿಂದ ಅಂಚೆಯ ವನು ಬರುವುದು ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು. ನೋಡಿ, ಭಾನುವಾರದಲ್ಲಿ ಅದೊಂದೇ ಕುಂದಕ? ಅದರಲ್ಲೂ ಬೇರೇ ಊರಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೇಮಿಯಿಂದ ಪ್ರೇಮದ ಕಾಗದವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವವರ ಗಣನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಕುಂದಕ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ! ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಂಚೆಯ

ವನು ಬಂದ. ಅವನು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ರಾಮನಾಥ “ ಏನಪ್ಪಾ, ರಾಮಯ್ಯಾ, ಏನಾದರೂ ಉಂಟೇ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಅವನು, “ ಇದೆ ಸ್ವಾಮಿ ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಕಾಗದ ವನ್ನು ಆರಿಸಿ ತೆಗೆದ. ವಾಣಿಯ ಕಾಗದವೇ ಇರಬೇಕು ! ವಾಣಿ ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯವಳು ! ರಾಮಯ್ಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟ. ಹೌದು—ವಾಣಿಯ ಕಾಗದ ! ದಪ್ಪವಾಗಿತ್ತು ! ಇನ್ನೇನು ಕಾಗದವನ್ನು ಒಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗಣೇಶ ಅವಸರವಾಗಿ ಬೈಸಿಕಲ್ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವನು ದೂರದಲ್ಲೆಯೇ ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ, “ ರಾಮನಾಥ ” ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ರಾಮನಾಥ ಕಾಗದ ಒಡೆಯುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದ. ಗಣೇಶ ಇವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಇಂದು, “ ಲೋ ಹೊತ್ತಾಗ್ಲಿಲ್ಲೇನೋ ಮ್ಯಾಚಿಗೆ ! ಇನ್ನೂ ಬಟ್ಟೇನೇ ಹಾಕೊಂಡಿಲ್ಲಲ್ಲೋ ನೀನು ! ” ಎಂದ. ರಾಮನಾಥ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಾಗದದ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದು ಇದ್ದ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಮ್ಯಾಚನ್ನೇ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ! ಸರಿ, ಇನ್ನು ಕಾಗದ ಓದೋದು ಹೇಗೆ ? ಮ್ಯಾಚಿಗೆ ಹೊತ್ತು ಮಾರಿದೆ ; ಅಲ್ಲದೆ ಗಣೇಶ ಬೇರೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಗದ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುವ ಹಾಗಿದೆ ! ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ಬೇಗಬೇಗ ಬಟ್ಟೆಹಾಕಿಕೊಂಡು ವಾಣಿಯ ಕಾಗದವನ್ನು ಷರಾಯಿ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ತುರುಕಿಕೊಂಡು, ಸೈಕಲ್ ಹತ್ತಿ ಗಣೇಶನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟ. ಮ್ಯಾಚಿಗೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದರ ಯೋಚನೆ ಬೇರೆ. ಇತ್ತ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಗಣೇಶ ನೂರೆಂಟು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಇವನ ಮನಸ್ಸೋ ವಾಣಿಯ ಕಾಗದದ ಸೆಳೆತದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಲಿಬಿಲಿಬಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಗದ ದಪ್ಪವಾಗಿತ್ತು, ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ಪುಟ ಬರೆದಿರಬಹುದು !—ವಾಣಿ ಬಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗಿ ! ಮಾತುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆ !—ಏನೇನು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೋ ! ಅವಳು ವ.ನ.ಸಿಟ್ಟು ಬರೆದರೆ ಬಲು ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತೆ ಶೈಲಿ ! . ಇನ್ನೇನು ಒಂದು ಮುದುಕಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಬೈಸಿಕಲ್ಲನ್ನು ! ಅನಾಹುತ ಆಗೋಕೆ ಮುಂಚೇನೇ ಗಣೇಶ “ ಲೋ ! ಮುದುಕಿ !—ಮುದುಕಿ ! ಎಲ್ಲೋ ಡ್ರಿಯೋ ? ” ಎಂದ. ದೈವಾಧೀನ ! ರಾಮನಾಥ ಹೇಗೋ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ಚಕ್ರ ಇವನ ಸಮೇತ ಚರಂಡಿಗೆ ಇಳಿತು. ರಾಮನಾಥ “ ಇವತ್ತು ಎದ್ದ ಹೊತ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ ! ” ಅಂದುಕೊಂಡು

ಬೈಸಿಕಲ್ಲಿಂದ ಇಳಿದು, ಅದನ್ನು ಪುನಃ ರಸ್ತೆಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹತ್ತಿದ. ಗಣೇಶ, “ ಏನೋ ರಾಮು, ಇವತ್ತು ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ನೆಟ್ಟರೋ ಹಾಗೆ ಕಾಣೊಲ್ಲ! ಈಗಲೇ ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ ಮ್ಯಾಚಿಗೆ!—ಈ ಮಧ್ಯೆ ನೀನು ಪೋಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದೆಯಲ್ಲ! ಸ್ವಲ್ಪ ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇರ್ದಿ ” ಎಂದ.

ರಾಮನಾಥ -“ ಏನೂ ಇಲ್ಲಾ ಕಣೋ, ಇವತ್ತು ಊರಿಂದ ದುಡ್ಡು ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ಬರಲಿಲ್ಲ-ಯೋಚಿಸ್ತಾ ಇದ್ದ ಅಷ್ಟೆ!” ಎಂದ.

“ ಗುಗ್ಗೂ, ಇವತ್ತು ಭಾನುವಾರಾ ಅಲ್ವೇನೋ !”

“ ಓ! ಇವತ್ತು ಭಾ-ನು-ವಾ-ರಾ-ನೇ! ನಾನು ಶನಿವಾರಾಂತಿದ್ದೆ! ಸರಿ, ಹುಂ!” ಸುಳ್ಳಿಗೆ ತಡೆಯುಂಟೆ!

* * * *

ಇಬ್ಬರೂ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜು ತಲುಪಿದರು. ಅಲ್ಲೇ ಆಟ ಇದ್ದದ್ದು. ಆಗಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಇವರು ಹೊತ್ತಾಗಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವವರೇ! ಗಣೇಶ ತಾನು ಕೊತ್ತಾಗಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ರಾಮನಾಥನ ಮೇಲೆ ತಪ್ಪುಹೊರಿಸಿದ. ರಾಮನಾಥ ಏನು ಹೇಳಬೇಕು? ನಾಣಿಯ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ತಪ್ಪುಹಾಕಬೇಕು! ಛೆ! ಪಾಪ, ಆ ಕಾಗದ ಏನುಮಾಡಿತು? ಅಂಚೆಯವನು ಹೊತ್ತಾಗಿ ಬಂದ. ಅದು ಅವನ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಭಾನುವಾರ ಒಂದೇ “ ಡೆಲಿವರಿ”, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೇಲೆ. ತಪ್ಪು ಅಂಚೆಯ ಇಲಾಖೆಯದು! ತರ್ಕವೇನೋ ಸರಿಯಾಗಿದೆ! ಆದರೆ ಕೇಳುವವರಾರು ?

ರಾಮನಾಥನ ಎದುರು ಪಕ್ಷದವರು ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಹೋದೊಡನೆಯೇ ಅಂಗಿ ಬಿಚ್ಚಿ “ ಫೀಲ್ಡ್” (field) ಗೆ ಇಳಿಯ ಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡರು. ಕಾಗದವೇನೋ ರಾಮನಾಥನ ಷರಾಯಿ ಜೇಬಿನಲ್ಲೇ ಇತ್ತು. ಅದರ ದೆಸೆಯಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸು, ಗಾಳದ ಕೊಕ್ಕೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಮಿಾನಿನ ಹಾಗೆ ಆಗಿತ್ತು! ಅದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯೋಚಿಸ ತೊಡಗಿದ. ಯೋಚನೆಗೂ ಭಂಗ ಬರುತ್ತಿತ್ತು! ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಇವನ ಕಡೆ ಚೆಂಡು ಬಂದು, ತೋಳ ಕುರಿಮಂದೇನ ಚೆದರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಇವನ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚೆದರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಭಂಗ ಬಂದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಇವನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ “ ಏನೋ

ಈಸಲ ಪೂರಾ ಬರೆದಿರೋ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೆ!-ನಾನು ಆರು ಪೇಜು ಬರೆದಿದ್ದೆ!-ನಾಣಿ ಕಡೆಯಪಕ್ಷ ಹತ್ತು ಪೇಜಾದರೂ ಬರೆದಿರಬೇಕು? - ಹತ್ತು ಪೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಪ್ರೇಮವನ್ನು ನೆಯ್ದಿದ್ದಾಳೋ! ಈ ಸಲ ಏನು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಕರೆದಿದ್ದಾಳೋ ನನ್ನ ;—ಹೋದಸಲ ‘ ಸುಂ-ದ-ರಾ ’ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಳು! ಈಸಲ ಏನಿರ . . . ” ಯೋಚನೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಭಂಗಬಂತು! ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ಕಡೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಕಂಠದಿಂದ “ ರಾಮನಾಥ ? ” ಎಂದು ಕೂಗಿದರು. ರಾಮನಾಥ ಇದ್ದ ಕಡೆಗೆ ಒಂದು “ ಕ್ಯಾಚ್ ” (catch) ಹೋಗಿ, ಅವನು ಅದನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಿ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೂಗಿದರು. ಆದರೆ ರಾಮನಾಥ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮಂಟಪ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ! ಅಷ್ಟು ಜನರ ಒಂದೇ ಕೂಗಿನಿಂದ ಆ ಮಂಟಪ ಒಂದೇ ಸಲಕ್ಕೆ ಕಳಚಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು! ಅವನು ಚೆಂಡನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿಂದ ಎಲ್ಲಾ “ ಸ್ಟೆಡೀ (steady) ರಾಮು!- ಸ್ಟೆಡೀ ರಾಮನಾಥ್ ! ” ಎಂಬ ಕೂಗು ಕೇಳಿಬಂತು. ರಾಮನಾಥ ಅಂದು ಏಕೋ ತನ್ನ ಗ್ರಹಚಾರ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ ಅಂದುಕೊಂಡ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ “ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ” (Captain) ಚೆಂಡನ್ನು ಅವನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು “ ಬೋಲ್ ” (bowl) ಮಾಡಹೇಳಿದ. “ ಕ್ಯಾಚ್ ” ಬಿಟ್ಟದ್ದೇ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿದುಹೋಗಿತ್ತು. “ ಬೋಲಿಂಗ್ ” (bowling) ನಲ್ಲೂ ಅವನ ಅದೃಷ್ಟ ಜಳ್ಳಾಯಿತು! ಒಂದು ‘ ವಿಕೆಟ್ಸ್ ’ (wicket) ಬರಲಿಲ್ಲ!

ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ “ ಟೀ ” (tea) ಗೋಸ್ವರ ಆಟ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ “ ಟೀ ” ಗ ಕುಳಿತರು. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ರಾಮನಾಥನಿಗೆ ತಾನು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಗಲಾಟೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಾಣಿಯ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದೋಣವೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದು? ಅಲ್ಲದೆ “ ಟೀ ” ತಪ್ಪಿಹೋಗುತ್ತೆ. ಬಿಟ್ಟು ಟೀ ಬಲುರುಚಿ! ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಗಡಿಬಿಡಿ! ಹೊರಗಿನ ಗಡಿಬಿಡಿಗಿಂತ ಅವನ ಒಳಗಿನ ಗಡಿಬಿಡಿಯೇ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು! ಹತ್ತು ಪೇಜು ಪ್ರೇಮದ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಸಾಲದು! ಅಲ್ಲದೆ ನಾಣಿಯ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದುತ್ತಾ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸುಳುವಿರಕೂಡದು! ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯಿರಬೇಕು. ಎಷ್ಟು ಸಲ ಓದಿದರೂ ಯಾರೂ ಅಡ್ಡಿಬರುವವರಿಲ್ಲ! ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಪ್ರೇಮ

ಪತ್ರದ ರುಚಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲ! ನಾಣಿಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಈಗ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಸಮಯವಲ್ಲ! ಆಟ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೆ ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ಒಂದು ಏಕಾಂತವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ನಿದಾನವಾಗಿ—ತಡೆ ತಡೆದು—ಒಂದೊಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಸವಿಯುತ್ತ ಓದಬೇಕು. ಅದೇ ಸರಿ!—ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿಕೊಂಡು, ರಾಮನಾಥ ಎಲ್ಲ ರೊಡನೆ ತಾನೂ “ಟೀ” ಗೆ ಕುಳಿತ. ಜೊತೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಇವನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಗಣೇಶ, “ಇವತ್ತು ರಾಮನಾಥ ಗೃಹಣ ಹಿಡಿದಿದೆ!” ಅಂದ. ನಾಣಿ “ಪಿಶಾಚಿ ಹಿಡಿಯೋದು ಬಾಕಿ!” ಅಂದ. ವಿಜು ಅವನ ‘ಕ್ಯಾಪ್ಪ’—“ಏನೋ ರಾಮನಾಥ ‘ಕ್ಯಾಪ್ಪ’ ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲೋಡ್ಡಿದ್ಯೋ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಗೋಪಾಲೈಂಗಾರಿ “ಆಕಾಶ ದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಾ ಎಣಿಸಿದ್ದ ಕಣೋ!” ಅಂದ. ಕೃಷ್ಣ—“ಇಲ್ಲಾ! ಇಲ್ಲಾ! ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಯಾವಾಗ ಕೊಡ್ತಾರೆ ಅಂತ ಯೋಚಿಸಿದ್ದ! ಅಲ್ತೇನೋ ರಾಮನಾಥ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರದ್ದು ಒಂದೊಂದು ತರಹ ಟೀಕೆ. ರಾಮನಾಥ ಒಂದು ಮಾತೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ. ಒಳಗೊಳಗೇ ನಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಗುಟ್ಟು ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ತು. ಏನು ಮಾಡುವುದು! ಇವತ್ತು ನಾಣಿ ಕಾಗದ ಬಂದು, ಅದನ್ನು ಅವನು ಇನ್ನೂ ಓದದೇ ಇದ್ದದ್ದೇ ಇಷ್ಟು ಅನಾಹುತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು! ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಅವಳ ಕಾಗದ!—ಪ್ರೇಮದ ಕಾಗದ!—ಹತ್ತು ಪುಟಗಳ ಕಾಗದ! ಅವನ ಷರಾಯಿ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿತ್ತು! ಆದರೇನು? ಅವಳ ಪ್ರೇಮಭರಿತವಾದ ಕಾಗದವನ್ನು ಅಷ್ಟು ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೂ ಅದನ್ನು ಓದಿ ಸವಿದು ತೃಪ್ತಿಪಡಲಾಗದಿರುವುದು ಎಂತಹ ದುರದೃಷ್ಟ! ಎಷ್ಟು ಸಂಕಟಕರ!

“ಟೀ” ಮುಗಿಯಿತು. ರಾಮನಾಥನ ಕಡೆಯವರ ಆಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಯಿತು. ರಾಮನಾಥನಿಗೆ ಅದರ ಕಡೆ ಗಮನವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ನಾಣಿಯ ಕಾಗದ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ಒಂದು ಸಲ ಅದು ಕಾಗದವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು; ಒಂದು ಸಲ ನಾಣಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಅವನ ಕಡೆಯವರು ಅಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಕಾಗದ ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪುರಸತ್ತು ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಓದಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿದ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಸ್ನೇಹಿತರಿದ್ದಾರೆ! ದೂರ ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ಹೋಗಿ ಓದಬೇಕು. ಅರ್ಥ ಓದಿದಾಗ ಇವನ ಆಟದ ಸರ್ತಿ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ! ಪ್ರೇಮದ ಕಾಗದವನ್ನು ಅರ್ಥ ಓದಿಬಿಡುವುದು, ಒಣಗಿದ

ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಅನ್ನದ ತುತ್ತು ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಹಾಗೆ! ನುಂಗುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ!—ಉಗುಳುವುದಕ್ಕೆ ಮವಸ್ತಿಲ್ಲ! ಬಲು ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣ! ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತೇ ತಡೆದಿದ್ದನಂತೆ, ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಾಯಲಾರನೆ? ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಏನು ಕೊಳ್ಳೇ ಹೋಗುವುದು? ಕಾಯುವುದೇ ಸರಿ! ಕಾದ. ಓದುವುದಕ್ಕಾಗದಿದ್ದರೆ ಹೋಗಲಿ, ಕಾಗದವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಾ ಇರಬಹುದಲ್ಲ! ಅದಕ್ಕೆ ಏನು ಅಡ್ಡಿ? ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಷರಾಯಿ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕಿ, ಬೆರಳಿನಿಂದ ಕಾಗದವನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸವರತೊಡಗಿದ! ಏನು ಸುಖವೋ ಅವನಿಗೆ!

* * * *

ರಾಮನಾಥ ಆಟದ ಸರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದನೆಯವನಾಗಿದ್ದ— ಅಂದರೆ ಕೊನೆಯವನಾಗಿದ್ದ. ಅವನ ದುರದೃಷ್ಟವ ಗಾಳಿ ಅವನ ಕಡೆಯವರಿಗೂ ತಟ್ಟಿತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ! ಮೊದಲು ಹೋದವರೆಲ್ಲಾ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಬೇಗಬೇಗ “ ಔಟ್ ” (out) ಆಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ರಾಮನಾಥನ ಸರ್ತಿ ಬೇಗ ಬಂತು. ಇವನ ಕಡೆಯವರು ಗೆಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಮೂವತ್ತು “ ರನ್ಸ್ ” (runs) ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇವರೇ ಕಡೆಯ ಆಟಗಾರರು! ಇವನ ಕಡೆಯವರ ಭರವಸೆಯೆಲ್ಲಾ ಈಗ ಇವನ ಮೇಲೆ ಇತ್ತು. ರಾಮನಾಥನಿಗಾದರೋ ತನ್ನ ಮೇಲಿದ್ದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಭಾರಕ್ಕಿಂತ, ತನ್ನ ಷರಾಯಿ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ವಾಣಿಯ ಕಾಗದದ ಭಾರ ಹಚ್ಚಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ಈ ಎರಡು ಭಾರಗಳನ್ನೂ ಹೊತ್ತು ಆದಷ್ಟು ದೃಢಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಿಂದ ಹೋರಟ! ತನ್ನಿಂದ ತನ್ನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಸೋಲಾಗಬಾರದೆಂದು ಕೊಂಡ. ಅರ್ಧಗಂಟಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ವಾಣಿಯ ಕಾಗದವನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದರೆ ಆದೀತಲ್ಲಾ! ಎಂದೆಣಿಸಿದ. ವಾಣಿಯ ಕಾಗದ ಇವತ್ತು ಬರದೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು!—ಎಂದು ತೋರಿತು. ಇಲ್ಲ!—ಇಲ್ಲ, ಬಂದದ್ದು ಸರಿ;—ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಚೆ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮುಂಚೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೀತು? ಇವತ್ತು ಭಾನುವಾರ! ಹುಂ! ಹಾಳು ಭಾನುವಾರ!—ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಆಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಆಟ ನಿದಾನವಾಗಿ ನಾಗಿತು. ಕಾಲುಗಂಟಿ ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಡಿದರು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗೆಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತು “ ರನ್ಸ್ ” ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ “ ಸೈಡೀ ರಾಮೂ! —ಸೈಡೀ ರಾಮೂ ” ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ರಾಮನಾಥನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿಶ್ವಪ್ರಯತ್ನ! ಒಂದು

ಕಡೆ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸಿಕ್ಕೂ ಸಿಲುಕದ ಹಾಗೆ ಆಟವಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ! ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಪ್ರೇಯಸಿಯ ಕಾಗದ! “ಇತ್ತ ದರಿ-ಆತ್ತ ಪುಲಿ” ಅಂದಳಂತೆ ಕಾರವನ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಗೇ ಆಗಿತ್ತು! ಆ ಸಂಕಟ ಅನುಭವಿಸಿದವನೇ ಬಲ್ಲ! ಶತ್ರುವಿಗೂ ಬೇಡ! ಆಟ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತು. ಗೆಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು “ರನ್ಸ್” ಬೇಕಾಗಿದೆ ಅನ್ನಬೇಕಾದರೆ ರಾಮನಾಥನ ಜೊತೆಯವನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ವಾಣಿಯ ಕಾಗದ ರಾಮನಾಥನನ್ನು ಕೆಣಕ ತೊಡಗಿತು. ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ. “ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ವಾಣಿಯ ಕಾಗದ ಸೋಮವಾರ ಬರೋ ಹಾಗೆ ಏರ್ಪಾಡುಮಾಡ್ಬೇಕು. ಸಾಕು! ಈ ಹಾಳು ಭಾನುವಾರದ ಸಹ . . .” ಯೋಚನೆ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹಾಗಾಯಿತು! ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಇವನ ಜೊತೆಯವನು ಚೆಂಡನ್ನು ಒಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದು ಇವನ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿಬಂದ. ರಾಮನಾಥ ಆ ಓಟಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಜೊತೆಯವನು ಓಡಿಬಂದದ್ದರಿಂದ ಇವನೂ ಅವನಿದ್ದ ಸ್ಥಳದ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಓಡಿದ್ದ! ಆದರೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಓಡದೆ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ “ರನ್ ಔಟ್” (run out) ಆಗಿಬಿಟ್ಟ! ದುರದೃಷ್ಟ! ಇವನ ಕಡೆಯವರು ನಾಲ್ಕು “ರನ್ಸ್” ನಲ್ಲಿ ಸೋತುಬಿಟ್ಟರು! ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಜಾರಿಕೊಂಡಳು! ಎಲ್ಲರೂ ಇವನ ಕಡೆಯವರು ಸೋತಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇವನ ಮೇಲೆ ತಪ್ಪು ಹೊರಿಸಿದರು. ಮೇಲೆ ತನ್ನದು-ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ರಾಮನಾಥ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಆ ತಪ್ಪನ್ನು ವಾಣಿಯ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದ.

ಆಟ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ರಾಮನಾಥ, ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಅಂಗಿ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದ. ಮನೆಯೇ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಳ ವಾಣಿಯ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕೆ! ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ! ತನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಅಗಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತರೆ-ಸೊಳ್ಳೆ ಒಂದು ಬಿಟ್ಟು!-ಇನ್ಯಾರ ಅಡ್ಡಿಯೂ ಇಲ್ಲ! ಮನೆಯೇ ಸರಿ! ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಯೋಚನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಅಷ್ಟು ಸರಾಗವಾಗಿ ನೆರವೇರುತ್ತವೆಯೇ? ಅದು ಶುದ್ಧ ಭ್ರಮೆ! ಗಣೇಶ ಬಂದ “ಲೋ ರಾಮು! ಇವತ್ತು ‘ಅಪೆರಾ ಹೌಸ್’ನಲ್ಲಿ ‘ದಿ ಸೋಲ್ ಆಫ್ ಲಿಲಿತ್’ ಅಂತೆ ಕಣೋ! ಬಾರೋ ಹೋಗಿ ನೋಡೋಣ!” ಅಂದ. ರಾಮನಾಥ ಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ, “ಬೇಡಾ ಕಣೋ, ಬಹಳ ಆಯಾಸವಾಗಿದೆ;

ಮನೇಗೆ ಹೋಗ್ಬೇಕು” ಅಂದ. ಗಣೇಶ-“ ಇಲ್ಲವ್ಯಾ, ಬಾ ಹೋಗೋಣ! ನಿದಾನವಾಗಿ ಹೋಗೋಣ; ಇನ್ನೂ ಆರು ಗಂಟೆ. ಆ ‘ ಸಿಕ್ಸರ್ ’ ನೋಡ್ಬೇಕಮ್ಮಾ ನೀನು!” ಎಂದು ಪುಸಲಾಯಿಸಿದ.

“ ನನ್ನ ತ್ರ ದುಡ್ಡಿಲ್ವಲ್ಲೋ ” ಎಂದ ರಾಮನಾಥ. ಅದು ಮಾತ್ರ ಸುಳ್ಳು! ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ನೋಟು ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸುಳು ಹೇಳುವುದೇ ಮೇಲಾಗಿ ತೋರಿತು. ಗಣೇಶ ತಾನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ. ಇನ್ನು ನಿರ್ವಾಹ ವಿಲ್ಲ! “ ಹುಂ ನಡಿ,” ಎಂದು ಹೊರಟ. ನೋಟದ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಇದೆ-ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆಯೇ ಇಬ್ಬರೂ “ ಸಿನಿವಾ ” ಮಂದಿರವನ್ನು ಸೇರಿದರು.

ಇನ್ನೂ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳಿವೆಯಲ್ಲ! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಾಣಿಯ ಕಾಗದ ವನ್ನು ಓದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಇಲ್ಲ!-ಆಗುವುದಿಲ್ಲ! ಆ ಗಲಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಓದುವುದು ಹೇಗೆ? ಅಲ್ಲದೆ ಗಣೇಶನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ! ಅವನೇ ಟಿಕೆಟಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ! ಕಾಗದವಾದರೋ ಹತ್ತು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಇರಲಾರದು. ಪುಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಸಾಲದು! ಔತಣದ ಊಟವನ್ನು ಅವಸರದಲ್ಲಿ ನುಂಗುವುದೇ? ನುಂಗಿದರೂ ರಸಾನುಭವವೆಲ್ಲಿ? ಜನಗಳ ನೂಕು ನುಗ್ಗಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ; ಮುಂಚೆಯೇ ಒಳಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಆಮೇಲೆ ಸರಿಯಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ವಾಣಿಯ ಕಾಗದ ವನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಮಯವಲ್ಲ! ರಾಮನಾಥ ಆ ಯೋಚನೆ ಬಿಟ್ಟ.

ಇಬ್ಬರೂ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಜನ ಒಳಗೆ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿದ್ದರು. ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ವಾಣಿಯು ಕಾಗದವನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಲದಾಗಿ ತೋರಿದರೂ ಕಾಯುವುದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಕಂಡಿತು! ಆ ಮಾತು ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಆ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದರು. ಆರೂ ವರೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಟ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ವಾಣಿಯ ಕಾಗದ ರಾಮನಾಥನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿತು. ಇನ್ನೂ ಷರಾಯಿ ಜೇಬಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಾಗೆಯೇ ತೂಗಲಾರಂಭಿಸಿದ; ಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಹತ್ತು ಪುಟಗಳ ಕಾಗದ ಭಾರವಾಗಿರದೆ ಮತ್ತೇನು? ಆದರೆ ರಾಮನಾಥ

ನಿಗೆ ಆ ಕಾಗದದ ಭಾರದ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ರಾಣಿಯ ಪ್ರೇಮದ ಭಾರವೂ ಸೇರಿದ್ದ ಹಾಗೆ ತೋರಿತು. ಕಾಗದದ ಭಾರಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರೇಮವೇ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ತೂಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಎಣಿಸಿಕೊಂಡ

ಆ ದಿನದ ಚಿತ್ರ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಮನದಲ್ಲಿ ನಾಟುವ ನೋಟಗಳು! ಹೃದಯವನ್ನು ಕರಗಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು! ಗಣೇಶ ಅವಾಕ್ಯಾಗಿ ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ರಾಮನಾಥನ ಗಮನವು ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಇತ್ತು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಫರದೆಯ ಮೇಲೆ ಅವನ ಜ್ಞಾಪಕವು ಬೇರೇ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಹರಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ದೃಶ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ವಾಣಿ ನಾಯಕಿ-ರಾಮನಾಥ ನಾಯಕ! ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನೂ ತಡೆತಡೆದು ನೋಡ ತೊಡಗಿದ. ಎಂತಹ ಸುಖದ ಆಟಗಳು ಅವು! ಎಂತಹ ಮೈಮರೆಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು! ತಾನು ವಾಣಿಯೊಡನೆ ಆಡಿದ ಆಟಗಳನ್ನೂ ಸರಸ ವಿನೋದಗಳನ್ನೂ ಮನದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಆಡಿದ. ವಾಣಿಯ ಒನಪು-ಒಯ್ಯಾರ, ಬಿಂಕ-ಬಿನ್ನಾಣಗಳ ನೆನಪು ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಅವನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತೇಲಿಸಿತು. ಯೋಚನೆಯ ತರಂಗಗಳು ಎಳತೊಡಗಿದವು “ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದಾಳೋ!-ಏನೇನು ಬಿನ್ನಾಣದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೋ!-ಇವತ್ತು ಹಾಳು ಭಾನುವಾರ!-ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಆಟ ಬೇರೆ!-ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಕಾಗದ ಓದಿ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು! . . . ನನ್ನ ಕೋಪದ ಕಾಗದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅವಳೂ ಕೋಪದಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದಾಳೋ ಏನೋ! ಹತ್ತು ಪೇಜು ತುಂಬಬೇಕಲ್ಲ! ಕೋಪದಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಏನಾಯ್ತು? ಅದು ಚೆನ್ನಾಗೇ ಇರುತ್ತೆ! ಕೋಪದ ವಾಣಿ, ವಾಣಿಯ ಕೋಪದ ಕಾಗದ!-ಎರಡೂ ಸೊಗಸು! . . . ವಾಣಿಯದು ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ದೊಡ್ಡ ಮಾರ್ಗವೋ ಕೋಪದಲ್ಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಗೆಯೇ! ಕೋಪ ಮೂಗಿನ ತುದಿಲೇ ಇರುತ್ತೆ ಅವಳಿಗೆ! ಕೋಪದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವಾಗಲೂ ಅವಳ ಧ್ವನಿಯ ಸಂಗೀತ ಕೆಡೊಲ್ಲ!” ಅವಳ ಧ್ವನಿಯ ನೆನಪಾದೊಡನೆಯೇ, ಅದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಅವನ ಹೃದಯದ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಒಂದು ತಂತ್ರಿಯನ್ನು ಮೀಟಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. “ವಾಣಿ ವೀಣೆ ನುಡಿಸೋದರಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಕಲಿತಿದ್ದಾಳೋ? ಕಲ್ಯಾಣಿ ಅವಳ ರಾಗ! ಭೈರವಿ? ಅದೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ! ಅವಳ ಕಂಠ ಯಾವ ರಾಗಕ್ಕಾದರೂ ಕಳೆಕಟ್ಟುತ್ತೆ! ಮುಂದಿನ ಸಲ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಎಲ್ಲಾ ರಾಗಾನೂ ಮೊದಲಿಂದ ಕೇಳಬೇಕು.

ಆದರೆ ಅವರ ಮನೇಲಿ ಅವಳನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ವೀಣೆ ಕೇಳೋಕೆ ಸ್ವಲ್ಪಾನೂ ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲ! ನಿರಾತಂಕವಾಗಿರೋ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಕೊಠಡಿ ಇಲ್ಲ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ! ಏನು ಮನೆಯೋ! ಅವರಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಿಯಾರು? ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆ!-ಇನ್ನು ಹೇಗೆ ಇದ್ದೀತು? ಊರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನೆ ಆದರೆ ಸರಿ! ಮಹಡಿ ಮೇಲಿನ ಕೊಠಡಿಯಿಲ್ಲಾ ನಮ್ಮದೇ ಆಗಿರುತ್ತೆ. ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಅವಳ ವೀಣೆಗೆ ಬಿಡುವಿಲ್ಲ! ವಾಣಿ!-ವೀಣೆ! ವಾಣಿಯಿಂದ ವೀಣೆಗೆ ಕಳೆ! ವೀಣೆಯಿಂದ ವಾಣಿಗೆ ಕಳೆ!... ಏಪ್ರಿಲ್ ಹದಿನೈದಕ್ಕೆ ರಜ ಬರುತ್ತೆ. ಹದಿನಾರು ಮೈಸೂರು; ಇಷ್ಟತ್ತು ಅಥವಾ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡಕ್ಕೆ- ವಾಣೀನೂ ಕರಕೊಂಡು-ನಮ್ಮೂರು . . .”

ಹೀಗೆ, ನಡೆದದ್ದು—ನಡೆಯಿದೆ ಇದ್ದದ್ದು—ನಡೆಯಬೇಕಾದ್ದು ಎಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದ! ಅವನ ಮನವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು, ಅವನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಆ ಪ್ರೇಮಿಗಳ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರಣಯದ ಪರಾಕಾಷ್ಠತೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

* * * * *

ಎಂಟೂವರೆ ಗಂಟೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನೋಟ ಮುಗಿಯಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಸೈಕಲ್ ಹತ್ತಿ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಟರು. ದುರದೃಷ್ಟ ಇನ್ನೂ ರಾಮನಾಥನ ಬೆನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ! ಅರ್ಧ ದಾರಿ ಬಂದಿದ್ದರು, ಆಗ ರಾಮನಾಥನ ಸೈಕಲ್ಲನ ಮುಂದುಗಡೆಯ ಚಕ್ರ “ಠಿಕ್” ಎಂದು ಶಬ್ದಮಾಡಿತು. “ಇದೇನು ಬಂತಪ್ಪಾ!” ಎಂದು ಗೊಣಗುತ್ತ ಇಳಿದ. ಗಣೇಶನೂ ಇಳಿದ. ನೋಡಿದರೆ, ಮೊಳೆಸಹಿತವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಕುದುರೆಯ ಲಾಳ “ಟಯರ್” (Tyre) ನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಊರಿಹೋಗಿದೆ! ರಾಮನಾಥ “ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ಪುಣ್ಯವೇ” ಎಂದು ಅದನ್ನು ಕಿತ್ತು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಉಗುಳಿ, ಚರಂಡಿಗೆ ಎಸೆದು, ಗಣೇಶನನ್ನು ಕುರಿತು— “ಗಣೇಶಾ, ಇವತ್ತೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೇ ಆಗಿದೆ ನೋಡು!-ನನ್ನ ಗ್ರಹಚಾರ!-ಬೆಳಗಿನಿಂದಾ ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ಕಿರಿ ಕಿರಿ!” ಎಂದ.

“ಯಾಕೋ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಗಣೇಶ.

“ನಮ್ಮ ಮನೇ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಕರೀಬೆಕ್ಕು ಸುಳಿದಾಡುತ್ತೆ, ನೋಡು, ಅದು ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದ್ದು ಇವತ್ತು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ನಾನು ಕಣ್ಣು ಬಿಡೋ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ರೂಮಿನ ಕಿಟಕೀಲಿ ಕೂತಿತ್ತು—ನೋಡು! ನೋಡಿದೆ ಕೂಡೆ ಮತ್ತೆ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ! ಆದರೆ ಏನ್ನಾ

ಡೋದು!-ಮೊದಲೇ ನೋಡ್ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ! ಇಷ್ಟಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಆ ಹಾಳು ಬೆಕ್ಕು ಕಾರಣ, ನೋಡು! ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ದಿನ ಅದನ್ನು ಸಾಯಿಸಿಬಿಡ್ತೀನಿ-ಬಿಡೋಲ್ಲ: ಕೊಂದ್ರೆ ಪಾಪ ಅಂತಾರೆ! ಪಾಪವೋ ಪುಣ್ಯವೋ! ಆ ಕಾರಣದ ಪಾಪಾನಾದರೂ ಕಟ್ಟೋಬಹುದು-ಈ ಕಂಡ ಗ್ರಹಚಾರಾ ಸಹಿ ಸೋದು ಕಷ್ಟ!”

“ಪಾಪ! ಅದೇನಾಡತ್ತೋ? ನೀನೊಬ್ಬ ಹುಚ್ಚು!”

“ನಾನೂ ನಂಬ್ಬಿಲ್ಲಕ್ಕಣೋ! ಆದರೆ ಇವತ್ತಿನಿಂದ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ!”

* * * *

ಇಬ್ಬರೂ ಸೈಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ರಾಮನಾಥ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಒಂಭತ್ತೂವರೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರದ್ದೂ ಊಟವಾಗಿ, ಇವನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಇವನ್ನಿಗಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದರು. ರಾಮನಾಥ ಬೇಗ ಬೇಗ ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಪಂಚೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು-ಕೈಕಾಲು ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ. ಹಸಿವಾಗಿತ್ತು. ಬೇಗ ಬೇಗ ಊಟಮಾಡಿ ತನ್ನ ಕೊಠಡಿಗೆ ಬಂದ. ಊಟದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಹಸಿವು ಅಡಗಿತು ಅಷ್ಟೆ; ಹೃದಯದ ಹಸಿವು ನೂರ್ಮಡಿಯಾಯಿತು! ತನ್ನ ಕೊಠಡಿಗೆ ಬಂದವನೇ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಆಗಣೆ ಹಾಕಿದ. ಇನ್ನು ಯಾರ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲ! ಯಾರೂ ಬರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ: ಜೇಬಿನಿಂದ ವಾಣಿಯ ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು “ಈ ಫೇರ್” (easy chair) ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಅವನ ಮುಖ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಅರಳಿತು. ಪ್ರೇಮಸಿಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳಲು ಅವನ ಹೃದಯ ತೆರೆದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಆಸೆ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿತು. ಕಾಗದವನ್ನು ಒಡೆಯ ತೊಡಗಿದ. ಅವನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ರಕ್ತವು “ವಾಣೀ!-ವಾಣೀ!” ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತ ಹರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಈಗ ಒಂದೊಂದು ಪುಟವನ್ನೂ ಹತ್ತು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಓದಬಹುದು! ಕೇಳುವವರು ಯಾರು? ಅವಳ ಪತ್ರದ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತ ರಾತ್ರಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆಯಬಹುದು! ತಡೆಯುವವರಾರು? “ನನ್ನ ವಾಣಿಯ ಕಾಗದ,” ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳುತ್ತ, ಕಾಗದವನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದ. ಬಹಳ ಪುಟಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಮಡಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ. ಮೊದಲನೆಯ ಹಾಳೆ ಬರೀದು!... “ಇದೇನು!-ಎರಡನೇ ಹಾಳೆ? ಅದೂ ಬರೀದು!... ಮೂರನೆ

ಯದೋ? ಅದೂ ಬರೀದೇ! ನಾಲ್ಕು-ಐದು-ಆರು-ಏನೂ ಇಲ್ಲ! ತಿರುವಿ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಬರೀ ಹಾಳೆಗಳೇ ಬರುತ್ತಿವೆಯಲ್ಲಾ! ಇದೇನು ಹುಚ್ಚು ವಾಣಿಗೆ! ಅದೆಷ್ಟು ಬರೀ ಹಾಳೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ! . . .” ರಾಮನಾಥನ ಮೈ ತಣ್ಣಗಾಯಿತು, ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಾಯಿತು. ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ತಿರುವಿಹಾಕಿದ. ಏಳು-ಎಂಟು-ಒಂಭತ್ತು-ಎಲ್ಲಾ ಬರೀ ಹಾಳೆಗಳೇ! ಹತ್ತನೆಯದು? ಅದೇ ಕೊನೆಯದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಬರೆದಿರುವ ಹಾಗಿದೆ! ಏನೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆ?

“ . . . ನಿಮ್ಮ ಕೋಪದ ಕಾಗದ ತಲ್ಪಿತು. ಆದರೆ ಸಾಲದು ಕೋಪ! ಈ ದೊಡ್ಡ ಕಾಗದ ನೋಡಿದಾಗ ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟು ಬಂತೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿ, ದಯವಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಗದ ದಯ ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ವಾಣಿ.”

—ಎಂದು. ಇದೇನು ಹುಡುಗಾಟ! ಬರೀಹಾಳೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ! ಈ ಕಾಗದದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಮುದುಕಿಯ ಮೇಲೆ ಬೈಸಿಕಲ್ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ! “ಕ್ಯಾಚ್” ಹಿಡೀಲಿಲ್ಲ! ಗೆಲ್ಲೋ ಸಮಯದಲ್ಲಿ “ರನ್ ಔಟ್” ಆಗಿಬಿಟ್ಟ! ಎಲ್ಲಾ ಈ ಕಾಗದದ ದೆಸೆಯಿಂದ! ವಾಣಿಯ ಹುಡುಗಾಟ! ರಾಮನಾಥನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೇಗೆ ಆಯಿತೋ ಅದನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ! ಅನುಭವಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ವಿಷಯ ಅದು! ಅವನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಷಯ ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾಗಿತ್ತು—ನೋಡಿ! ವಾಣಿಯ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಪೇಜುಗಳಿರಬಹುದು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ; ಹತ್ತು ಪೇಜುಗಳಿದ್ದವು! ಆ ಬರೀ ಹಾಳೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪುನಃ ತಿರುವಿಹಾಕುತ್ತಾ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಕ್ಕ. ಅವನಿಗೆ ಆ ಒಂದೊಂದು ಬರಿಯ ಹಾಳೆಯೂ ಅವನನ್ನು ಅಣಕಿಸಿ ನಗುವಂತೆ ಬೋಧೆಯಾಯಿತು. ವಾಣಿ ಇದನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಎಷ್ಟು ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೋ! ರಾಮನಾಥ, ಅವಳು ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು, ಹಾಸ್ಯದಿಂದ ನಗುತ್ತ ಬಳುಕಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡ. ಅವನ ನಿರಾಶೆ-ಕೋಪ-ಎಲ್ಲಾ ಮಾಯವಾಯಿತು! ಕೊನೆಯ ಹಾಳೆಯಲ್ಲಿ “ನಿಮ್ಮ ವಾಣಿ” ಎಂದಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ತನ್ನ ತುಟಿಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡ!

ಎಷ್ಟಾದರೂ ರಸಿಕ ನೋಡಿ!!

